״בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר״

הַגָּדָה שֶׁל פֶּסַח כְּמִנְהַג הַסְּפָרַדִּים

«I alle ættledd»

haggadá for pesaḥ etter sefardisk minhág

2024 – ה׳תשפ״ד

I alle ætteledd - haggadá for pesah etter sefardisk minhág

בכל־דור ודור - הגדה של פסח כמנהג הספרדים

Redigert av – Edited by

Olve Utne

The last edit was made on 14 November 2024.

Olve Utne ז״ל, passed away on 24 December 2024.

Skriftsnitt: Taamey Frank CLM og Gentium Plus

Program: LibreOffice 26.2.1.2

Innhald

INNFØRING

Ordliste

Sefardisk	***Asjkenazisk***	***Forklaring***
afikomín, afikomán	afikoman, afikómen	ein bit maṣṣá som blir lagt til sides for å etast sist i måltidet
basár, besarí	fleishedik	som inneheld kjøttprodukt
ʕerúb, ʕerúv	eruv, eiruv	eit blanderitual som utvider kva som er tillate av husarbeid eller transport i somme samanhengar
haggadá	haggada, haggóde	jødisk påskeforteljing
haggadá	seder	jødisk påskemåltid
ḥaláḇ, ḥalaḇí, ḥaláv, ḥalaví	milchedik, ḥalavi	som inneheld mjølkeprodukt
ḥaméṣ	ḥamets, ḥómets	som inneheld syra/gjæra kornprodukt som ikkje kan brukast eller eigast under pesaḥ
kasjér	koscher	som er tillate etter jødiske forskrifter
kitniyyót	kitniot, kitnios	belgvekster og visse frø; er som hovudregel tillatne under pesaḥ (med mange lokale unntak) for sefardím, og oftast ikkje tillatne under pesaḥ av asjkenazím

(kos Eliyyáhu)	kos Eliahu	eit ekstra vinbeger midt på bordet som symboliserer at ein ventar på profeten Eliyyáhu (Elias); denne skikken er ikkje vanleg blant portugisarjødar
maṣṣá	matsa, matse, matso	flatbrød som er baka på ein slik måte at det er tillate under pesaḥ
maṣṣá ʕasjirá	matsa asjira, matse asjire	kornmat som er baka med berre juice/egg/vin/mjølk og ikkje vatn; fullt tillate under pesaḥ av sefardím; som hovudregel frårådd under pesaḥ for friske av asjkenazím
– Moʕadím lesimḥá!	– Ḥag sameaḥ! – Gut jontev!	tradisjonell heilagdagshelsing
– Ḥaggím uzmanním lesasón!	– Ḥag sameaḥ! – Gut jontev!	svar til den tradisjonelle heilagdagshelsinga
medianos, ḥol hammoʕéd	ḥol hamoed	«romhelga» mellom heilagdagane først og sist i den jødiske påska
– Buenos medianos!	– Moed tov! – Moadim l’simḥa!	tradisjonell romhelg-helsing
seie birkàt hammazón	bentsje	gjera signinga etter maten

setám, stam, s(e)tammí	parve, pareve	som ikkje inneheld verken mjølkeprodukt eller kjøttprodukt
sjibbólet sjuʕál	sjibbolet sjual, sjibboles sjual	eit av dei fem kornslaga, ein variant av bygg ifølgje Talmúd; Rashi meinte dette var havre; Rambam meinte det var villbygg/toradsbygg
sjimmúr	matsa sj'mura, sjmurematse	flatbrød som er ekstra påpasseleg baka og som er rekna som best å bruke til sjølve *haggadáen* (påskemåltidet)

Matforskrifter

Ḥaméṣ og maṣṣá

«Dei fem slaga» av korn *som kan bli ḥaméṣ* er i Talmúd Bablí gruppert som to sortar kveite (bm. *hvete*, sv. *vete*) og tre sortar bygg (sv. *bjugg*/*korn*):

Hebraisk	Talmúd Pesaḥím 35a	Arameisk	Rambam	Rashi	Felix
חִיטָּה	חִיטִּין kveitesortar				kveite
כּוּסְמִין		גּוּלְבָּא		*espelte*	emmer
שְׂעוֹרָה	שְׂעוֹרִין byggsortar		bygg		bygg
שִׁבֹּולֶת שׁוּעָל		שְׁבִילֵי תַעֲלָא	vill bygg	*aveine*	torads-bygg
שִׁיפוֹן		דִּישְׁרָא		*seigle*	spelt

I praksis inneber dette, i moderne terminologi:

- **kveite** (bm. *hvete*, sv. *vete*) / **spelt**, **emmer** og **einkorn**; og
- **bygg** (sv. *bjugg*/*korn*), inkludert **toradsbygg** (שִׁבֹּולֶת שׁוּעָל).
- (På grunn av nært slektskap til desse så vel som gluteninnhald, kjem i tillegg **rug**, som likevel ikkje kvalifiserer sikkert nok til å inkluderast i dei fem slaga for miṣváen om eting av maṣṣá.)

Alle desse hører til den biologiske stammen *Triticeae*.

Havre?

Rashi, som kom frå Nord-Frankrike, definerte שִׁבֹּולֶת שׁוּעָל som *aveine* (havre), og rekna dermed havre som eit av dei fem slaga, men havre hører med til den biologiske stammen *Aveneae* og er nærare i slekt med vanleg gras enn med kveite, bygg og rug, og havre manglar da òg glutenet som gjer at kveiteslaga, byggslaga og rug kan heva seg og bli ḥaméṣ.

Rambam, som kom frå Spania og budde i Spania, Marokko, Ereṣ Yisrael og Egypt, erklærte at שִׁבֹּולֶת שׁוּעָל er vill bygg – som stemmer godt med *alle* dei eldre skildringane bl.a. i Talmúd.

R. **Yitzchak Abadi** (f. 1933) erklærte at havre slett ikkje er eit av dei fem slaga. Glutenfrie havremaṣṣót kan altså *ikkje* brukast for bodet om å eta maṣṣá dei to første kveldane av pesaḥ, og havren kan òg *eigast* under pesaḥ utan restriksjonar.

R. **Aaron Abadi**, som er ein av sønene av r. Yitzchak Abadi og ansvarleg for Kashrut.org, har erklært at havre ikkje berre er ugyldig for bodet om å eta maṣṣá, men òg kan *etast* utan restriksjonar på pesaḥ av sefardím.

*Bruker du havre under pesaḥ, så MÅ denne vera **sertifisert glutenfri** og kjøpt før pesaḥ.*

Maṣṣá

Maṣṣá lagar vi med å blande mjøl (utan fukt eller spor etter fukt) av *dei fem slaga* med *reint vatn* som har stått tildekt sidan kvelden før, baka det ut til tynne leivar som vi stikk fleire hol i og bakar de ved høg temperatur *utan at deigen/leivane har fått stå i ro i 18 minutt* eller meir.

For bruk til miṣváen om eting av maṣṣá under haggadáen første og andre kvelden av pesaḥ må sortar av **kveite** (inkl. **emmer**, **spelt** og **einkorn**) eller **bygg** (inkl. **seksradsbygg** og **toradsbygg**) brukast.

Mjølet skal helst vera *kemaḥ pesaḥ* (spesielt vakta mjøl for pesaḥ), men er det ikkje muleg å få tak i det, kan vanleg (helst steinmale) mjøl *heilt utan spor etter fuktskade eller fuktigheit* brukast. Mjølet kan vera grovt eller fint, og sammale eller sikta.

Havre kvalifiserer heilt enkelt ikkje for miṣváen, og rug er det ueinigheit om. Maṣṣót av rug og havre tillaga etter alle reglane for maṣṣót kan likevel brukast fritt under resten av pesaḥ av alle jødiske grupper.

Maṣṣót kan vera 1: tynne og sprø, 2: halvtynne og harde eller 3: halvtynne og mjuke, alt etter tradisjonen.

Maṣṣá ʕasjirá

I Misjnè Torá[1] og Sjulḥán ʕarúẖ[2] ser vi at vi kan blande mjøl med fruktjuice (inkl. frå eple og granateple), vin, mjølk, honning, olivenolje og/eller egg – *så lenge det ikkje blir blanda i noko vatn*. Dette kallar vi maṣṣá ʕasjirá, og Sjulḥán ʕarúẖ spesifiserer at 18-minuttsgrensa før steiking ikkje gjeld her, men at denne blandinga kan stå om så heile dagen utan å bli ḥaméṣ. For aẖilàt maṣṣá med beraẖá under

Annonse for pesaḥbakverk i Weekblad voor Israëlietische huisgezinnen, utg. den Haag i Nederland den 24.03.1882. Merk f.eks. citroenkoekjes (sitronkaker) og amandeltaart (mandelkake).

1 M″T: Ḥaméṣ umaṣṣá 5:2: חֲמֵשֶׁת מִינֵי דָּגָן אֵלּוּ אִם לָשַׁן בְּמֵי פֵּרוֹת בִּלְבַד בְּלֹא שׁוּם מַיִם לְעוֹלָם אֵין בָּאִין לִידֵי חִמּוּץ אֶלָּא אֲפִלּוּ הִנִּיחָן כָּל הַיּוֹם עַד שֶׁנִּתְפַּח הַבָּצֵק מֻתָּר בַּאֲכִילָה [ג.] שֶׁאֵין מֵי פֵּרוֹת מַחְמִיצִין אֶלָּא מַסְרִיחִין. וּמֵי פֵּרוֹת הֵן כְּגוֹן יַיִן וְחָלָב וּדְבַשׁ וְשֶׁמֶן זַיִת וּמֵי תַּפּוּחִים וּמֵי רִמּוֹנִים וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּהֶן מִשְּׁאָר יֵינוֹת וּשְׁמָנִים וּמַשְׁקִין. וְהוּא שֶׁלֹּא יִתְעָרֵב בָּהֶן שׁוּם מַיִם בָּעוֹלָם. וְאִם נִתְעָרֵב בָּהֶן מַיִם כָּל שֶׁהוּא הֲרֵי אֵלּוּ מַחְמִיצִין

2 Sj″ʕA: Oraḥ ḥayyím 462:1–4: א׳ מֵי פֵּירוֹת בְּלֹא מַיִם אֵין מַחְמִיצִין כְּלַל וּמוּתָּר לֶאֱכוֹל בַּפֶּסַח מַצָּה שנילושה בְּמֵי פֵּירוֹת אֲפִילּוּ שהתה כָּל הַיּוֹם אֲבָל אֵין יוֹצֵא בָהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַצָּה עֲשִׁירָה וְקָרָא כְּתִיב לֶחֶם עוֹנִי: ב׳ מֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם ממהרים להחמיץ יוֹתֵר משאר עיסה הלכך אֵין ללוש בהם וְאִם לש בהם יאפה מיד: ג׳ מוּתָּר ללוש ביין אע״פ שא״א לו בלא טיפת מַיִם שנופלת בשעת הבציר ואף לכתחלה רגילים ליתן מים בשעת הבציר כדי להתיר נצוק ואעפ״כ אֵין לחוש להם הואיל וכבר נתבטלו הַמַּיִם ביין קודם שלשו העיסה: ד׳ מי ביצים ושאר משקים כוּלָּם הוי בכלל מֵי פֵּירוֹת:

haggadáen er ikkje maṣṣá ʕasjirá gyldig, men maṣṣá ʕasjirá er fullstendig *kasjér for sefardím* .[3]

I sefardisk og italiensk-jødisk kultur blir det tradisjonelt baka ein del kaker og kjeks som maṣṣá ʕasjirá for pesaḥ – sjå oppskriftsbolken på side 28 og utover. Vi får stadfesta gjennom eldre annonsar i nederlandske aviser *(sjå illustrasjonen i denne bolken)* at smør blir behandla som olje i denne samanhengen.

Ris

Etter sefardisk *halaẖá* er ris lov å bruke på pesaḥ, og dette er den gamle portugisarjødiske skikken i både Amsterdam og Hamburg:

> «I Amsterdam vart ris ete [av portugisarjødane] under pesaḥ, og ettersom overrabbinatet i Hamburg ikkje tillet hamburgfolket ris, organiserte portugisarane sjølve at ris kom frå Amsterdam til pesaḥ; men det handla her om eit risparti som var spesielt sortert for pesaḥ. Ris var i det heile teke mykje brukt som kjøttilbehør, og i heile teke til alle tider.»[4]

I Italia har både italkím og sefardím ete ris fritt under pesaḥ. Merk at det har funnest *lokale* forbod somme stader, som for eksempel Salonica, – stort sett på grunn av bruk av dei same sekkane til ris og kveitekorn eller på grunn av at ein har brukt å legge mjøl på rislagra for å fange opp fuktigheit frå lufta og halde sjølve risen tørr. Mange har hatt skikken å sortere risen tre gonger føre pesaḥ, men i våre dagar er generelt rutinane for sjekking av risen i industrien mykje betre enn det ein kan greie heime. Somme greske og tyrkiske sefardím

---

3 For asjkenazím spesifiserer Morám (Moses Isserles, Rema) i Sj״ʕA: Oraḥ ḥayyím 462:4 (Mappá) at maṣṣá ʕasjirá ikkje blir rekna som brukeleg anna enn for dei som spesifikt treng det, som gamle eller sjuke.

4 «In Amsterdam wird am Pessach Reis gegessen und, da das Hamburger Oberrabbinat den Hamb. Reis nicht zuließ, ließen sich die dortigen Portugiesen Reis aus Amsterdam für Pessach kommen; allerdings handelte es sich hiebei um eine spezielle Pessachaussortierung. Reis diente überhaupt sehr viel als Fleischbeigabe statt Kartoffeln, und zwar jederzeit.» (Grunwald 1929, s. 47f)

har hatt skikken å berre eta risen nykokt under pesaḥ, eller å berre eta ris frå tredje dagen av.

For å bruke ris på pesaḥ er det uansett viktig å kjøpe han før pesaḥ begynner, ettersom det da er tillate for sefardím (og dessutan asjkenazím som følgjer konservativ halaẖá) å kjøpe produkt som *uforvarande* inneheld under 1/60 ḥaméṣ. Ein må ikkje kjøpe anrika ris (inneheld gjerne kveitegluten).

Kitniyyót

Etter sefardisk *halaẖá* er *kitniyyót* i form av belgvekstar lov å bruke på pesaḥ, og dei fleste reknar ferske belgvekstar som f.eks. brekkbønner som tillatne.

Blant sefardím finst det elles mange *lokale skikkar* (frå byar eller familiar) for restriksjonar mot varierande sortar kitniyyót på pesaḥ. Desse skikkane er altså ikkje universelle blant sefardím, og mange sefardiske samfunn har tradisjonar for å eta noko eller all kitniyyót på pesaḥ. (Ferske belgvekstar blir elles gjerne òg brukt i familiar og samfunn der ein ikkje et tørka kitniyyót.)

I Salonica og elles i Hellas og Tyrkia, har somme familiar unngått å bruke potet under pesaḥ fordi poteten utvidar seg når han blir koka.

Matinnkjøp

Kan berre kjøpast utan kasjrút-sertifisering før pesaḥ begynner:	***Kan kjøpast utan kasjrút-sertifisering under pesaḥ:***
tørka frukt utan tilleggsingrediensar anna enn sukker; **oliven** *utan eddik*; **syltetøy**; **mjølk**, **smør**, **yoghurt**, **fersk-ost/mjuk ost**; **kaffi**, **te** utan kornbaserte tilsetningar; **sukker**, **salt**, **urter**, **krydder** *(men ikkje krydderblandingar som kan innehalde f.eks. dekstrose)*; **vitaminar** og **kosttilskott**; **ris** *(vanleg, ikkje anrika)*; **tørka belgfrukter** (kitniyyot). Sertifisert kveite *(hvete)*/ bygg/rug- og **glutenfri**e produkt.	ferske **grønsaker** og **frukt**; **olivenolje** (extra virgin); **fisk** (fersk, frosen, salta, tørka (men ikkje røykt eller i lake); inkl. laks, aure *(ørret, öring)*, røye *(røyr, röding)*, torsk, sei, lyr, hyse *(kolje)*, brosme, lange, makrell, sild); **egg**; ferske og fersk-frosne **belgfrukter**.

Bedikàt ḥaméṣ

Kvelden føre pesaḥ begynner (to kveldar før om pesaḥ begynner laurdag kveld), og etter att vi har fjerna det meste av ḥaméṣ, gjer vi bedikàt ḥaméṣ: Med ei fjør til å sope med leitar vi etter dei siste bitane av ḥaméṣ. Vi legg gjerne ut nokre få bitar først for å vera sikre på å finne noko. Dette kan gjerne både vaksne og ungar vera med på.

Bernard Picart : «L'examen du levain &c.» (1725).

Ein portugisarjødisk familie i Amsterdam gjer bedikàt ḥaméṣ.

Føre vi begynner å leite, seier vi beraẖáen:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר
קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וְצִוָּנוּ עַל בִּעוּר חָמֵץ: (אָמֵן)

Etter at all ḥaméṣ er samla i ei eske eller ein pose, seier vi denne erklæringa:

כָּל חֲמִירָא דְּאִכָּא בִּרְשׁוּתִי
דְּלָא חֲזִיתֵהּ וּדְלָא בִּעַרְתֵּהּ
לֶהֱוֵי בָטֵיל וְחָשִׁיב כְּעַפְרָא דְאַרְעָא:

Ḥaméṣen blir så sett til sides til neste formiddag.

På formiddagen den dagen pesaḥ begynner

(men allereie fredagsformiddagen om pesaḥ begynner laurdagskvelden)

øydelegg vi all den gjenverande ḥaméṣen

(tradisjonelt brenner vi ḥaméṣen i vedomnen, på grillen eller på eit bål)

og seier så denne erklæringa:

כָּל חֲמִירָא דְּאִכָּא בִּרְשׁוּתִי
דִּי חֲזִיתֵהּ וּדְלָא חֲזִיתֵהּ
דִּבְעַרְתֵּהּ וּדְלָא בִּעַרְתֵּהּ
לֶהֱוֵי בָטֵיל וְחָשִׁיב כְּעַפְרָא דְאַרְעָא:

Matretter

Maṣṣót

I våre dagar er det vanlegast å kjøpe ferdiglaga maṣṣót, men ein kan òg laga dei sjølv.

Ingrediensar:	**Framgangsmåte**:
- mjøl - vatn	Vatnet skal tappast før solnedgang kvelden før og stå tildekt over natta. Mjølet skal vera heilt tørt og utan spor etter fukt. For bruk til maṣṣá under haggadáen må vi bruke kveitemjøl (inkl. spelt, emmer og einkorn) eller byggmjøl.

Somme stader kan ein kjøpe *kemaḥ pesaḥ*, eller mjøl spesielt produsert og vakta for bruk til maṣṣábaking. Om det er heilt umuleg å skaffe dette, kan du bruke heilt tørt (helst steinmale) mjøl *heilt utan klumping eller andre spor etter fukt*. Mjøl av kveite, spelt, emmer, einkorn, seksradsbygg eller toradsbygg kan brukast. Mjølet kan vera grov- eller finmale og sammale eller sikta.

Bruk overflater og utstyr som er lett å gjera heilt reine mellom bakerundane.

Lag deig for berre så mange maṣṣót som det er sikkert ein kan steike innanfor mindre enn 18 minutts kviletid for deigen. (Det vanlegaste i dag er å vera strengare og seie mindre enn 18 minutt for heile prosessen sjølv om deigen aldri kviler.) Etter kvar runde med deig, gjer grundig reint alle reiskap og overflater.

Bak ut tynne leivar, stikk mange hol i dei for å minimalisere deigbobler; steik dei i omnen (evt. på takke) på ekstra høg temperatur til dei er ferdige.

Tradisjonelle variantar inkluderer halvtynne, mjuke (mange sefardím); halvtynne, harde (somme sefardím); og tynne og harde (vanleg i nyare tid etter at maskinbaking kom).

Ḥaróset

Ḥaróset er ein av dei symbolske matrettane under haggadáen. Det finst mange ulike hovudvariantar med mange variasjonar innanfor sefardisk tradisjon – frå ein krydra daddelsaus med nøtter (*Syria o.a.*) til karibiske variantar med både kokosmasse, kirsebærsyltetøy og banan.

Ingrediensar:

400 g	fiken
750 g	rosiner
-	kasjér vin
-	kasjér vineddik
-	appelsinjuice
-	kanel, ingefær, nellik, allehande
3	eple
2	pærer
-	kasjér druejuice *(etter behov)*
1-2 pk	pinjekjernar eller nøtter

Framgangsmåte:

Grovhakk fikenen; legg fiken og rosiner i bløyt i kasjér vin med litt vineddik og/ eller appelsinjuice, mykje kanel og ingefær/nellik/allehande etter smak i fleire timar. Ta ut stilk og kjernehus og hakk epla og pærene.

Pinjekjernane/nøttene kan gjerne ristast i omnen til dei er gyldne.

Tøm alt (bortsett frå pinjekjernane) i ein kasserolle og kok minst ein times tid. Etterfyll med druejuice etter behov. Hugs å røre av og til.

Ḥaróseten kan stappast med ein potetstappar eller hakkast med stavmiksar når han er ferdigkoka for jamnare struktur.

Hakk pinjekjernane/nøttene og tilsett til ḥaróseten.

Til haggadáen: Form ḥaróseten til fleire kuler litt større enn ein oliven (*Marokko*) eller form ḥaróseten som ein pyramide. Strø kanel over.

Tøm resten i grundig vaska norgesglas e.l. og lagre i kjøleskapet. Held seg godt ei vekes tid og eignar seg godt til pålegg under resten av pesaḥ.

Guevos ḥaminados

Huevos ḥaminados (kastiljansk) eller *guevos ḥaminados* (djudeospanyol) er enten egga som har koka i ḥamínen (dafinaen) eller ein separat tillaga matrett:

Ingrediensar:	**Framgangsmåte**:
- egg - løkskrell - svart te el. kaffi - olivenolje - eddik	Du treng eit egg for haggadáfatet + eit egg per person per måltid. Kok opp egget i vatn med løkskrell (gjerne av raudløk), litt teblad eller kaffipulver, olivenolje og litt eddik. Skru ned plata når det kokar opp, sett ned varmen så egga er *litt under kokepunktet*.

Etter ein times tid, ta ut egga og knus forsiktig skalet kring egget. Legg egga i igjen og fortsett å trekkje egga på svak varme i 4–5 timar. Tak ut egga når dei er ferdige og skyl dei i kaldt vatn. Når dei blir skrella, så kjem det fram eit marmorert mønster utanpå eggekviten. ✡ For haggadáen legg vi eit av egga på det eine haggadáfatet som *beṣá*. Det er òg vanleg å servere egg først i hovudmåltidet under haggadáen.

Vino de pasas – rosinvin

Basert på ei oppskrift etter Mordecai M. Noah (1785–1851) frå New York:[5]

Ingrediensar:		**Framgangsmåte**:
2 kg	rosiner	Ta stilken av druene; del dei eventuelt i to. Ha dei i ein 5-liters vinballong og fyll han nestan heilt opp med vatn. Knyt ei fille over opninga og lat vinballongen stå på ein varm stad i ei veke. ✡ Vinen er da klar til bruk og kan tømmast på flasker. Held seg godt ei veke eller meir utan å surne.
-	vatn	

5 Philip S. White and H.R. Pleasants: *The War of Four Thousand Years* (Philadelphia, 1846), s. 293.

Forretter og sideretter

Sopa de guevo y limón – sitronsuppe

Sitronsuppe med egg er ein tradisjonell osmansk-sefardisk matrett. Denne versjonen er ein versjon etter Sarah Curriel frå Danmark som vart trykt i kokeboka *Fru Curriels kogebog* redigert av oldebarnet hennes og utgjeve i 1916.[6]

Ingrediensar:

3 l	vatn
125 g	sagogryn
4 bitar	pomeransskal
2 stk	sitroner
5	eggeplommar
5 ms	melis
2,5 dl	raudvin

Framgangsmåte:

Sett ein kasserolle med 3 l vatn på komfyren. Tilsett 125 g sagogryn, fire bitar bløytlagt pomeransskal og raspa skal av to sitroner. Rør i suppa til ho kokar. Sett ho i *høykasse* eller på svak varme og lat ho trekke lett ein times tid. ✡ Rør fem eggeplommar i hop med 5 ms melis, safta frå sitronene og 2,5 dl kasjér raudvin. Tøm dette i terrinen. ✡ Tøm over den kokande suppa og rør forsiktig. Pynt evt. suppa med kirsebær e.a. passande garnering.

6 Curriel 1916 s. 11.

Gul ris 1

Arroz amarillo (spansk), *aroz amariyo* (djudeospanyol) eller *gul ris* er vanleg både blant sefardím og i andre kulturar kring Middelhavet, i Sør- og Vest-Asia og i Latin-Amerika. Denne basisoppskrifta kan varierast med safran i staden for gurkemeie; med andre krydder; og med ulike slag kraft eller lett buljong. (**Setám** (parve) ved bruk av vatn eller vegetarisk buljong; men **basár** (kjøtt) om du brukar kjøttkraft eller kasjér kjøttbuljongterning. Inneheld ris.)

Ingrediensar:

5 dl	kvit basmatiris
¾ ts	gurkemeie
½ ts	kardemomme
¼ ts	spisskummen
⅛ ts	pepar
1	liten løk
-	olivenolje
7,5 dl	vatn el. kraft

Framgangsmåte:

Finhakk løken. Bland ris og krydder.

Steik løken i litt olje i 5-10 min. Tilset risen og lat han steike i eit par minutt. Tøm så vatnet eller krafta over; kok opp, og lat risen trekke på svak varme til han er ferdig,

Luft risen godt med ein gaffel før du tar han av varmen.

Gul ris 2

I *Fru Curriels kogebog*[7] finn vi denne dansk-jødiske versjonen av sefardisk gul ris, som rettnok ikkje inneheld safran eller gurkemeie om det da ikkje vart avgløymt av forfattaren. (**Basár** (kjøtt). Inneheld ris.)

Ingrediensar:

125 g	kikerter
500 g	kvit ris
7,5 dl	vatn
2,5 dl	gåsesjy

Framgangsmåte:

Legg i bløyt kikerter med litt natron kvelden før.

Kok så dei utvatna kikertene med litt salt i vatnet til dei er møre.

Skold risen i kokande vatn; når det kokar att, tilset kasjér gåsesjy (eller annan kjøttsjy) og trekk på svak varme i éin time.

Hell kikertene over risen ved servering.

Aroz kon tomat

Aroz kon tomat (djudeospanyol) er ein tradisjonell osmansk-sefardisk siderett. (**Setám** (parve). Inneheld ris.)

Ingrediensar (brun ris):

4 dl	brun basmatiris eller
5 dl	kvit basmatiris
— — —	
1	liten løk
-	olivenolje
2 ss	tomatpuré
-	salt/pepar
7 dl	vatn el. kraft

Framgangsmåte:

Finhakk løken og steik i litt olje 5-10 min. Ha i risen og steik eit par minutt. Tilset tomatpuréen, vatnet/krafta og salt/pepar etter smak, rør litt og kok opp. Trekk på svak varme til risen er ferdig (ca. 10-15 min. for kvit basmati, litt over ein halvtime for brun basmati).

Armí de tomat

Armí de tomat eller *armiko de tomat* (djudeospanyol) er ein tradisjonell osmansk-sefardisk rett med mange variasjonar. (**Setám** (parve). Inneheld ris.)

Ingrediensar:

2	løk
-	kvitløk
-	olivenolje
2 ts	spisskum
3 dl	kvit basmatiris
2	raude chiliar
10–12	hakka tomatar (kartong: c.1600 g)
-	persille, dill, pepar
-	saft av ½ sitron

Framgangsmåte:

Hakk løken og kvitløk etter smak. Steik løken og kvitløken i olje til løken mjuknar. Tilset spisskum (spisskarve) og ris (og litt meir olje om det trengst) og steik ca. 2 min. Tilsett tomat, hakka chili og svart pepar samt rikeleg med persille og dill og lat det trekkje eit par min. Tilset så sitronsafta.

Kok 20 minutt, rør ved behov og tilset litt vatn om det trengst. Server varm.

7 Curriel 1916, s. 25.

Bolinhos de bacalhau – klippfiskbollar

Bolinhos de bacalhau (portugisisk), *buñuelos de bacalao* (spansk) eller *klippfiskbollar* er ein god smårett/forrett under pesaḥ og elles i året. (**Setám** (parve). Allergi: **fisk, egg**.)

Ingrediensar:

450 g	klippfisk
400 g	potet
1	liten purre
2 fedd	kvitløk
-	olivenolje
3	egg
-	persille og dill
-	pepar

Framgangsmåte:

Vatn ut klippfisken i 18–36 timar; trekk fisken til han er ferdig. Ta ut evt. bein og riv fisken i småe bitar, gjerne med litt fiberlengd. Kok poteten og mos han.

Steik småhakka purre og kvitløk i litt oliven-olje til purren mjuknar. Pisk egga.

Bland fisken, den moste poteten, purren, urtene og krydderet godt; tilset dei piska egga. Form bollane med to skeier og frityrsteik på relativt høg varme. Lat dei renne av på rist med papir etter steiking. Serverast helst varme. Kan frysast.

Hovudretter

Gomo – fyll

Dette er ulike variantar av fyll som kan brukast i mina, fritada/kuajado, borekas og liknande.

Gomo de kezo blanko (ostefyll) er godt til borekas. (**Ḥaláb** (mjølk).)

Ingrediensar:

450 g	fetaost
2 stk	egg (lettpiska)
2 ss	fersk persille
1 ss	fersk mynte
1 ss	fersk dill
-	salt og pepar

Framgangsmåte:

Finhakk urtene.
Finknus fetaosten.
Pisk egga lett.
Bland alt til ein jamn masse.

Gomo de patatas i kezo (potet- og ostefyll) eignar seg godt til borekas. (**Ḥaláb** (mjølk).)

Ingrediensar:

6 dl	koka potet
3 dl	feta
2	egg
2 ts	ingefær
1 ts	karve (*evt. spisskummin*)
2 ts	dill
-	pepar

Framgangsmåte:

Lettpisk egget.
Stapp den koka poteten med fetaost og krydder.
Bland i egget og bland alt godt saman.

Gomo de peshkado (fiskefyll). Dette fyllet blir tradisjonelt bruka til *pastechis ku tuna* på Curaçao. (Her er oppskrifta tilrettelagt for pesaḥ.) Det eignar seg òg til litt pikante borekas for pesaḥ. (**Setám** (parve). Inneheld sennepspulver, som asjkenazím oftast reknar som kitniyyót.)

Ingrediensar:

	olivenolje
1 stk	løk
1 stk	grøn paprika
2 stk	selleristong
3 fedd	kvitløk
1 stk	tomat (stor)
350 g	tunfisk (el. aure *(ørret)*, laks)
¼ ts	sennepspulver
1 ts	paprika
½ ts	cayenne
¼ ts	pepar
1 ss	hakka oliven
1 ss	hakka rosiner
2 ss	persille
2	egg

Framgangsmåte:

Finhakk alle grønsakene. ✡ Drener tunfisken godt – eller kok auren/laksen og del fint opp. ✡ Steik løk og kvitløk i olivenolje til løken er mjuk. ✡ Ha i tomat, paprika og selleristong og steik til dei mjuknar. ✡ Ha i fisken. Strø krydderet og rosinene over og rør alt godt i hop. ✡ Ta av varmen og avkjøl. ✡ Rør så inn persillen og dei lettpiska egga.

Gomo de spinaka i kezo (spinat- og ostefyll) eignar seg godt til mina, fritada eller borekas. (**Ḥaláb** (mjølk).)

Ingrediensar:

-	olivenolje
1 stk	løk
1 stk	purre
4–5 fedd	kvitløk
900 g	spinat
2,5 dl	fetaost
1 dl	fersk persille
½ dl	fersk dill
-	pepar
2 stk	egg

Framgangsmåte:

Reinsk, skyl og finhakk løk, purre og kvitløk. Steik i olivenolje på middels varme til løken er mjuk og blank.

Kok den ferske spinaten (eller den frosne spinaten i mikrobølgjeomnen); tøm av alt vatnet og finhakk spinaten.

Finhakk urtene, knus fetaosten, visp egga lett. Bland alle ingrediensane til ein jamn masse.

Borekas

Borekas eller *burekas* i si vanlege form er ikkje kasjér for pesaḥ, men ein kan laga dei for pesaḥ ved å erstatte deigen med maṣṣót:

Ingrediensar:

gomo (sjå s. 20f.)

maṣṣót

egg

Framgangsmåte:

Skyl maṣṣót (ein maṣṣá per fire borekas) og legg dei inni ein blaut, oppvridd kopphandduk ei stund. ✡ Del så kvar maṣṣá i fire kvadrat. Legg i ei skei med fyll på kvart kvadrat og brett dei diagonalt til trekantar. Press kortsidene godt i hop. Pensle godt med egg. (Strø evt. på sesamfrø (*nb: kitniyyót*) etter ønske.) Steikjast i omnen ved 200° C til dei er ferdige. ✡ Kan gjerne serverast kalde eller lunka.

Mina de maṣṣá

Mina de maṣṣá, òg kalla *pastel de pesaḥ*, liknar ein innbakt pai eller lasagne med maṣṣót som deig/pasta. *Gomo*en (fyllet) er gjerne purre, spinat og fetaost til mjølkemåltid.[8] Osmansk-sefardisk pesaḥmat.

Ingrediensar:	**Framgangsmåte**:
gomo (sjå s. 20f.) maṣṣót olivenolje 3 egg (lett piska) til pensling urter etter smak	Gjer klar ein porsjon gomo (fyll). ✡ Skyl maṣṣót under kaldt vatn og pakk inn i ein bløytt og vridd kopphandduk. Skal liggja ca. 2 min. ✡ Smør ei glaspanne/bakeform med olivenolje. Legg eit lag maṣṣót utover botnen av forma; bryt maṣṣót og fôr sidene av forma. Pensle med olivenolje. ✡ Legg i og

sprei halvparten av gomoen. Legg eit lag til med maṣṣót og pensle med olivenolje. Legg i og sprei resten av gomoen. Legg eit lag med maṣṣót på toppen. ✡ Tøm over dei piska egga. Strø over urter etter smak. Steikjast i omnen ved 200° C til minaen er gjennomsteikt – ca 50 min. ved varmluft. ✡ Servér varm eller kald.

Fritada/kuajado

Fritada eller *kuajado* (*quajado, cuajado*) liknar ein deiglaus quiche. *Gomo*en (fyllet) varierer mykje og inkluderer ofte purre, spinat og fetaost og/eller grønsaker som aubergine, squash, graskar o.a. til mjølkemåltid. Osmansk-sefardisk pesaḥmat.

Ingrediensar:	**Framgangsmåte**:
gomo (sjå s. 20f.) olivenolje matsamjøl ost 3–4 lettpiska egg urter etter smak	Gjer klar ein porsjon gomo (fyll). Tilset noko matsamjøl til gomoen. ✡ Smør ei glaspanne/ bakeform med olivenolje. Tøm i matsamjøl og rist forma slik at mjølet fordeler seg utover heile. ✡ Legg i gomoen. Legg på eit lag med ost og litt matsamjøl. Tøm over dei piska egga. Strø over

urter etter smak. ✡ Steikjast i omnen ved 200° C til fritadaen er gjennomsteikt – ca. 50 min. ved varmluft. ✡ Servér varm eller kald.

8 Det finst òg ein vanleg mina-variant med kjøtt.

Keftes de prasa – purrekaker

Keftes de prasa eller *fritas de prasa* er friterte purrekaker og er tradisjonell mat for pesaḥ blant osmanske sefardím og ein del syriske jødar. **Setám** (parve). Allergi: **eple**, **egg**.

Ingrediensar:		**Framgangsmåte:**
2-3	purreløkar	Skjer av rota og den mørkast grøne delen av purren og ta bort det ytste laget; del purren på langs og skyl godt mellom alle laga. Grovhakk purren og kvitløken. Grovhakk eplet.
-	olivenolje (til steiking)	
1 ts	spiss-kummen	Varm opp olivenolje i ei stor steikepanne og steik purren og kvitløken med spisskummen og allehande til purren er mjuk; ha i det hakka eplet og steik vidare eit minutt eller to.
1 t	allehande *(kryddpeppar)*	
½	kvitløks-hovud	Ha dei steikte grønsakene i ein stor kumme.
1	eple	
1,2 dl	matsamjøl	Legg til matsamjøl, kanel, cayenne, soyasaus og lettpiska egg i kummen og bland godt.
1 ts	kanel	
¼ ts	cayenne *(hot chili)*	Varm rikeleg med olivenolje (evt. annan vegeta-bilsk olje) i steikepanna på middels varme. Bruk to store matskeier til å legge på ei dryg skei med røre for kvar kefte — ca. tre keftes per omgang.
-	soyasaus	
4	store egg *(lett piska)*	

Steik på den eine sida til kvar kefte er djupt gyllenbrun, ca. 1,5 min.; snu dei forsiktig (dei smular lett) og steik dem ca. 1 minutt på den andre sida. Ha meir olje i steikepanna etter behov. ✡ Lat ferdigsteikte keftes renne av på kjøkkenpapir. ✡ **Server** varme eller kalde som hovudrett til 3–4 personar eller som ein siderett til fleire.

Bacalao

Bacalao (kastiljansk), *bacalhau* (portugisisk) eller *bagaláu* (djudeo-spanyol) er tradisjonell festmat i litt ulike variantar i store delar av spanskspråkleg, portugisiskspråkleg og sefardisk kultur så vel som på delar av Norskekysten. Denne oppskrifta er frå Kristiansundsdistriktet.

(**Setám** (parve), men eignar seg best til mjølkemåltid. Allergi: **fisk**.)

Ingrediensar:

450 g	klippfisk (helst torsk)
-	vatn
3-5	store løkar
5-6	mellomstore potetar
1,5 dl	olivenolje
200 g	tomatpuré
5-8	cayenne-peppar *(Birds' eye)*
1	liten boks pimientos[9]

Framgangsmåte:

Vatn ut fisken i ca 18 timar. Kok han i 3-4 min., reinsk han med fingrane og del han opp i småe stykke. Ta vare på krafta.

Skrell poteten og skjer han i ca 3 mm tjukke skiver. Del løken frå topp til rot og skrell han. Legg kvar halvdel på fjøla og skjer dei i ca 5 mm tjukke skiver. Skjer opp pimientos i strimler.

«Brenn av» 1 dl av oljen: Varm oljen i gryta til det akkurat begynner å ryke. Ta gryta av varmen att.

Legg i eit lag med løk oppå oljen, så løken dekkjer botnen av gryta. Legg så i eit lag med fisk og eit lag med potet. Smuldre ein cayennepepar over og ha på nokre klattar tomatpuré.

Legg i fleire slike lag med løk, fisk, potet, cayenne og tomatpuré til det ikkje er att meir fisk. Smuldre resten av cayennen utover. Legg pimiento-strimler på toppen. Fyll etter med fiskekrafta (frå punkt 1) og/eller vatn til du kan sjå væska 2-3 cm under det øvste laget.

Kok opp og lat det småkoke under lokk til poteten er ferdig. Ikkje rør i gryta, men skak litt på ho no og da. **Server** bacalaoen varm.

9 pimientos: sylta eller hermetisk paprika.

Pescado frito – frityrsteikt fisk

Pescado frito (kastiljansk) eller *peshkado frito* (djudeospanyol) er god sjabbátmat heile året og er god både varm og kald. (Matretten utgjer elles halve grunnlaget for gatekjøkenmaten Fish ’n’ chips.) Når ein bruker matsamjøl til panering er pescado frito god pesaḥmat.

Ingrediensar:

- fiskefiletar
- egg til dypping
- matsamjøl
- pepar, salt
- ingefær
- olivenolje

Framgangsmåte:

Fiskefiletane kan vera av torsk, hyse (*kolje*), lyr, sei, aure (*ørret, öring*) eller laks og bør vera ferske eller opptina. Tørk filetane godt og rull dei i matsamjøl. Dypp dei så godt i lettpiska egg, og deretter i matsamjøl med krydder. Friter i mellomvarm olivenolje eller til dei er gyllenbrune. Tørk på rist, evt. på kjøkenpapir. Like god varm og kald.

Hovudrettar med kjøtt

Kodrero al forno – lammesteik

Kodrero al forno (djudeospanyol) eller *cordero al horno* (kastiljansk) er lammesteik. I sefardisk tradisjon er lammesteik vanleg pesaḥmat, inkludert til haggadáen.

Ingrediensar:

2–3 kg	kasjér lammebog
	— — —
1	kvitløk
-	rosmarin
1 ts	salt
litt	svart pepar
0,5 dl	olivenolje
	— — —
1 dl	tørr raudvin
1 dl	vatn
	— — —
1,5 dl	tørr raudvin

Framgangsmåte:

Forvarm omnen til ca. 200 °C.

Skrell kvitløken; ta 5–6 kvistar frisk rosmarin (evt. 5–6 ts tørka rosmarin), 1 ts salt og ½ ts svart pepar og ein halv dl (eller litt meir) olivenolje. Bland til ein pasta i ein mortar eller hurtigmiksar.

Skjer mange snitt i kjøttet og press inn urtepastaen. Pensle så over alt kjøttet med olivenolje og strø salt og pepar over.

Legg lammebogen i på rist i ei djup nok langpanne. Steik i 25 min.

Skru omnen ned til 170 °C. Aus vin/vatn-blandinga over steika litt etter litt; aus over sjy frå langpanna når det ikkje er att meir vin/vatn. Steik i to til to og ein halv time inntil temperaturen i kjøttet er kring 150 °C.

Lat steika kvile i 15 minutt før oppskjering. Tøm raudvinen i langpanna og skrap opp sjyen og ha i eit sausenebb.

Passar godt som hovudrett til haggadáen. Restane kan bl.a. skjerast opp til pålegg; brukast til fyll i ein mina de maṣṣá; eller frysast til seinare bruk.

Bakverk utan mjølk

Pan d'España

Pan d'España, *pan esponjoso*, eller *sponge cake* på engelsk, er eit glutenfritt sukkerbrød som er tradisjonelt for pesaḥ i fleire jødiske grupper. Kaka kan etast upynta eller pyntast med å sikte melis over eller legge på glasur.[10] (**setám** (parve), **glutenfritt**, inneheld **sitrus** og **egg**.)

Ingrediensar:

8	egg
3 dl	sukker
—	juice av ½ sitron
—	raspa skal av 1 sitron
2,4 dl	potetmjøl
(1 ts	natron)
litt	salt

Framgangsmåte:
Skil plommar og kvitar. Pisk sukker gradvis inn i eggeplommane til fargen blir lys. Rør inn sitronsaft, sitronskal og potetmjøl (og evt. 1 ts. natron.) ✡ Pisk eggekvitane med litt salt til dei er stive. Brett forsiktig plommeblandinga inn i dei stivpiska kvitane. ✡ Steik i vanleg steikeomn på 165° C i ca. 50 minutt.

Prialetes – àpere – aniskjeks

Prialetes (Amsterdam) eller *àpere* (Venezia) er tynne og lette kjeks som kan lagast med mjøl (*maṣṣá ʕasjirá*, kasjér for pesaḥ for sefardím) eller eventuelt med matsamjøl (kasjér for pesaḥ for både sefardím og asjkenazím). I Venezia blir dei baka med heile egget; i Amsterdam berre med eggekvitar. (**Setám** (parve), ikkje kitniyyót, inneheld **mjøl** (*maṣṣá ʕasjirá*). Allergi: **egg**.)

Ingrediensar:

8	egg
450 g	sukker
500 g	mjøl
-	anis
-	sitronskal

Framgangsmåte:

Bland ingrediensane godt.

Legg røra på smurt steikebrett med matskei så dei sig utover til ei rund form.

Steik ved 200 °C til dei er lysebrune.

---

10 etter Ruth A. Hyman, f. Bernstein (f. 1941).

Masa de vino – vinkjeks

Masa de vino blir tradisjonelt brukt blant osmanske jødar frå f.eks. Rhodos og Salonica. (**Setám** (parve), ikkje kitniyyót, inneheld **mjøl** (*maṣṣá ʕasjirá*).)

Ingrediensar:		**Framgangsmåte:**
2 dl	olje	Bland olje, vin og sukker godt; tilset mjøl til deigen er passeleg.
1 dl	søt kvitvin	
1 dl	sukker	Rull deigen til valnøttstore kuler. Press kulene flate med ein gaffel, gjerne to eller tre vegar for mønstereffekten.
7 dl	mjøl	

Steik ved 150 °C til dei er lysbrune – ca. 20 minutt. Held seg godt i lukka boks ei vekes tid.

Plebe – mandelkake

Denne oppskrifta er frå Sunnmøre,[11] men liknande mandelbaserte sukkerbrød var høgtidsmat kalla plebe i det portugisarjødiske samfunnet i Hamburg i alle fall frå 1700-talet. Namnet plebe kjem truleg av «pan leve».

I seinare versjonar er mandlane gjerne erstatta med potetmjøl — som både er billigare og meir allergivenleg.[12] (**Setám** (parve). Ikkje mjøl, ris, kitniyyót. Allergi: **nøtter/mandlar**, **egg**.)

Ingrediensar:		**Framgangsmåte**:
250 g	mandlar	Tørk og mal mandlane, bland dei så med melisen. Stivpisk eggekvitane og bland dei forsiktig med mandlane og melisen. Ha i form og steik i ikkje for varm omn i ca 45 minutt.
250 g	melis	
6	eggekvitar	

11 etter Anna B. Gimnes, f. Halle (1906–1992).

12 Sjå «The complicated history and etymology of a Pesah sponge biscuit» på http://homens-da-nacao.blogspot.com

Bakverk med mjølk

Riskaker

Ḥalabí (mjølk), inneheld **ris** og **mjøl** (*maṣṣá ʕasjirá*). Allergi: **egg**.

Ingrediensar:

250 g	smør
250 g	sukker
2	egg
1 ms	fløyte
130 g	rismjøl
500 g	kveitemjøl
1 ts	hjortesalt

Framgangsmåte:

Rør smør og sukker kvitt; ha i fløyten og dei lett samanvispa egga. Bland mjøl og hjortesalt (*ammoniumkarbonat*) og ha det i. Arbeid deigen saman og form kakene gjennom kakesprut.

Steikjast lysgule.

Portugiesische Kuchen – jødekaker

I det portugisarjødiske samfunnet i Hamburg vart såkalla ***portugiesische Kuchen*** – tynne, små, glatte butterdeigskjeks krydra med allehande – brukt i samband med høgtidene.[13] Den følgjande oppskrifta kjem frå Sunnmøre, men med tillegg av allehande etter hamburgskikk.[14] I Skandinavia er dette eit av fleire bakverk som har vorte kjent som *jødekaker*.

Ḥalabí (mjølk), inneheld **mjøl** (*maṣṣá ʕasjirá*). Allergi: inneheld **egg**; kan innehalde **mandlar**.

Ingrediensar:

2	egg
2,8 dl	sukker
9 dl	mjøl
2 ts	allehande
1 ts	hjortetakksalt
350 g	smør
(1	eggekvite)
(—	perlesukker)
(—	mandlar)

Framgangsmåte:

Visp egg og sukker 1 kvarter, bland allehande og hjortetakksalt i mjølet. Ha i mjøl og smør litt om gongen. Bak tynt ut og tak ut med glas.

(Valfritt: Smør over med eggekvite og strø med perlesukker og evt. mandlar.)

Steikjast lysbrune.

Buenas entradas

ʕErúb

Det finst tre hovudtypar ʕerúb:

- **ʕErúb tabsjilín**, som vi gjer for å ha lov til å laga mat for sjabbát på yom tób. Dette gjer vi *før yom tób begynner* når det er yom tób på fredag; det vil seie før solnedgang på torsdag (når fredag er yom tób) eller onsdag (når både torsdag og fredag er yom tób).
- **ʕErúb ḥaṣerót**, som vi gjer for å ha lov til å bera i (og til og frå) eit offentleg, innbygd eller inngjerda område. Dette blir vanlegvis gjenteke sporadisk.
- **ʕErúb teḥumín**, som vi *unntaksvis* gjer for å utvide området vi har lov til å gå til utanfor byen/bygda der vi oppheld oss på sjabbát. ʕErúb teḥumín er ikkje vanleg å gjera i dag.

---

13 *«Eine Spezialität für Feiertage waren ferner die sogenannten portugiesischen Kuchen, ganz dünne, kleine, glatte, sehr butterige mürbe Kuchen, mit Nelkenpfeffer gewürzt.»* Grunwald 1929, s. 48.

14 etter Anna B. Gimnes, f. Halle (1906–1992).

ʕErúb tabsjilín

ʕErúb tabsjilín: Når sjabbát begynner før *yom tób* (her: 1., 2., 7, og 8. dag pesaḥ) er over, så lagar vi ein matrett før yom tób begynner og tek av ein porsjon (f.eks. eit koka egg og ein bit maṣṣá) som vi skal sette til sides fram til vi serverer det som ein del av eit måltid på sjabbát. Føre vi sett denne maten til sides seier vi denne beraḫáen og den følgjande erklæringa:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם.
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת עֵירוּב:

Signa er du .A. vår *Elohím* universets herskar som signa oss med boda sine
og baud oss om bodet om blanding.

בְּדֵין עֵירוּבָא יְהֵא שָׁרֵי לַן לְמֵיפָא
וּלְבַשּׁוּלֵי וּלְאַטְמוּנֵי וּלְתַקּוֹנֵי וּלְאַדְלוֹקֵי שַׁרְגָא
וּלֶעְבַּד כָּל־צָרְכָנָא מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת.
לָנוּ. וּלְכָל־יִשְׂרָאֵל הַדָּרִים בַּמְּדִינָה זוֹ:

Bedén ʕérubá yehé šaré lan lemefá, ulbaššulé ul’atmoné ultakkoné
ul’adloké šargá uleʕbàd kol-ṣorḫána miyyóm tób lešabbát;
lánu, ulḫol-Yisraél haddarím bammediná zó.

Med denne blandinga lat det vera tillate for oss
å baka, og å koke, og å sette til sides, og å reparere og å tenne eld
og å gjera alt vi treng frå yom tób til sjabbát.
(– for oss, og for alle israelittar som bur i dette distriktet.)

ʕErúb ḥaṣerót

Flest muleg av dei som er jødar og bur innanfor eit innbygd eller inngjerda område tek med seg litt brød, olivenolje eller vin. Denne kollektivt innsamla maten blir lagt samla i ein av bustadane innanfor området. Sei så den følgjande beraẖáen og erklæringa og sett maten på ein trygg stad.

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם.
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת עֵירוּב:

Signa er du .A. vår *Elohím* universets herskar som signa oss med boda sine
og baud oss om bodet om blanding.

בְּדֵין עֵירוּבָא יְהֵא שָׁרֵי לַן לְטַלְטוֹלֵי וּלְאַפּוֹקֵי וּלְעַיּוֹלֵי מִבַּיִת לְבַיִת. וּמְחָצֵר לְחָצֵר. וּמִבַּיִת לְבוֹר. וּמִבּוֹר לְבַיִת. וּמֵעִלִּית לְתַחְתִּית. וּמִתַּחְתִּית לְעִלִּית. וּמִזָּוִית לְזָוִית. וּמֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת. מִשַּׁבָּת זוֹ לְשַׁבָּת אַחֶרֶת. לָנוּ. וּלְכָל־יִשְׂרָאֵל הַדָּרִים בַּמְּדִינָה זוֹ:

Med denne blandinga lat det vera tillate for oss å flytte, å ta ut, å sette inn, frå hus til hus, frå tun til tun, og frå huset og ut, og utanfrå til huset, og ovanfrå og ned, og nedanfrå og opp, og frå kant til kant, og frå jurisdiksjon til jurisdiksjon, frå denne sjabbát til ein annan sjabbát; for oss og for alle israelittar som bur i dette distriktet.

Symbolske matrettar

Det er ein del variasjon i kva vi bruker for kvar symbolske matrett:

- **Zeróaʕ** (bein) – eit ***bein med litt kjøtt på*** – av lam eller evt. kylling/høns. Tradisjonelt svidd i glørne. Om vi ikkje har tilgang til kasjér kjøtt, kan vi bruke ein ***grilla raudbete***.[15] *(Ein skikk frå heilt moderne tid er å bruke ein søtpotet – som da på engelsk spøkefullt blir referert til som «paschal yam».)*
- **Bēṣá** (egg) – eit ***hardkoka egg*** tradisjonelt svidd i glørne (portugisarjødar, asjkenazím) eller eit ***guevo ḥaminado*** dvs. langkoka, brunt egg (osmanske sefardím).
- **Marór** (bitter urt) – kan vera ***romanosalat***, ***friséesalat*** (evt. *crispisalat*), ***endivie/sikori***, ***løvetannblad***. *(Asjkenazím bruker som regel peparrot, sjølv om peparrota er skarp heller enn bitter.)*
    - **Ḥazèret**? Dei som følgjer ARI z″l og deler marór i to retter, bruker romanosalat her.
- **Karpás** (vanleg urt) – er frå gammalt av ***selleri*** («apio») blant sefardím. Ein del bruker òg persilleblad. Blant asjkenazím er det mykje variasjon: Persille er vanleg, men òg potet eller til og med løk blir brukt av somme.
- **Ḥaróset** (fruktsaus) – varierer mykje mellom ulike tradisjonar. Eldre skikk er å bruke ḥaróset både til dypping av karpás og til dypping/blanding med marór.
    - **Vin? Eddik? Vatn med salt?** Meir («Maharam») von Rothenburg (ca. 1215–1293) meinte at ḥaróset ikkje skulle brukast for karpás fordi dette «brukte opp» ḥaróseten føre ein skulle bruke ḥaróset med marór, og dermed spreidde det seg ein ny skikk at ein skulle dyppe karpás i enten *vin*, *eddik* (sefardisk) eller *salt vatn* (asjkenazisk).
- **Maṣṣót** (flatbrød) – skal helst vera *sjimmurím* (*maṣṣót sjemurót,* jiddisch *shmurematses*) dei to første kveldane. Desse er harde eller mjuke og inneheld berre vatn og ekstra påpassa mjøl som *må* inkludere kveite/spelt/emmer eller bygg.

---

15 *M. Pesaḥím* 114b.

Keʕarót – fat

Portugisarjødar har tradisjonelt tre fat:

1. **zeróaʕ** (*bein*), **bēṣá** (*egg*) – begge tradisjonelt svidd direkte i glørne;
2. 3 **maṣṣót**;
3. **marór** (f.eks. *romanosalat, friséesalat, endivie*), **karpás** (primært selleri, evt. òg persille), **ḥaróset** (og i nyare tid ofte eddik);

Og i tillegg salt for hammoṣí.

Maghrebiske og osmanske sefardím har gjerne eitt stort fat med plass til all den symbolske maten, inkludert maṣṣót. Kvart element symboliserer ein av dei ti kabbalistiske sefirót i tråd med filosofien til ARI z″l. (Eddik til dypping av karpás og salt til hammoṣí kjem i tillegg.)

Nr.	Namn		Sefirá	
8–10	ג׳ מַצּוֹת	**3 maṣṣót** ‘usyra brød’	כֶּתֶר	**kéter** ‘krone’
			בִּינָה	**biná** ‘innsikt’
			חָכְמָה	**ḥoẖmá** ‘visdom’
7	בֵּיצָה	**bēṣá** ‘egg’	גְּבוּרָה	**geburá** ‘kraft’
6	זְרוֹעַ	**zeróaʕ** ‘bein’	חֶסֶד	**ḥèsed** ‘godheit’
5	מָרוֹר	**marór** ‘bitter urt nr. 1’	תִּפְאֶרֶת	**tif’èret** ‘skjønnheit’
4	כַּרְפַּס	**karpás** ‘selleri e.l.’	הוֹד	**hód** ‘ære’
3	חֲרוֹסֶת	**ḥaróset** ‘fruktmos’	נֶצַח	**neṣáḥ** ‘varigheit’
2	חֲזֶרֶת	**ḥazèret** ‘bitter urt nr. 2’	יְסוֹד	**yesód** ‘grunnlag’
1	קְעָרָה	**keʕará** ‘fatet’	מַלְכוּת	**malẖút** ‘kongedømme’

Hadlakàt nér – lystenning

Sei beraẖáen rett før[16] du tenner lysa:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם.
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו.
וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת וְשֶׁל יוֹם טוֹב:

Signa er du .A. vår *Elohím*
herskar over universet, som helga oss
med boda sine og baud oss
å tenne lys for
(sjabbát og) yom tob.

Bendito tu .A. nuestro Dio
Rey del mundo, que nos santificó
en sus encomendanças, y nos
encomendó para acender
candela** (de Sabat y) **de día bueno.

1. og 2. kveld (men ikkje 7. og 8. kveld) seier vi sjehèḥeyánu:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. שֶׁהֶחֱיָינוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

Signa er du .A. vår *Elohím* herskar over universet, som heldt liv i oss og heldt oss oppe og lét oss nå denne tida.

Bendito tu .A. nuestro Dio rey del mundo, que nos abiviguo, y nos sostuvo y nos allego al tiempo este.

16 Asjkenazím (og somme sefardím) tenner lysa før dei seier beraẖáen ved tenning av lys for sjabbát ut frå tolkinga at det at ein seier beraẖáen gjer at ein ikkje kan tenne lysa fordi ein dermed har begynt sjabbát. Etter sefardisk forståing av halaẖá skal *beraẖót* for *miṣvót* seiast rett før dei blir utført, inkludert ved lystenning for sjabbát og ved *netilàt yadàyim* (vasking av hender).

Birkàt habbaním

Legg handa/hendene på hovudet til barnet eller borna.

Til ein gut, sei:

יְשִׂמְךָ
אֱלֹהִים
כְּאֶפְרַיִם
וְכִמְנַשֶּׁה׃

«Gjere deg *Elohím* som Efráim og som Menasjé.»[17]

Yesimeƕá Elohím keEfràyim veƕiMnaššè.

Til ei jente, sei:

יְשִׂימֵךְ אֱלֹהִים
כְּרָחֵל | וּכְלֵאָה
אֲשֶׁר בָּנוּ שְׁתֵּיהֶם
אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

Gjere deg Elohím «som Raḥél og som Leá, som bygde tosaman Israels hus.»[18]

Yesiméƕ Elohím keRaḥél uƕLeá ašèr bánu šetehèm et-Bét Yisraél.

Til både gutar og jenter, fortset med birkàt kóhaním:

יְבָרֶכְךָ יי וְיִשְׁמְרֶךָ׃
יָאֵר יי | פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ׃
יִשָּׂא יי | פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם׃
(וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם׃)

Signe deg .A. og vakte deg. Lyse .A. nærveret sitt over deg og vise deg miskunn. Løfte .A. nærveret sitt over deg og gje deg fred. (Og sett namnet mitt på israelsborna, og eg vil signe dei.)[19]

Yebáreƕeƕá Adonáy veyišmerèƕa.
Yaér Adonáy panáv elèƕa víḥunnèkka.
Yissá Adonáy panáv elèƕa
veyasém leƕá šalóm.
(Vesamú et-šemí ʕal bené Yisraél
vàaní abáreƕém.)

17 *Sefer Beresjít* (1. Mos.) 48:20.

18 *Megillàt Rut* 4:11.

19 *Sefer Bemidbár* (4. Mos.) 6:24–27.
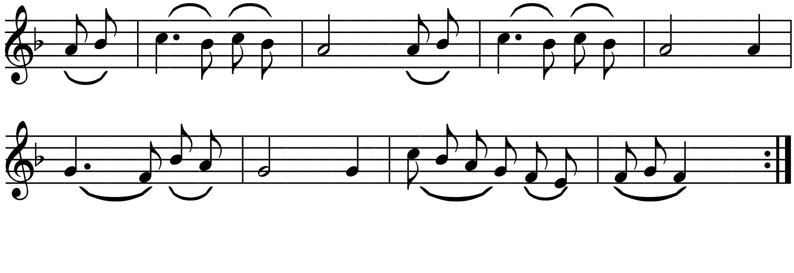
HAGGADÁ

Kaddésj urḥàṣ

Kaddésj urḥàṣ er ei hugseregle for rekkjefølgja av elementa i haggadáen.

Kaddéš, urḥàṣ,	קַדֵּשׁ. וּרְחַץ.
karpás, yàḥaṣ,	כַּרְפָּס. יַחַץ.
maggíd, ràḥaṣ,	מַגִּיד. רָחַץ.
moṣí, maṣṣá,	מוֹצִיא. מַצָּה.
marór, koréẖ,	מָרוֹר. כּוֹרֵךְ.
šulḥán ʕoréẖ,	שֻׁלְחָן עוֹרֵךְ.
ṣafún, baréẖ,	צָפוּן. בָּרֵךְ.
hallél nirṣá.	הַלֵּל נִרְצָה:

Salonica

Kaddésj

Berre fredag kveld:

(יוֹם הַשִּׁשִּׁי) וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַ֥יִם וְהָאָ֖רֶץ וְכָל־צְבָאָֽם׃
וַיְכַ֤ל אֱלֹהִים֙ בַּיּ֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֔י מְלַאכְתּ֖וֹ אֲשֶׁ֣ר
עָשָׂ֑ה וַיִּשְׁבֹּת֙ בַּיּ֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֔י מִכָּל־מְלַאכְתּ֖וֹ
אֲשֶׁ֥ר עָשָֽׂה׃ וַיְבָ֤רֶךְ אֱלֹהִים֙ אֶת־י֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֔י
וַיְקַדֵּ֖שׁ אֹת֑וֹ כִּ֣י ב֤וֹ שָׁבַת֙ מִכָּל־מְלַאכְתּ֔וֹ
אֲשֶׁר־בָּרָ֥א אֱלֹהִ֖ים לַעֲשֽׂוֹת׃

Og fullførtest himlane og jorda
og alle flokkane deiras.
Og fullførte Elohím på sjette dagen
arbeidet sitt som Han gjorde.
Og kvilte Han seg på den sjuande dagen
frå alt arbeidet Sitt som Han hadde gjort,
og Elohím signa den sjuande dagen
og helga han,
for på honom kvilte Han frå alt arbeidet Sitt
som Elohím skapte for å gjera.

Y acabaronse los cielos y la tierra,
y todo su fonsado.
Y acabó el Dio en el día el seteno
su obra que hizo,
y holgó en el día el seteno
de toda su obra que hizo.
Y bendixo el Dio a día el seteno
y santificó a el,
que en el holgó de toda su obra,
que crió el Dio para hazer.

Alle kveldar:

I somme maghrebiske og osmansk-sefardiske tradisjonar blir Élle moʕadé sunge her:

אֵ֤לֶּה מוֹעֲדֵ֣י ײ מִקְרָאֵ֣י קֹ֑דֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְא֥וּ אֹתָ֖ם בְּמוֹעֲדָֽם׃

Dette er høgtidene til .A., kalla av heilagdom
som er kalla i tidene sine.

Estos plazos de .A. llamamientos de santidad
que llamaredes a ellos en sus plazos.

Alle tradisjonar fortsett:

סַבְרִי {מָרָנָן | חֲבֵרַי}. (חַיִּים) בָּרוּךְ אַתָּה יי.
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן: (אָמֵן)

Signa er Du, .A., vår *Elohím*,
herskar over universet,
skapar av frukta
frå vinranka.

Con licencia de los señores: Bendito tu
.A. nuestro Dio Rey del mundo,
crían fruto de
la vid.

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר
בָּנוּ (מִכָּל־עַם) וְרוֹמְמָנוּ (מִכָּל־לָשׁוֹן) וְקִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו. וַתִּתֶּן לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה. שַׁבָּתוֹת
לִמְנוּחָה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה. חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן.
אֶת יוֹם הַמָּנוֹחַ הַזֶּה וְאֶת יוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה. יוֹם
טוֹב מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. זְמַן חֵירוּתֵינוּ.

Signa er Du, .A., vår *Elohím*, herskar over Universet, som valde oss (av alle folk) og løfta oss (over alle språk) og helga oss med boda Dine; og Du gav oss, .A. vår *Elohím*, med kjærleik sjabbatót for ro og høgtider for glede; høgtider og årstider for fryd; denne sjabbáten og denne høgtidsdagen for usyra brød, denne fastsette høgtida; årstida for frigjeringa vår,

Bendito tu .A. nuestro Dio Rey del mundo, que escogió en nos (mas que todo pueblo) y nos enalteció (mas que toda lenguaje), y nos santificó en sus encomendanças. Y diste a nos .A. nuestro Dio con amor, Sabatot para holgança, y plazos para alegría, pascuas y tiempos para gozo, a dia de la holgança este, y a día de Pascua de las cenceñas este, día bueno llamadura de santidad este, tiempo de nuestra alforría,

בְּאַהֲבָה מִקְרָא קֹדֶשׁ. זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם. כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ (מִכָּל־הָעַמִּים). וְשַׁבָּתוֹת וּמוֹעֲדֵי קָדְשְׁךָ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן הִנְחַלְתָּנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יי. מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

(אָמֵן)

i kjærleik fastsette tider med minne om utgangen av Egypt, for oss valte Du og oss helga Du (av alle folka), og sjabbát og dei heilage høgtidsdagane dine overlét du oss med glede og med fryd. Signa er du .A., som helgar sjabbáten og Israel og tidene.

con amor llamamiento de santidad, memoria a salida de Egipto. Que en nos escogiste, y a nos santificaste (mas que todos los pueblos), y Sabatot y plazos de tu santidad con alegría y con gozo nos hiziste heredar. Bendito tu .A. santifican el Sabat y Israel, y los tiempos.

Om det er laurdag kveld etter solnedgang, sign over lysa:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם.
בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ:

Signa er Du .A. vår *Elohím*, herskar over universet, skapar av lysa frå elden.

Bendito tu .A. nuestro Dio Rey del mundo, crían luminarias de fuego.

Laurdag kveld (både føre og etter solnedgang), fortsett her:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל. וּבֵין אוֹר לְחֹשֶׁךְ. וּבֵין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים. וּבֵין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. בֵּין קְדוּשַּׁת שַׁבָּת לִקְדוּשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ. וְאֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה הִקְדַּשְׁתָּ. וְהִבְדַּלְתָּ וְהִקְדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתָךְ.

Signa er Du .A. vår *Elohím*, herskar over universet, som skil mellom heilagt og vanleg, og mellom lys og mørker, og mellom Israel og folka, og mellom den sjuande dagen og de seks arbeidsdagane — mellom sjabbát-helga og høgtids-helga skilte du, og den sjuande dagen helga Du og skilte Du frå de seks arbeidsdagane; og Du helga Israel folket Ditt med heilagdomen Din.

Bendito tu .A. nuestro Dio rey del mundo, el apartan entre santidad a cutio, y entre luz a escuridad, y entre Israel a los pueblos, y entre día el seteno a seis días de la obra, entre santidad de Sabat a santidad de día bueno hiziste apartar, y a día el seteno, de seis días de la obra santificaste, y hiziste apartar, y santificaste a tu pueblo Israel con tu santidad.

בָּרוּךְ אַתָּה יי · הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ: (אָמֵן!)

Signa er Du, .A., som skil mellom heilagt og heilagt.

Bendito tu A. el apartan entre santidad a santidad.

Både første og andre kveld seier vi sjeheḥeyánu:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה: (אָמֵן)

Signa er Du .A. vår *Elohím*, herskar over universet, som heldt liv i oss og heldt oss oppe og lét oss nå denne tida.

Bendito tu .A. nuestro Dio rey del mundo, que nos abiviguo, y nos sostuvo y nos allego al tiempo este.

Vi lenar oss til venstre og drikk det første begeret.

Urḥáṣ – karpás

Den eldre skikken både blant sefardím[20], temaním og asjkenazím[21] er å seie beraẖáen for handvasking føre vi et grønsaker:

בָּרוּךְ אַתָּה יי.
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם.
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו.
וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדָיִם:

Signa er Du, .A. vår *Elohím*,
herskar over universet,
som signa oss
med boda dine og
baud oss om
vasking av hender.

Bendito tu .A. nuestro Dio
Rey del mundo,
que nos santificó en sus
encomendanças, y nos
encomendó sobre
limpieza de manos.

Somme, hovudsakleg asjkenaziske, autoritetar meiner at handvasking føre ein et grønsaker ikkje er obligatorisk, og at ein derfor ***ikkje skal seie beraẖáen*** *her.* ***Dette har vorte den vanlegaste skikken blant både asjkenazím og sefardím i dag.***

Vi vaskar hendene.

Ta litt karpás (selleri, eventuelt persille e.l.), dypp i ḥaróset[22] eller eddik og sei beraẖáen:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם.
בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה: (אָמֵן)

Signa er Du .A. vår *Elohím* herskar over universet, skapar av frukta frå jorda.

Bendito tu .A. nuestro Dio rey del mundo, crían fruto de la tierra.

Vi lenar oss til venstre og et karpás.

---

20 RaMBaM (*Ḥaméṣ umaṣṣá* 8:1), Sarajevo H., Kaufmann H. Anbefalt av Mordechai Eliahu for dei som følgjer RaMBaM.

21 Raši (*Séfer happardés*, s. 49), Praha H.

22 Sarajevo H., Kaufmann H., 1609; hebraiske instruksjonar i Amsterdam 1634.

Yàḥaṣ

Vi tek ut den midterste maṣṣáen og bryt han i to.
Den største biten legg vi til sides til afikomín;
den minste legg vi mellom dei to andre att.

Vanleg sefardisk skikk er å rett og slett legge afikomínen til sides og ta han fram att etter hovudmåltid og dessert for ṣafún.
(***Ein utbreidd asjkenazisk skikk*** *er at ungane tek posen med afikomínen og gøymer han, og at den som leier haggadáen lyt finne han eller forhandle med ungane for å få afikomínen tilbake.* ***Eller*** *vaksne gøymer afikomínen og ungane leitar etter han.*)

I **marokkansk-jødisk tradisjon** er det vanleg å synge piyyúten «Bibhílu» medan leiaren svingar keʕaráen over kvar person:

בִּבְהִילוּ יָצָאנוּ מִמִּצְרָיִם. הָא לַחְמָא עַנְיָא. בְּנֵי חוֹרִין:

I hast fór vi ut av Egypt, dette er fattigdomsbrødet; born av friheit (er vi).

Maggíd

Ha laḥmá ʕanyá

Opn døra

(og lat ho helst vera open fram til etter birkàt hammazón og Sjefóẖ).

Hald maṣṣáfatet opp og syng:

הָא לַחְמָא עַנְיָא דִּי אֲכָלוּ אֲבָהָתָנָא בְּאַרְעָא
דְּמִצְרָֽיִם. כּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵכוּל. כָּל (מַאן) דִּצְרִיךְ
יֵיתֵי וְיִפְסַח. הָא שַׁתָּא הָכָא. לְשָׁנָה הַבָּאָה
בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. הָא שַׁתָּא הָכָא עַבְדֵי.
לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּנֵי חוֹרִין:

Dette er fattigdomsbrødet som foreldra våre åt i Egypt. Alle svoltne, kom og et! All som treng det, kom og feir pesaḥ. Dette året her; neste år i Israels land. Dette året her som tenarar; neste år i Israels land som frie menneske.

Este (es) el pan de aflición que comieron nuestros padres en tierra de Egipto, todo el que tuviere hambre, venga y coma, todo el que tuviere de menester, venga y pascue. Este año aquí, el año el venidero en tierra de Israel. Este año aquí siervos, el año el venidero en tierra de Israel hijos horros.

Este el pan de la afrisyón ke komieron muestros padres en tierra de Ayifto. Todo el ke tiene ambre venga i koma. Todo el ken tiene de menester venga i paskue. Este anyo akí, a el anyo el vienen en tierra de Yisrael. Este anyo aki siervos, a el anyo el vienen en tierra de Yisrael ijos foros.

Vi sett ned fatet på bordet igjen.

Fyll det andre begeret.

Ma nisjtanná

Alle syng:

מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל־הַלֵּילוֹת:
1 שֶׁבְּכָל־הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מְטַבְּלִין אֲפִילוּ פַּעַם
אַחַת. וְהַלַּיְלָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְעָמִים: 2 שֶׁבְּכָל־
הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חָמֵץ אוֹ מַצָּה. וְהַלַּיְלָה
הַזֶּה כּוּלּוֹ מַצָּה: 3 שֶׁבְּכָל־הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין
שְׁאָר יְרָקוֹת. וְהַלַּיְלָה הַזֶּה מָרוֹר: 4 שֶׁבְּכָל־
הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין בֵּין יוֹשְׁבִין וּבֵין
מְסוּבִּין. וְהַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלָּנוּ מְסֻבִּין:

Kor ulik denne kvelden er frå alle andre kveldar! **1** For alle andre kveldane dyppar vi ikkje ein gong éin gong, og denne kvelden to gonger. **2** For alle andre kveldane et vi heva brød eller flatbrød, og denne kvelden berre flatbrød. **3** For alle andre kveldane et vi andre grønsaker, og denne kvelden bitre grønsaker. **4** For alle andre kveldane et vi og drikk vi sitjande eller lenande, og denne kvelden lenar vi oss alle!

Quanto fue demudada la noche esta mas que todas las noches? 1 Que en todas las noches, no nos mojantes ni una vez, y la noche esta dos vezes? 2 Que en todas las noches, nos comientes leudo, o cenceña, y la noche esta toda la cenceña? 3 Que en todas las noches, nos comientes resto de verduras, y la noche esta amargura? 4 Que en todas las noches, nos comientes y bevientes, quier assentados y quier rescobdados, y la noche esta todos nos rescobdados?

Kuanto fue demudada la noche la esta mas ke todas las noches? 1 Ke en todas las noches non nos entinientes afilú vez una, i la noche la esta dos vezes? 2 Ke en todas las noches nos komientes levdo o sensenya, i la noche la esta todo el sensensya? 3 Ke en todas las noches nos komientes resto de verduras, i la noche la esta lechuga? 4 Ke en todas las noches nos komientes i bevientes tanto asentados i tanto areskovdados, i la noche la esta todos nos areskovdados?

עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם וַיּוֹצִיאֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה וְאִלּוּ לֹא הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם עֲדַיִן אָנוּ וּבָנֵינוּ וּבְנֵי בָנֵינוּ מְשֻׁעְבָּדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם וַאֲפִילוּ כֻּלָּנוּ חֲכָמִים כֻּלָּנוּ נְבוֹנִים כֻּלָּנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרָיִם. וְכָל־הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח:

Slavar var vi for ParʕÓ i Egypt, og .A., vår Gud, førte oss ut derifrå med mektig hand og med utstrekt arm. Og om den Heilage, signa vere Han, ikkje hadde ført foreldra våre ut av Egypt, da ville vi, og borna våre, og barneborna våre, vore slavar for Parʕó i Egypt. Endatil om alle av oss var vise, alle av oss var intelligente, alle av oss kjente Toráen — så ville det vore ein misṿá for alle av oss å fortelje om utgangen av Egypt; og all auking av forteljinga om utgangen av Egypt, sjå, det er prisverdig:

Siervos fuemos a Parhó en Egipto, y saconos .A. nuestro Dio de allí, con mano fuerte, y con braço tendido: y si no sacára el Santo bendito el a nuestros padres de Egipto; aun nos y nuestros hijos, y hijos de nuestros hijos, sujetos fueramos a Parhó en Egipto, Y aun que todos nos (fuessemos) sabios, todos nos entendidos, todos nos sabientes a la Ley, precepte sobre nos de recontar en salida de Egipto: y todo el que multiplica en recontar la salida de Egipto, decierto es digno de loor:

מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי
אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן שֶׁהָיוּ
מְסוּבִּין בִּבְנֵי בְרַק. וְהָיוּ מְסַפְּרִין בִּיצִיאַת מִצְרַיִם
כָּל־אוֹתוֹ הַלַּיְלָה עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ
לָהֶם רַבּוֹתֵינוּ הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל
שַׁחֲרִית:

Ei historie om ribbí Eliʕézer, ribbí Yehosjúaʕ, ribbí Elʕazár ben ʕAzaryá, ribbí ʕAkibá og ribbí Tarfón er at dei lente seg i Bené Berák og dreiv og fortalte kvarandre om utgangen av Egypt heile denne natta, fram til studentane deiras kom og sa til dei:

«Våre lærarar,
tida er der for å seie
Sjemàʕ i morgonbøna!»

Acontecimiento en R. Eliʕézer, y R. Yeosuah, y R. Elʕazár hijo de ʕAzaryá, y R. ʕAkibá, y R. Tarphón, que eran rescobdados con hijos de Berak; y eran recontantes en salida de Egipto toda aquella noche, hasta que vinieron sus discípulos, y dixeron a ellos:

Nuestros maestros,
es llegado el tiempo de leer
la Semáʕ de la mañana.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הֲרֵי אֲנִי כְּבֶן שִׁבְעִים שָׁנָה וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאָמֵר יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּילוֹת. עַד שֶׁדְּרָשָׁהּ בֶּן זוֹמָא. שֶׁנֶּאֱמַר. לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: יְמֵי חַיֶּיךָ הַיָּמִים. כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ הַלֵּילוֹת: וַחֲכָמִים אוֹמְרִים. יְמֵי חַיֶּיךָ הָעוֹלָם הַזֶּה. כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ. לְהָבִיא לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ:

Ribbí ElʕAzár ben ʕAzaryá sa: «Sjå, eg er som eg var sytti år gammal, og eg skjønte ikkje korfor ein skal fortelje om utgangen av Egypt om nettene — inntil Ben Zomá forklarte det: «som det står skrive: ‘slik at du skal komma i hug dagen for utgangen or landet Egypt alle dagane av livet ditt’.[23] ‘Dagane i livet ditt’ er dagane; ‘alle dagane i livet ditt’ er nettene òg!”»

Men dei vise seier: «‘Dagane i livet ditt’ er i denne verda; ‘alle dagane i livet ditt’ er når ein kjem til dagane til Masjíaḥ.»

Dixo R. ElʕAzár hijo de ʕAzaryá, decierto yo como de edad de setenta años, y no merecí que fuesse dicha la salida de Egipto en las noches, hasta que darsó hijo de Zomá, lo que dize el verso, por que recuerdes a día de tu salir de tierra de Egipto, todos días de tus vidas. Días de tus vidas, los días: todos días de tus vidas, las noches.

Y los sábios dizen, días de tus vidas, el mundo el este; todos días de tus vidas, (se dize) por los días del Massiah.

23 *Debarím* (5. Mos.) 16:3.

Arbaʕá baním

בָּרוּךְ הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא.

בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל בָּרוּךְ הוּא.

כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בָנִים דִּבְּרָה תוֹרָה.

אֶחָד חָכָם. וְאֶחָד רָשָׁע. וְאֶחָד תָּם.

וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאוֹל:

Talmúd Torá (jødisk grunnskule) i Salonica.
(foto: Elkan Nathan Adler, føre 1905)

***Bendito el Criador**, bendito el, bendito que dió Ley a Israel, bendito el.*

*Como escuentra **cuatro hijos** habló la Ley; uno Sabio, y uno Malo, y uno Plenismo, y uno que no sabe demandar.*

Signa er Skaparen, signa vere, signa den som gav Toráen til Israel, signa vere.

Om **fire born** fortel Toráen; ein er vis, og ein er slem, og ein er enkel – og ein som ikkje veit å spørje.

חָכָם מָהוּא אוֹמֵר. מַה הָעֵדוֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יי אֱלֹהֵינוּ אוֹתָנוּ. אַף אַתָּה אֱמוֹר לוֹ כְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח. "אֵין מַפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמִין:"

Kva seier den vise?

«Kva er vitnesbyrda og reglane og domane som .A. vår *Elohím* baud oss?»

Og du seier til honom etter lovane for pesaḥ: «*Én maftirín aḥàr happèsaḥ afikomín.*»[24]

Sabio, que el dizien?

Que el testamento, y los fueros, y los juizios, que encomendó .A. nuestro Dio a nos?

También tu di a el, como las leyes del Pessah; "No hablaran después del Pessah Aphicomin."

24 Dette er nest siste halaẖá i siste kapittel av «Massèẖet Pesaḥím» i *Misjná*. Kanskje kan vi tolke det som at det vise barnet skal fullføre studiet av den traktaten med ein *siyyúm* (feiring ved fullføring av studiet av ein *massèẖet*). Kva setninga tyder er eit anna spørsmål. *Afikomín* (eller

רָשָׁע מַהוּא אוֹמֵר. מָה הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת
לָכֶם. לָכֶם וְלֹא לוֹ. וּלְפִי שֶׁהוֹצִיא אֶת
עַצְמוֹ מִן הַכְּלָל כָּפַר בְּעִקָּר. אַף אַתָּה
הַקְהֵה אֶת שִׁנָּיו וֶאֱמוֹר לוֹ: בַּעֲבוּר זֶה
עָשָׂה יי לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם. לִי וְלֹא לוֹ.
וְאִלּוּ הָיָה שָׁם לֹא הָיָה נִגְאָל.

Kva seier den slemme?

«Kva er den der tenesta for dokker?» For dokker og ikkje for honom.

Og ettersom han trekkjer seg sjølv unna og nektar for sjølve grunnlaget, refs han og sei honom:

For dette gjorde .A. for *meg* ved utgangen av Egypt; «meg» og ikkje «honom»; for om han var der, så hadde han ikkje vorte frigjort.

Malo, que el dizien?

que el servicio el este a vos? a vos, y no a el (dixo):

y por que se sacó a si mismo del general, y negó en lo principal; también tu embota a sus dientes, y di a el:

Por causa desto hizo .A. a mi en mi salir de Egipto: a mi, y no a el; que si fuera allí, no fuera redemido.

---

afikómen, *afikomán*, *afikomón*) kjem av gresk *ἐπικώμιον* eller *ἐπὶ κῶμον* og kan vise til etterpålag eller forfriskningar. I haggadáen blir ordet tolka som den halve maṣṣáen ein et etter desserten, og som ein ikkje skal eta annan mat etter: «Ikkje avslutt med annan mat etter afikomín på pesaḥ.

תָּם מַה הוּא אוֹמֵר. מַה זֹּאת. וְאָמַרְתָּ אֵלָיו: בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יי מִמִּצְרַיִם. מִבֵּית עֲבָדִים.

Kva seier den enkle?

«Kva er dette?»

Og sei til dette barnet: «Med sterk arm førte .A. oss ut av Egypt, ut av slavehuset.

Plenismo, que el dizien?

Que esto?

y dirás a el: Con fortaleza de mano nos sacó .A. de Egipto, de casa de siervos.

וְשֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאֹל אַתְּ פְּתַח לוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר. וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם.

Og til den som ikkje veit å spørje, begynner du å fortelje, som det er sagt:

«Og fortel det til barnet ditt på denne dagen og sei: for dette gjorde .A. for meg under utgangen min frå Egypt.»

Y al que no sabe demandar, *abre a el; como dize el verso:*

“Y denunciaras a tu hijo en el día esse por dezir; por esto hizo .A. a mi en mi salir de Egipto.”

וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ יָכוֹל מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ. תַּלְמוּד לוֹמַר בַּיּוֹם הַהוּא. אִי בַּיּוֹם הַהוּא יָכוֹל מִבְּעוֹד יוֹם. תַּלְמוּד לוֹמַר בַּעֲבוּר זֶה. בַּעֲבוּר זֶה לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁמַּצָּה וּמָרוֹר מֽוּנָחִים לְפָנֶיךָ.

Og fortel til barnet ditt: Ein kunne (tru at pesaḥ skal feirast) frå rosj ḥódesj (nisan); læra seier (derfor) «på denne dagen»; om det er på denne dagen, kunne det òg vera på dagtid. Læra seier for dette si skyld. For dette si skyld vil ikkje seie noko anna (tidspunkt) enn på den tida at maṣṣá og marór ligg framfor deg.

Y denunciaras a tu hijo, podría-se entender que de Ros-hodes (seria obligado a hazerlo) aprendimiento por dezir, “en el día el esse”. Si es por lo que dize “en el día el esse” también se puede entender aun con Sol, aprendimiento por dezir: por amor desto: Por amor desto, no dixe, sino en ora que cenceña y amargura puestas delante ti.

מִתְּחִלָּה עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ. וְעַכְשָׁיו קֵרְבָנוּ הַמָּקוֹם לַעֲבוֹדָתוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־הָעָם כֹּה־אָמַר יי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תֶּרַח אֲבִי אַבְרָהָם וַאֲבִי נָחוֹר וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים:

Frå først av dreiv foreldra våre med *ʕabodá zará*. Og no har Skaparen teke oss inn i si tenest; som det er sagt: Og sa Yehosjúaʕ til heile folket ‘Slik seier .A., Elohím av Israel: På hi sida av elva (Eufrates) sat foreldra dokkar frå gammal tid – Tèraḥ far til Abrahám og far til Naḥór – og dei tente andre gudar.

De principio, *sirvientes idolatría eran nuestros padres; y agora nos allegó el Criador a su servicio, como dize el verso: “Y dixo Iehosuah a todo el pueblo: ansí dixo .A. Dio de Israel, en allende el vio estuvieron vuestros padres de siempre, Terah padre de Abraham y padre de Nahor, y sirvieron dioses otros.”*

וָאֶקַּח אֶת־אֲבִיכֶם אֶת־אַבְרָהָם מֵעֵבֶר הַנָּהָר
וָאוֹלֵךְ אֹתוֹ בְּכָל־אֶרֶץ כְּנָעַן וָאַרְבֶּה אֶת־ זַרְעוֹ
וָאֶתֶּן־לוֹ אֶת־יִצְחָק׃ וָאֶתֵּן לְיִצְחָק אֶת יַעֲקֹב
וְאֶת עֵשָׂו וָאֶתֵּן לְעֵשָׂו אֶת הַר שֵׂעִיר לָרֶשֶׁת
אוֹתוֹ וְיַעֲקֹב וּבָנָיו יָרְדוּ מִצְרָיִם.

Og eg tok far dokkar, Abrahám, frå andre sida av elva og førte han gjennom heile landet Kenàʕan, og eg auka ætta hans og gav honom Yiṣ’ḥák, og eg gav til Yiṣ’ḥák Yaʕakób og ʕEsáv. Og eg gav til ʕEsáv fjellet Seʕír til odels for honom;

og Yaʕakób og borna hans gikk ned til Egypt.’»[25]

Y tomé a vuestros padres a Abraham de essotra parte del rio, y llevé a el en toda tierra de Kenahan, y multipliqué a su simiente, y di a el a Ishac: y di a Ishac a Iahacob y a Esau: y di a Esau a monte de Sehir, por heredar á el:

y Iahacob y sus hijos descendieron a Egipto.

25 *Sefer Yehosjúaʕ* (Josva) 24:2–4.

בָּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל בָּרוּךְ הוּא.
שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְחַשֵּׁב אֶת הַקֵּץ.
לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁאָמַר לְאַבְרָהָם אָבִינוּ
בֵּין הַבְּתָרִים. שֶׁנֶּאֱמַר.

וַיֹּ֣אמֶר לְאַבְרָ֗ם יָדֹ֨עַ תֵּדַ֜ע כִּי־גֵ֣ר ׀ יִהְיֶ֣ה זַרְעֲךָ֗ בְּאֶ֙רֶץ֙ לֹ֣א לָהֶ֔ם וַעֲבָד֖וּם וְעִנּ֣וּ אֹתָ֑ם אַרְבַּ֥ע מֵא֖וֹת שָׁנָֽה׃ וְגַ֤ם אֶת־הַגּ֛וֹי אֲשֶׁ֥ר יַעֲבֹ֖דוּ דָּ֣ן אָנֹ֑כִי וְאַחֲרֵי־כֵ֥ן יֵצְא֖וּ בִּרְכֻ֥שׁ גָּדֽוֹל׃

Signa er den som vaktar lovnaden sin til Israel, signa vere; for den Heilage, helga vere, hadde i hugen den utpeikte dagen det skulle gjerast, det han sa til Abrahám abínu mellom delane; som det er sagt:

«Og Gud sa til Abrám: Vetande skal du veta at framande skal ætta di vera i eit land som ikkje er deiras, og dei skal bli gjort til trælar og lidande i 400 år. Men òg nasjonen som dei tenar, dømer eg; og etter dette skal dei komma ut med mykje eige.»[26]

Bendito el que guarda su promessa á Israel bendito el, que el Santo bendito el contó el fin por hazer como dixo a Abraham nuestro padre entre los espartimientos, que assí dize el verso:

"Y dixo a Abram, saber sabrás que peregrino será tu simiente en tierra no á ellos, y hazerloshan servir, y afligirán á ellos cuatro cientos años: y también a la gente que servirán, juzgan yo; y después ansí saldrán con ganancia grande."

26 *Sefer Beresjít* (1. Mos.) 15:13–14.

Hí sjeʕámedá

Dekk maṣṣáfatet.

Hald begera (men ikkje løft dei høgt og ikkje drikk); syng:

הִיא שֶׁעָמְדָה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ.
שֶׁלֹּא אֶחָד בִּלְבָד עָמַד עָלֵינוּ (לְכַלּוֹתֵנוּ).
אֶלָּא שֶׁבְּכָל־דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ.
וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּילֵנוּ מִיָּדָם.

Dette som vart lova
til foreldra og til oss;
For ikkje berre éin
reiste seg over oss
(for å øydelegge oss),
men i kvart eit
ætteledd
reiser dei seg over oss
for å øydelegge oss;
og den Heilage, signa vere,
reddar oss
frå hendene deiras.

Ella (es) la que sustuvo
a nuestros padres y a nos;
que no uno solamente
se paró contra nos
(para consumirnos),
sino que en cada
generancio y generancio
se ponen contra nos
para consumirnos;
y el Santo bendito el,
nos escapa
de sus manos.

Sett ned begera att.
Ta dekket av maṣṣáfatet.

Ṣé ulmàd

צֵא וּלְמַד מַה בִּקֵּשׁ לָבָן הָאֲרַמִּי לַעֲשׂוֹת לְיַעֲקֹב אָבִינוּ. שֶׁפַּרְעֹה לֹא גָזַר אֶלָּא עַל הַזְּכָרִים. וְלָבָן בִּקֵּשׁ לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל. שֶׁנֶּאֱמַר.

אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט וַיְהִי־שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרָב:

"וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה" אָנוּס עַל פִּי הַדִּבֵּר.

Gå ut og lær kva Labán aramearen prøvde å gjera mot YaʕAkób abínu; for Parʕó dømte ikkje anna enn mennene, og Labán prøvde å øydelegge alle; som det står skrive:

«Aramearen (prøvde å) utslette Yaʕakób, far min; og han fór ned til Egypt og oppheldt seg der med lite folk; og han vart der til eit stort folk – sterkt og talrikt»[27]

«Og han fór ned til Egypt», tvungen etter bodet.

Sal y aprende lo que buscó Labán el Arameo para hazer a Iahacob nuestro padre: que Parhó no sententió sino sobre los machos, y Labán buscó por arrancar a todos: que assi dize el verso:

"Aram deperdien mi padre, y descendió a Egipto, y peregrinó allí con gente poca, y fue allí por gente grande fuerte y mucha."

***"Y descendió a Egipto"**, forçado por dicho del Criador:*

27 *Sefer debarím* (5. Mos.) 26:5.

"וַיָּגָר שָׁם" מְלַמֵּד שֶׁלֹּא יָרַד לְהִשְׁתַּקֵּעַ אֶלָּא
לָגוּר שָׁם. שֶׁנֶּאֱמַר. וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה לָגוּר
בָּאָרֶץ בָּאנוּ כִּי־אֵין מִרְעֶה לַצֹּאן אֲשֶׁר לַעֲבָדֶיךָ
כִּי־כָבֵד הָרָעָב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְעַתָּה יֵשְׁבוּ־נָא
עֲבָדֶיךָ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן: "בִּמְתֵי מְעָט" כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר.
בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרָיְמָה וְעַתָּה
שָׂמְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב:

«og oppheldt seg der» lærer deg at YaʕaKób fór dit ikkje for å slå seg til der, men for å vera der (ei stund); som det er sagt: «Og dei sa til Parʕó: For å opphalde oss i landet kom vi, for det var ikkje beite for sauene til tenarane dine, for alvorleg er svolten i landet Kenáʕan; og no om tenarane dine kunne få opphalde seg i landet Gósjen?»[28] **«med lite folk»** som det er sagt: «Med sytti sjeler drog foreldra dine ned til Egypt, og no har .A. gjort deg som stjernene på himmelen i storleik.»[29]

"y peregrinó allí"*, te enseña, que no descendió para hazer assistencia, sino para peregrinar allí: que assí dize el verso: "Y dixeron a Parhó, para peregrinar en la tierra venimos, que no pasto á las ovejas que a tus siervos, que grave la hambre en tierra de Kenahan, y agora esten agora tus siervos en tierra de Gosen."* ***"Con gente poca"****: como dize el verso: "Con setenta almas descendieron tus padres a Egipto, y agora te puso .A. tu Dio como estrellas de los cielos a muchedumbre."*

28 *Sefer Beresjít* (1. Mos.) 47:4.

29 *Sefer Debarím* (5. Mos.) 10:22.

"וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל" מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל
מְצֻיָּנִים שָׁם. "לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרָב" כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ
וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֹתָם:
"וָרָב" כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. רְבָבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה
נְתַתִּיךְ וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי וַתָּבֹאִי בַּעֲדִי עֲדָיִים
שָׁדַיִם נָכֹנוּ וּשְׂעָרֵךְ צִמֵּחַ וְאַתְּ עֵרֹם וְעֶרְיָה:

«Og vart der til eit stort folk» lærer deg at Israel hadde det bra der.

«til eit stort folk – sterkt og talrikt» som det er sagt: «Og israelsfolket var fruktbart og auka og vaks og vart mykje mykje sterkare; og fyltes landet av dei.»[30]

«Og talrikt» som det er sagt: «Tusentals som vekstane på marka gjorde eg deg, og du vaks og vart fager; barmen fyltest og håret vaks – men du var naken og bar.»[31]

"Y fue allí por gente grande"*, te enseña, que eran Israel señalados allí.*

"por gente grande y fuerte"*, como dize el verso: "Y hijos de Israel fruchiguaron, y serpieron, y multiplicaron, y enfortecieronse en mucho mucho, y hinchiose la tierra dellos."*

"Y mucha"*, como dize el verso: "Millarias como hermollo del campo te di, y muchiguete, y engrandecite, y truxete con afeite de afeites: tetas fueron compuestas, y tu cabello hermolleció, y tu desnuda y descubierta."*

30 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 1:7.

31 *Yeḥezkél* (Esekiel) 16:7.

וַיָּרֵעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים וַיְעַנּוּנוּ
וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה׃

«Og egyptarane for dårleg åt mot oss, og dei plaga oss; og dei sette oss i hard teneste.»[32]

Y enmalecieron a nos los Egipcios, afligieron nos, y dieron sobre nos servicio duro.

"וַיָּרֵעוּ אוֹתָנוּ הַמִּצְרִים" כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. הָבָה
נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן־יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי־תִקְרֶאנָה
מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם־הוּא עַל־שֹׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם־בָּנוּ
וְעָלָה מִן־הָאָרֶץ׃

«Og egyptarane for dårleg åt mot oss», som det er sagt: «Lat oss handle klokt mot dei så dei ikkje blir fleire, for blir det krig, så slår dei seg saman med fienden vår og slæst mot oss og fer ut av landet.»[33]

"Y enmalecieron a nos los Egipcios"*, como dize el verso, "Dadas sabentemonos a el, por cuanto se multiplicará, y será cuando nos acaeciere pelea, y sera añadido también el sobre nuestros enemigos y peleará contra nos, y subirá de la tierra."*

32 *Sefer Debarím* (5. Mos.) 26:6.

33 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 1:10.

"וַיְעַנּוּנוּ" כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנֹּתוֹ בְּסִבְלֹתָם וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה אֶת־פִּתֹם וְאֶת־ רַעַמְסֵס:

«Og plaga oss», som det er sagt: «Og dei sette slavedrivarar over dei for å plaga dei med tvangsarbeid; og dei måtte byggje to kornkammerbyar for Parՙՙó: Pitóm og Raՙՙamsés.»[34]

"Y afligieron nos"*, como dize el verso, "Y pusteró sobre el mayorales de pechas, para afligir-lo con sus lazerias: y edifficó ciudades de cilleros a Parhó, a Pitom, y a Raameses."*

"וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה" כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וַיַּעֲבִדוּ מִצְרַיִם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ:

«Og dei sette oss i hard teneste», som det er sagt: «Og egyptarane gjorde israelsfolket til slavar med tvang.»[35]

"Y dieron sobre nos servicio duro"*, como dize el verso: "Y hizieron servir Egipto a hijos de Israel con dureza."*

34 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 1:11.

35 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 1:13.

וַנִּצְעַ֕ק אֶל־יְיָ֖ אֱלֹהֵ֣י אֲבֹתֵ֑ינוּ
וַיִּשְׁמַ֤ע יְיָ֙ אֶת־קֹלֵ֔נוּ וַיַּ֧רְא אֶת־
עָנְיֵ֛נוּ וְאֶת־עֲמָלֵ֖נוּ וְאֶת־לַחֲצֵֽנוּ׃

«Da ropa vi på .A. våre foreldres *Elohím*; og .A. høyrde røysta vår og såg nøda vår, og strevet vårt og trengselen vår.»[36]

Y clamamos a .A. Dio de nuestros padres, y oyó .A. a nuestra voz, y vido a nuestra aflición, y a nuestra lazeria, y a nuestro aprieto.

"וַנִּצְעַק אֶל יי אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ" כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וַיְהִי֩
בַיָּמִ֨ים הָֽרַבִּ֜ים הָהֵ֗ם וַיָּ֙מָת֙ מֶ֣לֶךְ מִצְרַ֔יִם וַיֵּאָנְח֧וּ
בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֛ל מִן־הָעֲבֹדָ֖ה וַיִּזְעָ֑קוּ וַתַּ֧עַל שַׁוְעָתָ֛ם
אֶל־הָאֱלֹהִ֖ים מִן־הָעֲבֹדָֽה׃

«Da ropa vi på .A. våre foreldres Elohím», som det er sagt: «Og lenge etter dette døydde kongen i Egypt; og sukka israelsfolket over trældomen og skreik, og steig ropa deira over trældomen opp til *Elohím*.»[37]

"Y clamamos a .A. Dio de nuestros padres"*, como dize el verso: "Y fue en los días los muchos los esos, y murió Rey de Egipto, y sospiraron hijos de Israel del servicio, y clamaron, y sabió su exclamación a el Dio, del servicio."*

36 *Sefer Debarím* (5. Mos.) 26:7.

"וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹלֵנוּ" כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק וְאֶת־יַעֲקֹב:

«Og .A. høyrde røysta vår», som det er sagt: «Og høyrde .A. sukka deiras og hugsa *Elohím* pakta si med Abrahám, Yiṣ'ḥák og YaSakób.»[38]

"Y oyó .A. a nuestra voz"*, como dize el verso, "Y oyó el Dio a su gemido, y membró el Dio a su firmamento con Abraham, con Ishac, y con Iahacob."*

"וַיַּרְא אֶת עָנְיֵנוּ" זוֹ פְּרִישׁוּת דֶּרֶךְ אֶרֶץ. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹהִים:

«Og såg nøda vår», dette er skiljet mellom ektefellar, som det er sagt: «Og såg *Elohím* israelsfolket; og *Elohím visste*.»[39]

"Y vido a nuestra aflición"*, esto fue el apartamiento matrimonial: como dize el verso: "Y vido el Dio a hijos de Israel, y apiadó el Dio."*

37 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 1:23.

38 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 1:24.

39 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 1:25.

"וְאֶת עֲמָלֵנוּ" אֵלּוּ הַבָּנִים. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. כָּל־הַבֵּן הַיִּלּוֹד הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ וְכָל־הַבַּת תְּחַיּוּן:

«Og strevet vårt», dette er sønene, som det er sagt: «Kvar ein son som blir fødd skal de kaste i Nilen, og kvar ei dotter får leva.»[40]

"Y a nuestra lazeria"*, estos son los hijos: como dize el verso, "Todo el hijo el nascido, al rio lo echareis, y toda la hija abiviguareis."*

"וְאֶת לַחֲצֵנוּ" זֶה הַדְּחַק. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְגַם־רָאִיתִי אֶת־הַלַּחַץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם:

«Og trengselen vår», dette er mishandlinga, som det er sagt: «Og eg har òg sett korleis egyptarane mishandlar dei.»[41]

"Y a nuestro aprieto"*, este es el aprieto, por el cual dize el verso: "Y también vide el aprieto que Egipto apretantes a ellos."*

40 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 1:22.

41 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 3:9.

וַיּוֹצִאֵנוּ יי מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה וּבְמֹרָא גָּדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמֹפְתִים:

«Og førte oss .A. ut av Egypt med sterk hand, og med utstrekt arm, og med skremmande makt og med teikn og med under.»[42]

“Y saconos .A. de Egipto, con mano fuerte, y con braço tendido, y con temor grande, y con señales, y con maravillas.”

"וַיּוֹצִאֵנוּ יי מִמִּצְרַיִם" לֹא עַל יְדֵי מַלְאָךְ. וְלֹא עַל יְדֵי שָׂרָף. וְלֹא עַל יְדֵי שָׁלִיחַ. אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּכְבוֹדוֹ וּבְעַצְמוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר.

«Og førte oss .A. ut av Egypt», ikkje med englehender, og ikkje med saráfhender[43], og ikkje med bodbringarhender, – men den Heilage, signa vere, med æra og krafta si; som det er sagt:

“Y saconos .A. de Egipto”*, no por manos de Angel, ni por manos de Serafín, ni por manos de mensajero, sino el Santo bendito el con su honra, y con si mismo, que assí dize el verso:*

42 *Sefer Debarím* (5. Mos.) 26:8.

43 Saráf: ein sort engel.

וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ־מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְהִכֵּיתִי
כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה
וּבְכָל־אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְיָ׃

«Og eg vil fara gjennom heile landet Egypt på denne natta og ramme alle førstefødde av menneske og fe; og over alle gudar i Egypt skal eg halde dom; – eg er .A.»[44]

"Y passaré en tierra de Egipto en la noche la esta, y heriré todo primogénito en tierra de Egipto, de hombre y hasta cuatropea: y en todos dioses de Egipto haré juizios, yo .A."

"וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ מִצְרַיִם" אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ. "וְהִכֵּיתִי כָל בְּכוֹר" אֲנִי וְלֹא שָׂרָף. "וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים" אֲנִי וְלֹא הַשָּׁלִיחַ. "אֲנִי יי" אֲנִי הוּא ולֹא אַחֵר׃

«Og eg vil fara gjennom landet Egypt», eg og ikkje ein engel; **«og ramme alle førstefødde»**, eg og ikkje ein saráf; **«og over alle gudar i Egypt skal eg halde dom»**, eg og ikkje ein bodbringar; **«eg er .A.»**, eg og ingen annan.

*"**Y passaré en tierra de Egipto**", yo y no Angel: "**y heriré todo primogénito**", yo y no Sarafin: "**y en todos dioses de Egipto haré juizios**", yo y no mensajero: "**yo .A.**" yo el, y no otro.*

44 *Sefer Debarím* (5. Mos.) 12:12.

”בְּיַד חֲזָקָה“ זוֹ הַדֶּבֶר. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. הִנֵּה יַד ־יי׳ הוֹיָה בְּמִקְנְךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בַּסּוּסִים בַּחֲמֹרִים בַּגְּמַלִּים בַּבָּקָר וּבַצֹּאן דֶּבֶר כָּבֵד מְאֹד:

«Med sterk hand», det er dyrepest, som det er sagt: «Her, handa til .A. skal komma over krøttera dine på marka – over hestane, esla, kamelane, kyrne, sauene – ei alvorleg pest.»[45]

“Con mano fuerte”*, esta es la mortandad: como dize el verso: “He mano de .A. llagan en tu ganado que en el campo, en los cavallos, en los asnos, en los camellos, en las vacas, y en las ovejas, mortandad grave mucho.”*

”וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה“ זוֹ הַחֶרֶב. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ נְטוּיָה עַל־יְרוּשָׁלָיִם:

«Og med utstrekt arm», det er sverdet, som det er sagt: «og sverdet hans trekt i handa hans retta mot Jerusalem.»[46]

“Y con braço tendido”*, esta es la espada, como dize el verso: “Y fue pada desnuda en su mano, tendida sobre Ierusalaim.”*

45 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 9:3.

46 *Dibré hayyamím A* (1. Krøn.) 21:16.

"וּבְמוֹרָא גָּדוֹל" זֶה גִּלּוּי שְׁכִינָה. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. אוֹ | הֲנִסָּה אֱלֹהִים לָבוֹא לָקַחַת לוֹ גוֹי מִקֶּרֶב גּוֹי בְּמַסֹּת בְּאֹתֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבְיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לָכֶם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ׃

«Med skremmande makt», dette er openberringa av Sjeẖiná, som det er sagt: «Har Gud prøvd å komma og ta seg eit folk midt ut av eit anna folk ved prøvelsar, ved teikn og under og ved krig og med sterk hand og utstrekt arm og store, forferdelege gjerningar, slik som du med eigne augo har sett .A. dokkar Elohím gjorde med dokker i Egypt?»[47]

***"Y con temor grande"**, esto es el descubrimiento de la Divinidad: como dize el verso: "O si provó el Dio para venir para tomar a el gente de entre gente, con pruevas, con señales, y con maravillas, y con pelea, y con mano fuerte, y con braço tendido, y con temores grandes, como todo lo que hizo a vos .A. vuestro Dio en Egipto a tus ojos?"*

"וּבְאֹתוֹת" זֶה הַמַּטֶּה. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְאֶת־הַמַּטֶּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדֶךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־בּוֹ אֶת־הָאֹתֹת׃

«Og med teikn», dette er staven, som det er sagt: «Og denne staven, ta han i handa di, så du kan gjera teikna med honom.»[48]

***"Y con señales"**, esta es la vara; como dize el verso, "Y a la vara la esta, tomaras en tu mano, que harán con ella a las señales."*

---

47 *Sefer Debarím* (5 Mos.) 4:34.

"וּבְמוֹפְתִים" זֶה הַדָּם. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְנָתַתִּי מוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ דָּם וָאֵשׁ וְתִימְרוֹת עָשָׁן:

«Og med under», dette er blodet, som det er sagt: «Og eg gav under på himmelen og på jorda: blod og eld og røyksøyler.»[49]

*“**Y con maravillas**”, esta es la sangre; como dize el verso, “Y daré maravillas en los cielos y en la tierra, sangre, y fuego, y tamarales de humo.”*

Otra declaración:

con mano fuerte,	*dos:*
y con braço tendido,	*dos:*
y con temor grande,	*dos:*
y con señales,	*dos:*
y con maravillas,	*dos.*

Ei anna erklæring:

med sterk hand,	to;
og med utstrekt arm,	to;
og med stor frykt,	to,
og med teikn,	to,
og med under,	to.

דָּבָר אַחֵר.

בְּיָד חֲזָקָה	שְׁתַּיִם.
וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה	שְׁתַּיִם.
וּבְמוֹרָא גָּדוֹל	שְׁתַּיִם.
וּבְאוֹתוֹת	שְׁתַּיִם.
וּבְמוֹפְתִים	שְׁתַּיִם:

48 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 4:17.

49 *Sefer Yoél* (Joel) 3:3.

Éllu ʕèser makkót

I moderne tid har skikken oppstått og spreidd seg at alle dryper ein drope frå begeret som teikn på sorg for kvar av dei ti plagene, og deretter for kvar av dei tre forkortingane – til saman 13 dropar:

אֵלּוּ עֶשֶׂר מַכּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ
הוּא עַל הַמִּצְרִיִּים בְּמִצְרַיִם. וְאֵלּוּ הֵן.
1 דָּם. 2 צְפַרְדֵּעַ. 3 כִּנִּים. 4 עָרוֹב. 5 דֶּבֶר.
6 שְׁחִין. 7 בָּרָד. 8 אַרְבֶּה. 9 חֹשֶׁךְ.
10 מַכַּת בְּכוֹרוֹת:

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה נוֹתֵן בָּהֶם סִמָּנִים:

11 דְּצַ״ךְ 12 עַדַ״שׁ 13 בְּאַחַ״ב:

Desse ti plagene som den Heilage, signe namnet, let komma over egyptarane i Egypt er:

(1) blod, (2) froskar, (3) lus,
(4) ville svermar, (5) dyrepest,
(6) svullar, (7) hagl,
(8) grashoppar, (9) mørker,
(10) slaget mot dei førstefødde.

Ribbí Yehudá laga ei regle for dei: (11) DeṢàḪ, (12) ʕaDaŠ, (13) BeAḤàB.

Estas, diez heridas, que truxo el Santo bendito el sobre los Egipcios en Egipto: y estas ellas.

(1) Sangre, (2) Ranas, (3) Piojos,
(4) Mistura, (5) Mortandad,
(6) Sarna, (7) Pedrisco,
(8) Langosta, (9) Escuridad,
(10) Herida de primogénitos.

Rebi Iehudá dava en ellas señales:
(11) Desach, (12) Hadas,
(13) Beahab.

רִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר. מִנַּיִן אַתָּה אוֹמֵר שֶׁלָּקוּ הַמִּצְרִיִּים בְּמִצְרַיִם עֶשֶׂר מַכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים מַכּוֹת. בְּמִצְרַיִם מַהוּא אוֹמֵר. וַיֹּאמְרוּ הַחַרְטֻמִּם אֶל־פַּרְעֹה אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִוא. וְעַל הַיָּם מַהוּא אוֹמֵר. וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יי בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ הָעָם אֶת־יי וַיַּאֲמִינוּ בַּיי וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ:

Ribbí Yosé haggálilí seier:

Korleis seier du at det vart brakt over egyptarane i Egypt ti plager, og på sjøen vart det brakt (over dei) femti plager?

I Egypt, korfor det: «Og magikarane sa til ParՙÓ: Fingeren til *Elohím* er det.»[50]

Og over sjøen, korfor er det? «Og såg Israel den store handa, det som .A. gjorde i Egypt, og folket frykta .A. og trudde på .A. og på Mosjè Guds tenar.»[51]

Rabi Iossé el Galileo dizien,

De donde tu dizien, que fueron heridos los Egipcios en Egipto diez heridas, y sobre la mar fueron heridos cincuenta heridas?

En Egipto que el dizien? Y dixeron los Magos a Parhó, dedo del Dio ella;

y sobre la mar que el dizien? Y vido Israel a la mano la grande que hizo .A. en Egipto, y temieron el pueblo a .A. y creyeron en .A. y en Moseh su siervo.

---

50 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 8:15.

51 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 14:31.

כַּמָּה לָקוּ בְאֶצְבַּע. עֶשֶׂר מַכּוֹת. אֱמוֹר מֵעַתָּה. בְּמִצְרַיִם לָקוּ עֶשֶׂר מַכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים מַכּוֹת.

Kor mange vart brakt med fingeren? ti plager.

Det vil seie at i Egypt vart det brakt ti plager og på sjøen vart det brakt femti plager.

Cuanto fueron heridos con el dedo? diez heridas:

di luego, en Egipto fueron heridos diez heridas, y sobre la mar fueron heridos cincuenta heridas.

John Martin: «The seventh plague» (1823).

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר. מִנַּיִן שֶׁכָּל־מַכָּה
וּמַכָּה שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל
הַמִּצְרִיִּים בְּמִצְרַיִם הָיְתָה שֶׁל אַרְבַּע מַכּוֹת.
שֶׁנֶּאֱמַר. יְשַׁלַּח־בָּם | חֲרוֹן אַפּוֹ עֶבְרָה וָזַעַם
וְצָרָה מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי רָעִים: "עֶבְרָה" אַחַת.
"וָזַעַם" שְׁתַּיִם. "צָרָה" שָׁלוֹשׁ. "מִשְׁלַחַת
מַלְאֲכֵי רָעִים" אַרְבַּע. אֱמוֹר מֵעַתָּה. בְּמִצְרַיִם
לָקוּ אַרְבָּעִים מַכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ מָאתַיִם
מַכּוֹת.

Ribbí Eliʕèzer seier: Korleis (veit vi) at kvar ei plage som den Heilage, signa vere, brakte over egyptarane i Egypt var fire plager? Som det er sagt: «(Gud) sendte mot dei i sitt raseri *sinne* og *harme* og *uro* og *sending av vonde englar*.»[52] «Sinne»: ein, «harme»: to, «uro»: tre og «sending av vonde englar»: fire. Etter dette vart dei ramma av 40 plager i Egypt, og på sjøen vart dei ramma av 200 plager.

***Rabi Eliezer dizien**, de donde se prueva, que cada herida y herida que truxo el Santo bendito el sobre los Egipcios en Egipto, era de cuatro heridas? que assí dize el verso: "Embiara en ellos erecimiento de su furor, saña, y yra, y angustia, embiamiento de Angeles malos." Saña, una: yra, dos: angustia, tres: embiamiento de ángeles malos, cuatro. Di luego, en Egipto fueron heridos cuarenta heridas, y sobre la mar fueron heridos dozientas heridas.*

52 Tehillím (Salm.) 78:49.

רִבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר. מִנַּיִן שֶׁכָּל־מַכָּה וּמַכָּה שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִיִּים בְּמִצְרַיִם הָיְתָה שֶׁל חָמֵשׁ מַכּוֹת. שֶׁנֶּאֱמַר. יְשַׁלַּח־בָּם | חֲרוֹן אַפּוֹ עֶבְרָה וָזַעַם וְצָרָה מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי רָעִים: "חֲרוֹן אַפּוֹ" אַחַת. "עֶבְרָה" שְׁתַּיִם. "זַעַם" שָׁלֹשׁ. "צָרָה" אַרְבַּע. "מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי רָעִים" חָמֵשׁ. אֱמוֹר מֵעַתָּה. בְּמִצְרַיִם לָקוּ חֲמִשִּׁים מַכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים מַכּוֹת.

Ribbí ʕAkibá seier: Korleis er det at kvar ei plage som den Heilage, signa vere, brakte over egyptarane i Egypt var fem plager? Som det er sagt: «(Gud) sendte mot dei i *sitt raseri sinne* og *harme* og *uro* og *sending av vonde englar*.»[53] «Sitt raseri»: ein; «sinne»: to; «harme»: tre; «uro»: fire; og «sending av vonde englar»: fem. Etter dette seier vi at i Egypt ramma 50 plager, og på sjøen ramma 250 plager.

***Rabi Aquibah dizien**, de donde se prueva que cada herida y herida que truxo el Santo bendito el sobre los Egipcios en Egipto, era de cinco heridas? que assi dize el verso: "Embiara en ellos erecimiento de su furor, saña, y yra, y angustia, embiamiento de ángeles malos." "Erecimiento de su furor", una: "saña", dos: "yra", tres; "angustia", quatro: "embiamiento de Angeles malos", cinco. Di luego, en Egipto fueron heridos cincuenta heridas, y sobre la mar fueron heridos dozientas y cincuenta heridas.*

53 Tehillím (Salm.) 78:49

Dayyénu

כַּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ.

אִלּוּ הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם.
וְלֹא עָשָׂה בָהֶם שְׁפָטִים. דַּיֵּנוּ.

אִלּוּ עָשָׂה בָהֶם שְׁפָטִים.
וְלֹא עָשָׂה בֵּאלֹהֵיהֶם. דַּיֵּנוּ.

אִלּוּ עָשָׂה בֵּאלֹהֵיהֶם.
וְלֹא הָרַג אֶת בְּכוֹרֵיהֶם. דַּיֵּנוּ.

אִלּוּ הָרַג אֶת בְּכוֹרֵיהֶם.
וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת מָמוֹנָם. דַּיֵּנוּ.

Kor mange gradar av gode ting
frå Skaparen for oss:

Hadde vi vorte tekne ut av Egypt, og dei ikkje hadde vorte dømt, rikeleg! Hadde dei vorte dømt, og det ikkje hadde hendt mot gudane deiras, rikeleg! Hadde det hendt mot gudane deiras, og dei førstefødde ikkje hadde vorte ramma, rikeleg! Hadde dei førstefødde vorte ramma, og vi ikkje hadde fått rikdommen deiras, rikeleg!

Quantos grados buenos
al Criador sobre nos.

Si nos tirára de Egipto, y no hiziera en ellos juizios, abastaranos. Si hiziera enellos juizios, y no hiziera en sus dioses, abastaranos. Si hiziera en sus dioses, y no matára á sus primogénitos, abastaranos. Si matára [a] sus primogénitos, y no diera a nos a sus haziendas, abastaranos.

אִלּוּ נָתַן לָנוּ אֶת מָמוֹנָם.
וְלֹא קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם. דַּיֵּנוּ.
אִלּוּ קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם.
וְלֹא הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בֶּחָרָבָה. דַּיֵּנוּ.
אִלּוּ הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בֶּחָרָבָה.
וְלֹא שִׁקַּע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ. דַּיֵּנוּ.
אִלּוּ שִׁקַּע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ.
וְלֹא סִפֵּק צָרְכֵּנוּ בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה. דַּיֵּנוּ.
אִלּוּ סִפֵּק צָרְכֵּנוּ בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה.
וְלֹא הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן. דַּיֵּנוּ.

Hadde vi fått rikdommen deiras, og sjøen ikkje hadde vorte delt for oss, rikeleg! Hadde sjøen vorte delt for oss, og vi ikkje hadde vorte ført gjennom på tørt land, rikeleg! Hadde vi vorte ført gjennom på tørt land, og forfølgjarane våre ikkje hadde vorte att der, rikeleg! Om forfølgjarane våre hadde vorte att der, og vi ikkje hadde fått det vi trong i ørkenen i førti år, rikeleg! Hadde vi fått det vi trong i ørkenen i førti år, og vi ikkje hadde fått manna å eta, rikeleg!

Si diera a nos a sus haziendas, y no rompiera a nos a la mar, abastaranos. Si rompiera a nos a la mar, y no nos hiziera passar entre el por el seco, abastaranos. Si nos hiziera passar entre el por el seco, y no hundiera nuestros enemigos entre el, abastaranos. Si hundiera nuestros enemigos entre el, y no nos abasteciera de lo necessario en el desierto quarenta años, abastaranos. Si nos abasteciera de lo necessario en el desierto cuarenta años, y no nos hiziera comer a la Maná, abastaranos.

אִלּוּ הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן.
וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת. דַּיֵּינוּ.
אִלּוּ נָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת.
וְלֹא קֵרְבָנוּ לִפְנֵי הַר סִינַי. דַּיֵּינוּ.
אִלּוּ קֵרְבָנוּ לִפְנֵי הַר־סִינַי.
וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה. דַּיֵּינוּ.
אִלּוּ נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה.
וְלֹא הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. דַּיֵּינוּ.
אִלּוּ הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.
וְלֹא בָּנָה לָנוּ אֶת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ. דַּיֵּינוּ:

Hadde vi fått manna å eta, og vi ikkje hadde fått sjabbát, rikeleg! Hadde vi fått sjabbát, og vi ikkje hadde vorte ført til Har Sinái, rikeleg! Hadde vi vorte ført til Har Sinái, og vi ikkje hadde fått Toráen, rikeleg! Hadde vi fått Toráen, og vi ikkje hadde vorte ført inn i Èreṣ Israel, rikeleg! Hadde vi vorte ført inn i Èreṣ Israel, og vi ikkje hadde fått bygd det Heilage Huset, rikeleg!

Si nos hiziera comer a la Maná, y no diera a nos el Sabat, abastaranos. Si diera à nos el Sabat, y no nos llegara delante monte de Sinay, abastaranos. Si nos llegara delante monte de Sinay, y no diera a nos a la Ley, abastaranos. Si diera a nos a la Ley, y no nos hiziera entrar en tierra de Israel, abastaranos. Si nos hiziera entrar en tierra de Israel, y no edifficára a nos la casa santa, abastaranos.

עַל אַחַת. כַּמָּה וְכַמָּה. טוֹבָה כְּפוּלָה וּמְכֻפֶּלֶת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ: הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם. עָשָׂה בָהֶם שְׁפָטִים. עָשָׂה בֵּאלֹהֵיהֶם. הָרַג אֶת בְּכוֹרֵיהֶם. נָתַן לָנוּ אֶת מָמוֹנָם. קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם. הֶעֱבִירָנוּ בְתוֹכוֹ בֶּחָרָבָה. שִׁקַּע צָרֵנוּ בְּתוֹכוֹ. סִפֵּק צָרְכֵּנוּ בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה. הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן. נָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת. קֵרְבָנוּ לִפְנֵי הַר־סִינַי. נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה. הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּבָנָה לָנוּ בֵּית הַבְּחִירָה לְכַפֵּר עַל כָּל־עֲוֹנוֹתֵינוּ.

Her er, punkt for punkt, det gode, dobla og dobla igjen, Skaparen gjorde for oss: førte oss ut av Egypt, sette dom over dei, gjorde det òg over gudane deiras, ramma dei førstefødde, gav oss (som erstatning) rikdommen deiras, delte sjøen for oss, førte oss gjennom på tørt land, søkkte sorgene våre der, sørga for det vi trong i øydemarka i førti år, lét oss eta manna, gav oss sjabbát, førte oss nær Har Sinái, gav oss Toráen, lét oss samlast i Èreṣ Israel, bygde oss det utvalte huset for å sone for alle syndene våre.

Sobre uno, quantos y quantos bienes, doblados y redoblados al Criador sobre nos: Saconos de Egipto, hizo en ellos juizios, hizo lo mismo en sus dioses, mató sus primogénitos, dió a nos a sus haziendas, rompió a nos a la mar, hizonos passar entre el por el seco, hundió nuestros enemigos entre el, abastecionos de lo necessario en el desierto cuarenta años, hizonos comer la Maná, dió a nos el Sabat, llegonos delante monte de Sinay, dió a nos a la Ley, hizonos entrar en tierra de Israel, ediffícó a nos la casa santa, para perdonar sobre todos nuestros delitos.

Rabbàn Gamliél hayá omér

רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר.

כָּל מִי שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ בַּפֶּסַח לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. וְאֵלּוּ הֵן

פֶּסַח. מַצָּה. וּמָרוֹר.

*Rabán Gamliel era dizien: Todo el que no dize tres cosas estas en Pessah, no sale de obligación, y estas ellas: **Pessah**, **Cenceña**, y **Amargura**.*

Rabbán Gamliél brukte å seie: Alle som ikkje sa (noko om) desse tre tinga på pesaḥ har ikkje gjort plikta si, og dette er dei:

pesaḥ, **maṣṣá** og **marór**.

Rabbán Gamliél. Frå Søsterhaggadáen, Barcelona, 1300-talet; no i British Library (Or 2884).

Løft fatet med zeróaʕ og beṣá og sei:

פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁ**פָּסַח** הַמָּקוֹם עַל בָּתֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר. וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח־פֶּסַח הוּא לַייָ אֲשֶׁר פָּסַח עַל־בָּתֵּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנָגְפּוֹ אֶת־מִצְרַיִם וְאֶת־בָּתֵּינוּ הִצִּיל וַיִּקֹּד הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃

PESAḤ, som foreldra våre brukte å eta den tida Det heilage huset stod – (er) for kva? Fordi Skaparen ***viste miskunn*** (pasàḥ) over husa til foreldra våre i Egypt; som det er sagt: «Og sei til dei: Det er pesaḥoffer til .A., som **viste miskunn** over husa åt israelsborna i Egypt, da han ramma egyptarane men sparte husa våre. Og folket bøygde seg og tilbad.»[54]

***PESSAH**, que eran nuestros padres comientes en tiempo que la casa santa era firme, por que? por causa, que **apiadó** el Criador sobre casas de nuestros padres en Egipto, que assí dize el verso: “Y diredes, sacrificio de Pessah el a .A. que **apiadó** sobre casas de hijos de Israel en Egipto, en su llagar a Egipto, y a nuestras casas escapó: y humilló-se el pueblo y encorvó-se.”*

Løft fatet med maṣṣót og sei:

מַצָּה זוֹ שֶׁאָנוּ אוֹכְלִין עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצֵקָם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּגְאָלָם. שֶׁנֶּאֱמַר. וַיֹּאפוּ אֶת־הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם **עֻגוֹת מַצּוֹת** כִּי לֹא חָמֵץ כִּי גוֹרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ וְגַם־צֵדָה לֹא־עָשׂוּ לָהֶם׃

54 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 12:27.

FLATBRØDET her som vi et – (er) for kva? Fordi det ikkje var tid for deigen til foreldra våre å heva seg før alle regentars regent, den Heilage, signa vere, viste seg for dei og frigjorde dei; som det er sagt: «Og dei baka deigen dei tok ut av Egypt til ***tørre kaker***, for han hadde ikkje heva seg sidan dei vart utvist frå Egypt og ikkje kunne vente; og proviant hadde dei heller ikkje laga seg.»[55]

CENCEÑA *esta que nos comientes, por que? Por causa, que no tuvo tiempo la massa de nuestros padres por leudarse, hasta que fue descubierto sobre ellos Rey de reyes de los reyes el Santo bendito el, y los redimió, que assí dize el verso: "Y cozieron a la massa que sacaron de Egipto,* ***tortas cenceñas*** *que no leudo: que fuero desterrados de Egipto, y no pudieron por detardar-se, y también comida no hizieron para ellos."*

55 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 12:39.

Løft fatet med marór og sei:

מָרוֹר זֶה שֶׁאָֽנוּ אוֹכְלִין עַל שׁוּם מַה?
עַל שׁוּם שֶׁמָּֽרְרוּ הַמִּצְרִיִּים אֶת חַיֵּי
אֲבוֹתֵֽינוּ בְּמִצְרַֽיִם. שֶׁנֶּֽאֱמַר. וַיְמָרְרוּ
אֶת־חַיֵּיהֶם בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה בְּחוֹמֶר
וּבִלְבֵינִים וּבְכָל־עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה אֵת כָּל
־עֲבוֹדָתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָהֶם בְּפָֽרֶךְ׃

DEI BITRE URTENE her som vi et – (er) for kva? Fordi egyptarane forbitra liva til foreldra våre i Egypt; som det er sagt: «Og dei forbitra liva deiras med tungt arbeid, med mørtel og med murstein og med alt arbeidet på marka; alt trælarbeidet deiras dei tvang på dei.»[56]

***AMARGURA** esta que nos comientes, por que? Por causa, que amargaron los Egipcios a vidas de nuestros padres en Egipto, que assí dize el verso: "Y amargaron a sus vidas con servicio duro, con barro, y con adobes, y en todo servicio en el campo, a todo su servicio que se sirvieron con ellos, con dureza."*

56 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 1:14.

Beẖol-dór vadór

En cada generancio y generancio *es obligado el hombre por amostrarse a si mismo, como si el proprio saliesse de Egipto: que assí dize el verso: "Y denunciaras a tu hijo en el día el esse por dezir: por amor desto hizo .A. a mi en mi salir de Egipto." Que no a nuestros padres solamente redimió el Santo bendito el, sino también a nos redimió: que assí dize el verso: "Y a nos sacó de allí, por trair a nos, por dar a nos a la tierra que juró a nuestros padres.*

I kvart eit ættledd skylder menneska å sjå seg som om *dei sjølv* kom ut av Egypt; som det er sagt: «Og du skal fortelje til barnet ditt på denne dagen og seie: På grunn av dette gjorde .A. for meg under utgangen min frå Egypt.»[57] For (det var) ikkje berre foreldra våre den Heilage, signa vere, frigjorde, men endatil oss; som det er sagt: «Og oss førte Gud ut derifrå for å føre oss, å gje oss landet som han svor til foreldra våre.»[58]

בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר

חַיָּב אָדָם לְהַרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר. וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם: שֶׁלֹּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ בִּלְבָד גָּאַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אֶלָּא אַף אוֹתָנוּ גָּאַל. שֶׁנֶּאֱמַר. וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הָבִיא אוֹתָנוּ לָתֶת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבוֹתֵינוּ:

57 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 13:8.

58 *Sefer Sjemót* (2. Mos.) 6:23.

***Dekk maṣṣáfatet**; løft det andre begeret og sei:*

Por tanto nos obligados para loar, para engrandescer, para alabar, para afermosiguar, para enaltecer, para exaltar, y para enxalçar, al que hizo a nuestros padres y a nos a todos los milagros los estos: saconos de servicio en alforría, y de sujeción a redención, y de ansia a alegría, y de luto a día bueno, y de tiniebla a luz grande, y diremos delante del, Aleluyah.

Derfor skyldar vi å takke, å synge, å prise, å ære, å sette høgt, å forherlege, å signe, å stige opp og hylle Den som gjorde alle dessa undra for foreldra våre og for oss: som tok oss frå slaveri til friheit, og frå slavelenkjer til frigjering — frå uro til glede, og frå sorg til høgtidsdag, frå bekmørkret til eit stort lys; og lat oss seie i Guds åsyn: *Hàleluyáh*!

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִין
לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר
לְרוֹמֵם לְהַדֵּר וּלְקַלֵּס
לְמִי שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ
אֶת כָּל־הַנִּסִּים הָאֵלּוּ.
הוֹצִיאָנוּ מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת.
וּמִשִּׁעְבּוּד לִגְאֻלָּה.
וּמִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה.
וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב.
וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גָּדוֹל.
וְנֹאמַר לְפָנָיו הַלְלוּיָהּ:

Sett ned begeret igjen.

«Salonique – Turquie. Femmes israélites de Salonique dansant.» ('Jødiske kvinner frå Salonica dansar'.) Frå eit postkort trykt før 1912.

Tehillím 113

Haleluyah,
Alabad siervos de .A.
alabad a nombre de .A.
Sea nombre de .A. bendezido
de agora y hasta siempre.
De Oriente del Sol
hasta su Poniente,
alabado nombre de .A.
Alto sobre todas gentes .A.
sobre los cielos su honra.
Quien como .A. nuestro Dio?
el enalteciense para estar.
El abaxanse para ver
en los cielos y en la tierra.

Halelu-Yah!
Lovsyng, .A.s tenarar,
pris .A.s Namn!
.A.s Namn vere signa
frå no og til evig tid.

Frå sola rinn til ho dalar
blir prisa .A.s Namn.
Over alle nasjonar .A.,
over himlane æra hans.

Kven er som .A. vår *Elohím*,
høgvorde tronar han;
som skodar djupt ned frå høgda,
på himlane og til lands.

הַֽלְלוּ־יָ֨הּ ׀
הַֽלְלוּ עַבְדֵ֣י יְיָ֑
הַֽלְלוּ אֶת־שֵׁ֥ם יְיָֽ׃
יְהִ֣י שֵׁ֣ם יְיָ֣ מְבֹרָ֑ךְ
מֵֽעַתָּ֗ה וְעַד־עוֹלָֽם׃
מִמִּזְרַח־שֶׁ֥מֶשׁ עַד־
מְבוֹא֑וֹ
מְהֻלָּ֗ל שֵׁ֣ם יְיָֽ׃
רָ֖ם עַל־כָּל־גּוֹיִ֥ם ׀ יְיָ֑
עַ֖ל הַשָּׁמַ֣יִם כְּבוֹדֽוֹ׃
מִ֭י כַּייָ֣ אֱלֹהֵ֑ינוּ
הַֽמַּגְבִּיהִ֥י לָשָֽׁבֶת׃
הַֽמַּשְׁפִּילִ֥י לִרְא֑וֹת
בַּשָּׁמַ֥יִם וּבָאָֽרֶץ׃
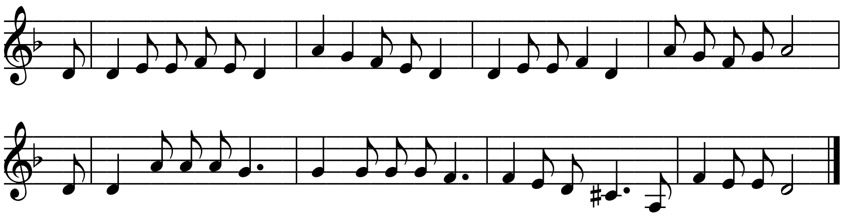
Hazien levantar de polvo mendigo: de muladarmanhara enaltecer desseoso. Para estar con príncipes, con príncipes de su pueblo. Hazien estar mañera de la casa: madre de los hijos gozosa, Haleluyah.

Han reiser frå støvet den fattige, og løftar frå bosset den arme for å sette dei blant høvdingane, blant høvdingar av Sitt folk. Han set barnlause kona i huset som bornas glade mor. *Halelu-Yah*!
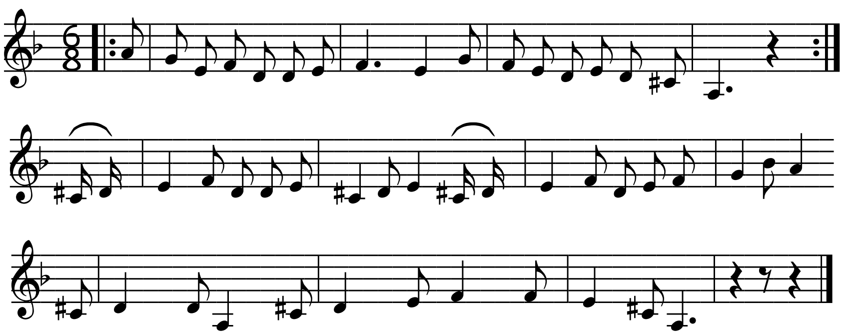
מְקִימִ֣י מֵעָפָ֣ר דָּ֑ל
מֵ֝אַשְׁפֹּ֗ת יָרִ֥ים אֶבְיֽוֹן׃
לְהוֹשִׁיבִ֥י עִם־נְדִיבִ֑ים
עִ֝֗ם נְדִיבֵ֥י עַמּֽוֹ׃
מֽוֹשִׁיבִ֨י ׀ עֲקֶ֬רֶת הַבַּ֗יִת
אֵֽם־הַבָּנִ֥ים שְׂמֵחָ֗ה
הַֽלְלוּ־יָ֥הּ׃

Tehillím 114

Italia, Rhodos

Tustna

En saliendo Israel de Egipto:
casa de Iahacob de pueblo bárbaro.
Fue Iehudá para su santidad:
Israel sus podestanias.

La mar vidó y huyó:
el Iardén se bolvió atrás.
Los montes saltaron como barvezes:
collados como hijos de ovejas.

Que a ti la mar que huiste?
el Iardén que bolviste atrás?
Los montes saltaron como barvezes:
collados como hijos de ovejas.

Delante el Señor mi temblar la tierra:
delante Dio de Iahacob.
El convertien la peña piélago de aguas:
pedernal por fuente de aguas.

Da Israel drog or Egypt,
Yaʕakóbs hus frå eit framandmælt folk,
vart Yehudá hans heilagdom
og Israel riket Hans.

Og havet såg deim og flykta,
og Yardén snudde sin straum,
og fjella hoppa som vêrar,
og haugane hoppa som lam.

Kva kom åt deg, hav, at du flykta?
Yardén, kvifor snudde du om?
Fjell, korfor hoppe som vêrar?
Og haugar, kvi hoppe som lam?

Skjelv, jord, for Herrens åsyn,
for åsynet åt Yaʕakóbs Gud,
som gjorde om knausen til innsjø
og flinten til vassrik brønn.

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם
בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז׃
הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ
יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו׃

הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס
הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר׃
הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים
גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן׃

מַה־לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס
הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר׃
הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים
גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן׃

מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ
מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב׃
הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מָיִם
חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם׃

Asjer gealánu

Løft begeret og sei:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר גְּאָלָנוּ
וְגָאַל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם. וְהִגִּיעָנוּ הַלַּיְלָה הַזֶּה
לֶאֱכֹל בּוֹ מַצָּה וּמָרוֹר. כֵּן יי אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ הַגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אֲחֵרִים
הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם. שְׂמֵחִים בְּבִנְיַן עִירָךְ
וְשָׂשִׂים בַּעֲבוֹדָתָךְ. וְנֹאכַל שָׁם מִן הַפְּסָחִים וּמִן
הַזְּבָחִים אֲשֶׁר יַגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבַּחָךְ לְרָצוֹן.
וְנוֹדֶה לָךְ שִׁיר חָדָשׁ עַל גְּאֻלָּתֵנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ.
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ. גָּאַל יִשְׂרָאֵל. (אָמֵן)

Signa er Du, .A. vår *Elohím*, herskar over universet, som løyste oss ut og løyste ut foreldra våre frå Egypt, og førte oss fram til denne natta for å eta på ho maṣṣá og marór. Slik førte .A. vår *Elohím* og våre foreldres *Elohím* oss til andre høgtider og valfartar som kjem til møtes med oss for fred; glade for bygginga av byen din, og lykkelege i tenesta di, og vi åt der av påskeofferet og offera frå altaret etter viljen din. Og vi takkseier deg med ein ny song over forløysinga vår og berginga av sjela vår. Signa er du .A., forløysar av Israel.

Bendito tu .A. nuestro Dio Rey del mundo, que nos redimió, y redimió a nuestros padres de Egipto, y nos allegó a la noche esta, para comer en ella cenceña y amargura. Ansí .A. nuestro Dio y Dio de nuestros padres nos allegues a plazos y a pascuas otras, las vinientes a nuestro encuentro para paz: alegres con fabrica de tu ciudad, y gotosos en tu servicio: y comamos allí de los carneros y de los sacrificios que allegare su sangre sobre pared de tu ara por voluntad: y loaremos a ti cántico nuevo sobre nuestra redención, y sobre redención de nuestra alma. Bendito tu .A. que redimió a Israel.

(Asjkenazím seier בורא פרי הגפן her.)

Vi lenar oss til venstre og drikk andre begeret.

Ràḥaṣ – moṣí – maṣṣá

Sei beraḥáen for handvasking:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדָיִם: (אָמֵן)

Signa er Du, .A. vår *Elohím*, herskar over universet, som signa oss med boda dine og baud oss om vasking av hender.

Bendito tu .A. nuestro Dio Rey del mundo, que nos santificó en sus encomendanças, y nos encomendó sobre limpieza de manos.

Vask hendene, men ikkje et enno. Tak den øvste maṣṣáen og sei hammoṣí:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ: (אָמֵן)

Signa er Du, .A. vår *Elohím*, herskar over universet, som bringer brød or jorda.

Bendito tu .A. nuestro Dio Rey del mundo, el sacan pan de la tierra.

Ikkje et enno. Tak den mellomste, halve maṣṣáen og sei beraḥáen over eting av maṣṣót:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מַצָּה: (אָמֵן)

Signa er Du, .A. vår *Elohím*, herskar over universet, som signa oss med boda dine og baud oss om eting av maṣṣá.

Bendito tu .A. nuestro Dio Rey del mundo, que nos santificó en sus encomendanças, y nos encomendó sobre comer cenceña.

Leiaren tek ein kazáyit av den øvste og ein av den mellomste maṣṣáen, og gjev så tilsvarande til alle. Vi et maṣṣáen (fattigdomsbrødet) ***utan å lene oss*** *til venstre.*

Marór – koréẖ

Leiaren tek opp maróren og seier beraẖáen:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מָרוֹר: (אָמֵן)

Signa er Du, .A. vår *Elohím*, herskar over universet, som signa oss med boda dine og baud oss om eting av marór.

Bendito tu .A. nuestro Dio Rey del mundo, que nos santificó en sus encomendanças, y nos encomendó sobre comer amargura.

Kvar person et ein kazáyit av marór utan å lene seg.
Tak så av den nedste maṣṣáen og legg inni marór og ḥaróset. Sei:

זֵכֶר לַמִּקְדָּשׁ כְּהִלֵּל דְּאָמַר עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים יֹאכְלֻוּהוּ:

Eit minne frå Tempelet etter Hillél, som sa: på maṣṣót og bitre urter et ein det.

Memoria al santuario como Hilel, que dixo: sobre cenceñas y amarguras lo comeran.

Alle et «koréẖ».

Sjulḥán ʕoréẖ

Vi serverer hovudmåltidet.

Ṣafún

Etter at alle er ferdige med middagen og desserten, et alle ein bit av afikomín – den halve maṣṣáen som vart lagt til sides tidlegare.

Baréẖ (Birkàt hammazón)

Vi fyller det tredje begeret.

Somme syng ein innleiande song her – som for eksempel «Én kÉlohénu» (s. 157), «Bendigamos» (rett nedanfor) eller «Tehillàt .A.». Omsettinga til ladino er her erstatta med ***«Ya komimos»*** *(for osmanske jødar) eller* ***«Bendigamos»*** *(for portugisarjødar).*

Portugisarjødar syng Bendigamos enten her eller etter Birkat hammazón:

Bendigamos al altísimo

1. Bendigamos al altísimo,
al Dio que nos crió,
démosle agradecimiento,
por los bienes que nos dió.

Alabado sea su santo Nombre,
porque siempre nos apiadó.
Hodú lAdonáy ki-tób,
ki leʕolám ḥasdó.

2. Bendigamos al altísimo,
por su ley primeramente,
que liga a nuestra casa
con el cielo continuamente.

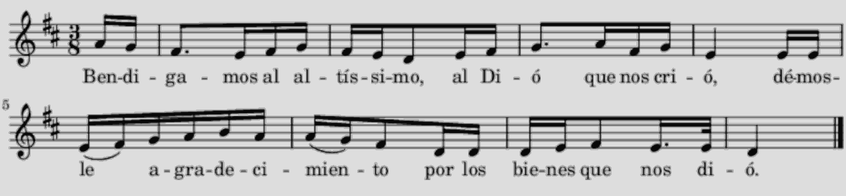
Alabado sea su santo Nombre,
porque siempre nos apiadó.
Hodú lAdonáy ki-tób,
ki leʕolám ḥasdó.

3. Bendigamos al altísimo,
por el pan segundamente,
y también por los manjares
que comimos juntamente.

Pues comimos y bebimos alegremente,
su merced nunca nos faltó.
Hodú lAdonáy ki-tób,
ki leʕolám ḥasdó.

4. Bendita sea la casa esta,
el hogar de su presencia,
donde guardamos su fiesta,
con alegría y permanencia.

Alabado sea su santo Nombre,
porque siempre nos apiadó.
Hodú lAdonáy ki-tób,
ki leʕolám ḥasdó.

Zimmún

Sei zimmún om minst 3 jødar over bené miṣvá-alder er til stades.
(Legg til orda i parentes om det er minst 10.)

Leiar:

נְבָרֵךְ (אֱלֹהֵינוּ) שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ:

Sign { den | vår Gud } som gjev oss mat frå seg.

Alle svarar:

בָּרוּךְ (אֱלֹהֵינוּ) שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וּבְטוּבוֹ חָיִינוּ:

Signa er { den | vår Gud } som gjev oss mat frå seg og som vi lever i godheita til!

Leiaren fortsett:

בָּרוּךְ (אֱלֹהֵינוּ) שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וּבְטוּבוֹ חָיִינוּ:

בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ וּבָרוּךְ זִכְרוֹ לְעוֹלְמֵי עַד:

Signa er { den | vår Gud } som gjev oss mat frå seg og som vi lever i godheita til!
Signa er den, og signa er Namnet, og signa er minnet i all æva!

Fortsett med kort versjon (eldre portugisarjødisk) på s. 99
eller lang versjon (osmansk, nyare portugisarjødisk) på s. 99.

Eldre portugisarjødisk tekst:

Om færre enn 3 jødar over bené miṣvá-alder er til stades, begynn her:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הַזָּן
אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּחֵן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים.
כָּאָמוּר. נֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ: וְטוּבוֹ הַגָּדוֹל תָּמִיד לֹא חָסַר־
לָנוּ. וְאַל יֶחְסַר־לָנוּ מָזוֹן תָּמִיד לְעוֹלָם
וָעֶד. כִּי הוּא זָן וּמְפַרְנֵס לַכֹּל. כָּאָמוּר.
פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן:
בָּרוּךְ אַתָּה יי. הַזָּן אֶת הַכֹּל: (אָמֵן)

Signa er du .A. vår *Elohím*, herskar over universet, **som gjev verda mat** — alt i nåde, i godskap og i miskunn; som det er sagt: *«Du gjev brød til alt kjøtt, for godskapen din er i æva.»* Og den store godskapen din er evig — aldri feila han oss; og må maten aldri feile oss nokon gong i æva; for du matar og forsørger alle; som det er sagt: *«Du opnar handa di og mettar alt liv i velvilje.»* **Signa er du .A. som gjev mat til alle.**

Fortsett med Nodè leẖá på side 101.

Osmansk og nyare portugisarjødisk skikk:

Om færre enn 3 jødar over bené miṣvá-alder er til stades, begynn her:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם.

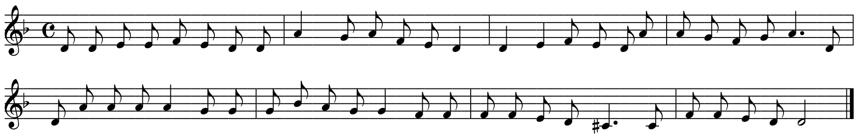
P(הַזָּנֵנוּ וְלֹא מִמַּעֲשֵׂינוּ. הַמְפַרְנְסֵנוּ וְלֹא מִצִּדְקוֹתֵינוּ.
הַמְעֲדִיף טוּבוֹ עָלֵינוּ.) הַזָּן אוֹתָנוּ וְאֶת הָעוֹלָם
כֻּלּוֹ בְּטוּבוֹ. בְּחֵן בְּחֶסֶד בְּרֶיוַח וּבְרַחֲמִים. נֹתֵן
לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: וְטוּבוֹ הַגָּדוֹל
תָּמִיד לֹא חָסַר־לָנוּ. וְאַל יֶחְסַר־לָנוּ מָזוֹן תָּמִיד
לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הוּא זָן וּמְפַרְנֵס לַכֹּל. וְשֻׁלְחָנוֹ
עָרוּךְ לַכֹּל. וְהִתְקִין מִחְיָה וּמָזוֹן לְכָל־בְּרִיּוֹתָיו.
אֲשֶׁר בָּרָא בְּרַחֲמָיו וּבְרוֹב חֲסָדָיו. כָּאָמוּר.
פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן:
בָּרוּךְ אַתָּה יי. הַזָּן (בְּרַחֲמָיו) אֶת הַכֹּל: (אָמֵן)

Signa er du .A. vår *Elohím*, herskar over universet, **P**(som gav oss mat men ikkje frå gjerningane våre, som gav oss eit levebrød men ikkje frå rettvisa vår, som føretrekker det gode for oss;) **som gjev oss og verda mat** — alt i godheita si, i nåde, i godskap og i miskunn: *«Du gjev brød til alt kjøtt, for godskapen din er i æva.»* Og den store godskapen din er evig — aldri feila han oss; og må maten aldri feile oss nokon gong i æva; for du matar og forsørger alle; og bordet ditt er dekt til alle; og etablerte levebrød og mat for alle skapningane dine som du skapte i di miskunn og i storheita av nåden din; som det er sagt: *«Du opnar handa di og mettar alt liv i velvilje.»* **Signa er du .A. som *(i di miskunn)* gjev mat til alle.**

Alle fortsett her:

נוֹדֶה לְּךָ יי אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה וּרְחָבָה. בְּרִית וְתוֹרָה. חַיִּים וּמָזוֹן.

Vi takkar deg .A. vår *Elohím* for at du gav til odels til foreldra våre eit land som er innbydande, godt og vidt; pakt og Torá; liv og mat; —

עַל שֶׁהוֹצֵאתָֽנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַֽיִם.
וּפְדִיתָֽנוּ מִבֵּית עֲבָדִים.
וְעַל בְּרִֽיתְךָ שֶׁחָתַֽמְתָּ {♂בִּבְשָׂרֵֽנוּ|♀בְּלִבֵּֽנוּ}.
וְעַל תּוֹרָֽתְךָ שֶׁלִּמַּדְתָּֽנוּ.
וְעַל חֻקֵּי רְצוֹנָךְ | שֶׁהוֹדַעְתָּֽנוּ.
וְעַל חַיִּים וּמָזוֹן |
שָׁאַתָּה זָן וּמְפַרְנֵס אוֹתָֽנוּ:

ʕAl šehóṣetánu meèreṣ Miṣràyim, ufditánu mibbét ʕaḇadím; veʕàl beríteẖá šeḥatàmta {♂ḇiḇsarénu|♀ḇelibbénu}, veʕàl Toráteẖá šellimmadtánu; veʕàl ḥukké reṣonáẖ šehódaʕtánu; veʕàl ḥayyím umazón šèattá zán umfarnés otánu.

for at du førte oss ut av landet Egypt og fridde oss frå slavehuset; og for pakta di som du sette som segl i {♂kjøttet|♀hjartet} vårt; og for forskriftene av viljen din som du lét oss kjenne; og for livet og maten som du mata og forsørgde oss med.
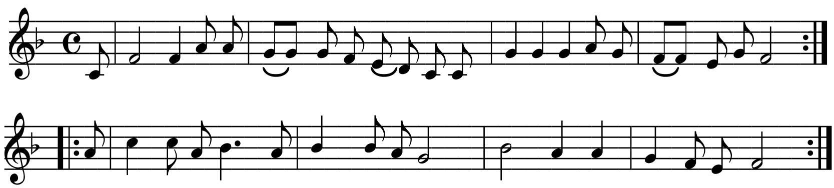
וְעַל הַכֹּל. יי אֱלֹהֵינוּ. אָנוּ מוֹדִים לָךְ. וּמְבָרְכִים אֶת שְׁמָךְ. כָּאָמוּר. וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת־יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל־הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמָּזוֹן: (אָמֵן)

Og for alt dette, .A. vår *Elohím*, takkar vi deg og signar Namnet ditt, som det er sagt: *«Og de skal eta og mettast og signe den .A., dokkar Elohím, for det gode landet som Gud gav dokker.»* **Signa er du, .A., for landet og for maten.**

Vis miskunn,
.A. vår *Elohím*,
med oss,
med Israel folket ditt,
og med Jerusalem
byen din,
og med Sionsfjellet,
staden for æra di,
og med det store og
heilage huset ditt,
som namnet ditt
blir kalla over.

רַחֵם יי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ.
עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ.
וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ.
וְעַל הַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ.
וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ
שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו:

אָבִינוּ רוֹעֵנוּ.

זוּנֵנוּ פַּרְנְסֵנוּ וְכַלְכְּלֵנוּ.

הַרְוִיחֵנוּ. הַרְוַח־לָנוּ

מְהֵרָה מִכָּל־צָרוֹתֵינוּ.

וְאַל תַּצְרִיכֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

לִידֵי מַתְּנַת בָּשָׂר וָדָם.

וְלֹא לִידֵי הַלְוָאָתָם.

שֶׁמַּתְּנָתָם מְעֻטָּה

Abínu roʕénu,   zunénu parnesénu veẖalkelénu,
harviḥénu, harvaḥ-lánu   mehērá mikkol-ṣároténu;

veàl taṣriẖénu Adonáy Elohénu lidé mattenàt basár vadám,
veló lidé halvá’atám, šemmattánatám meʕuttá

Vår Forelder: Gjet oss, mat oss, forsørg oss, hald oss oppe, lat oss tene til livsopphald, og lett oss snarleg frå alle sorgene våre. Og lat oss ikkje, .A. vår *Elohím*, vera avhengige av gåver frå hender av kjøtt og blod, og ikkje vera avhengige av lån frå dei — for gåvene deiras er småe

וְחֶרְפָּתָם מְרוּבָּה אֶלָּא
לְיָדְךָ הַמְּלֵאָה וְהָרְחָבָה.
לֹא נֵבוֹשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה.
וְלֹא נִכָּלֵם לְעוֹלָם הַבָּא.
וּמַלְכוּת בֵּית דָּוִד
מְשִׁיחָךְ תַּחֲזִירֶנָּה
לִמְקוֹמָהּ
בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ:

veḥerpatám merubbá ellá leyádeẖá hammele'á veháreḥaḇá;
veló nēḇóš báʕolám hazzè, veló nikkalém leʕolám habbá;

umalẖút Bet Davíd mešiḥáẖ tàḥazirènna
limkomáh bimhērá beyaménu.

og skamma deiras er stor — men av den fulle og vide Handa di; ikkje skal vi skjemmast i denne verda og ikkje bli utskjemte i verda som kjem; og lat riket til din utvalte Davíds hus bli atterinnsett på staden sin snarleg og i dagane våre.

På sjabbát, legg til:

רְצֵא וְהַחֲלִיצֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִצְוַת
יוֹם הַשְּׁבִיעִי. הַשַּׁבָּת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ הַזֶּה.
כִּי יוֹם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ הוּא מִלְּפָנֶיךָ. נִשְׁבּוֹת בּוֹ
וְנָנוּחַ בּוֹ כְּמִצְוַת חוּקֵּי רְצוֹנָךְ. וְאַל תְּהִי צָרָה
וְיָגוֹן בְּיוֹם מְנוּחָתֵינוּ. וְהַרְאֵנוּ בְּנֶחָמַת צִיּוֹן
בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ. כִּי אַתָּה הוּא בַּעַל הַנֶּחָמוֹת.

Lat viljen din vera å styrkje oss, .A. vår Elohím, ved boda dine, og ved bodet om den sjuande dagen, **denne store og heilage sjabbáten**, for ein stor og heilag dag er han for åsynet ditt; vi vil kvile på han og vera i ro på han etter bodet av føreskriftene etter viljen din; og lat det ikkje vera uro og vanskar på kviledagen vår, og lat oss få sjå Ṣiyyón si trøyst snarleg og i dagane våre, for du er trøystenes meister.

Andre dagar, sei:

בָּרוּךְ אַתָּה יי.
בּוֹנֶה בְּרַחֲמָיו
יְרוּשָׁלָםִ. אָמֵן:

Signa er du .A.
som byggjer i miskunn
Jerusalem; amén.

På sjabbát, sei:

בָּרוּךְ אַתָּה יי.
מְנַחֵם עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל
בְּבִנְיַן יְרוּשָׁלָםִ. אָמֵן:

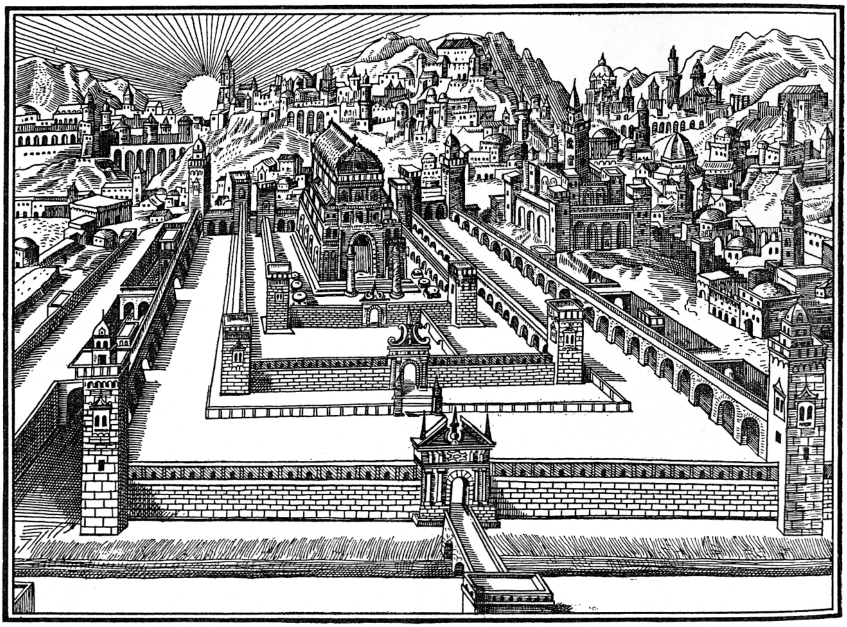
Signa er du .A. som trøystar israels-
folket ditt med bygginga
av Jerusalem; amén.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא יַגִּיעַ
יֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ
וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. זִכְרוֹן יְרוּשָׁלַםִ עִירָךְ.
וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדָּךְ. וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךְ
בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךְ. לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן
לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים. בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה.
זְמַן חֵרוּתֵינוּ. לְרַחֵם בּוֹ עָלֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ.
זָכְרֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. (אָמֵן) וּפָקְדֵנוּ בוֹ
לִבְרָכָה. (אָמֵן) וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים.
(אָמֵן) בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם
עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם
אָתָּה:

Vår *Elohím* og våre foreldres *Elohím*: Lat minnet om oss og foreldra våre, såvel som minnet om Jerusalem byen din, minnet om Masjíah son av Davíd, tenaren din, og minnet om heile israelsfolket ditt, rise opp, og komma, og nå fram til, og visast for deg, og bli teke godt i mot, og høyrt, og tenkt på, og komme i hug for åsynet ditt, så det kan bringe oss berging, velvere, sjarme, godheit og miskunn på denne dagen av **flatbrødfesten**, tida for friheita vår, for å vise oss miskunn på han og berge oss. Hugs oss på han, .A. vår *Elohím*, for gode ting! Og oppsøk oss med signing! Og berg oss på han for eit godt liv! Med ord om berging og miskunn, spar oss og ber over med oss; ha miskunn med oss og berg oss, for ein *Él* og ein overberande og miskunnsam herskar er du.

בְּחַיֵּֽינוּ וּבְחַיֵּי כָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל. תִּבָּנֶה
עִיר צִיּוֹן וְתִכּוֹן הָֽעֲבוֹדָה בִּירוּשָׁלֶֽם:
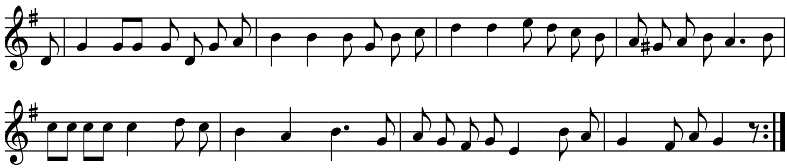
I liva våre og i liva til heile Israels hus, lat Ṣiyyóns by bli atteroppbygd,
og lat tenesta bli atterinnsett i Jerusalem.

Bét hammikdásj (Det heilage huset, Tempelet) i Jerusalem.
(Frå ein haggadá trykt i Amsterdam i 1695.)

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵֽינוּ מֶֽלֶךְ הָֽעוֹלָם.
לָעַד הָאֵל.

Signa er Du, .A. vår *Elohím*, universets regent, i æva *Él* —

Aḇínu malkénu addirénu
bóre’énu góalénu,
kedošénu kedóš YàʕakóḆ,
roʕénu roʕé Yisraél;

hammèleẖ hattóḇ
vehammetíḇ lakkól,
šebbeẖòl-yóm vayóm
Hú mētiḇ lánu,
Hú hētiḇ lánu,
Hú yētiḇ lánu;

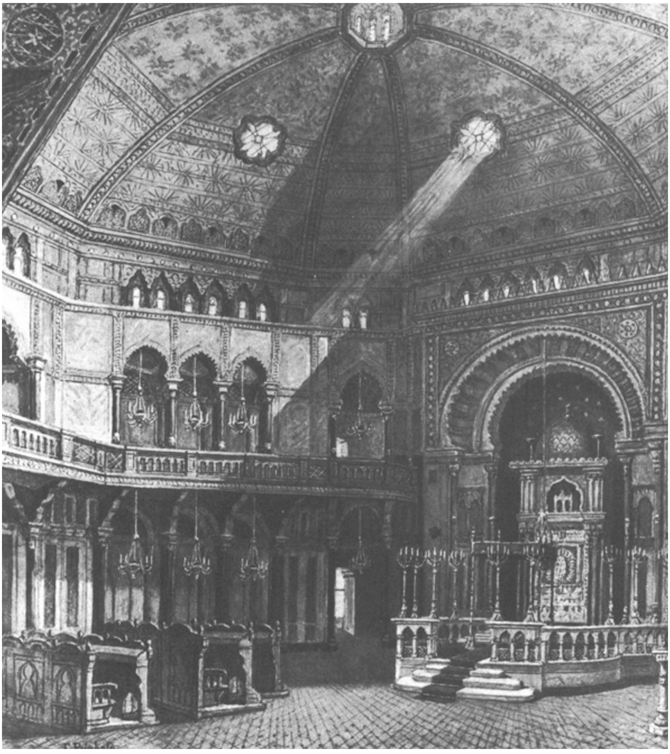
Hú gómelénu,
Hú gemalánu,
Hú yigmelénu laʕàd
ḥén vaḥèsed veràḥamím
verévaḥ vehaṣṣalá
veẖol-túḇ.

Vår forelder, herskar, mektige, skapar, bergar og heilage; Yaʕakóbs heilage; vår gjetar, Israels gjetar; herskaren som er god og gjer godt mot alle; som kvar ein dag gjorde oss godt, gjer oss godt og vil gjera oss godt; som lønte oss, løner oss og vil løne oss i æva med nåde og godskap og miskunn, og metting og berging og alt godt.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אַדִּירֵנוּ
בּוֹרְאֵנוּ גּוֹאֲלֵנוּ.
קְדוֹשֵׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב.
רוֹעֵנוּ רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל.
הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב לַכֹּל.
שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם
הוּא מֵטִיב לָנוּ הוּא הֵטִיב לָנוּ
הוּא יֵיטִיב לָנוּ.
הוּא גוֹמְלֵנוּ הוּא גְמָלָנוּ
הוּא יִגְמְלֵנוּ לָעַד.
חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים
וְרֵיוַח וְהַצָּלָה וְכָל־טוּב:

הָרַחֲמָן הוּא יִשְׁתַּבַּח בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:
הָרַחֲמָן הוּא יִשְׁתַּבַּח בָּנוּ לְדוֹר דּוֹרִים:
הָרַחֲמָן הוּא יִתְפָּאַר בָּנוּ לָנֶצַח נְצָחִים:

Den Miskunnsame vere prisa i himmelen og på jorda. Den Miskunnsame vere prisa blant oss i alle generasjonar. Den Miskunnsame vere æra blant oss i ævers æva.

Türkischer Tempel *i Zirkusgasse i Wien, etter ein akvarell (1880) av Franz Xaver Reinhold.*

הָרַֽחֲמָן הוּא יְפַרְנְסֵֽנוּ בְּכָבוֹד:
הָרַֽחֲמָן הוּא יְבָרֵךְ אֶת הַבַּֽיִת הַזֶּה
וְאֶת הַשֻּׁלְחַן הַזֶּה שֶׁאָכַֽלְנוּ עָלָיו:
הָרַֽחֲמָן הוּא יִתֵּן שָׁלוֹם בֵּינֵֽינוּ:
הָרַֽחֲמָן הוּא יִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה
בְּכָל־מַֽעֲשֵׂה יָדֵֽינוּ:
הָרַֽחֲמָן הוּא יַצְלִֽיחַ אֶת דְּרָכֵֽינוּ:
הָרַֽחֲמָן הוּא יִשְׁבּוֹר עוּלֵֽנוּ מְהֵרָה מֵעַל צַוָּארֵֽינוּ:
הָרַֽחֲמָן הוּא יוֹלִיכֵֽנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵֽנוּ:
הָרַֽחֲמָן הוּא יִתֵּן אַֽחֲוָה בֵּין בְּנֵי שָׂרָה וּבֵין בְּנֵי הָגָר:
הָרַֽחֲמָן הוּא יִרְפָּאֵֽנוּ רְפוּאָה שְׁלֵימָה:

Den Miskunnsame forsørgje oss med ære. Den Miskunnsame signe dette huset og dette bordet som vi åt frå. Den Miskunnsame gjeve fred mellom oss. Den Miskunnsame sende signing og velstand til alt verket av hendene våre. Den Miskunnsame gjeve velstand til vegane våre. Den Miskunnsame snarleg bryte åket frå akslene våre. Den Miskunnsame føre oss med tryggheit til landet vårt. Den Miskunnsame gjeve samhald mellom borna til Sará og Hagár. Den Miskunnsame heile oss med full og heil heiling.

הָרַחֲמָן הוּא יִפְתַּח לָנוּ אֶת יָדוֹ הָרְחָבָה:

הָרַחֲמָן הוּא יְבָרֵךְ כָּל־אֶחָד וְאֶחָד מִמֶּנּוּ בִּשְׁמוֹ:

הָרַחֲמָן הוּא יִפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סוּכַּת שְׁלוֹמוֹ:

Den Miskunnsame opne for oss den vide handa si. Den Miskunnsame signe kvar og ein av oss ved Namnet sitt. Den Miskunnsame spreie fredslyet sitt over oss.

הָרַחֲמָן הוּא יְחַיֵּינוּ וִיזַכֵּנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ

וּלְבִנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא:

Den Miskunnsame gjeve oss liv og gjere oss verdige til Masjíaḥ sine dagar og til bygginga av det heilage Tempelet og til liv i verda som kjem.

מִגְדּוֹל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ

וְעֹשֶׂה־חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ

לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־עוֹלָם:
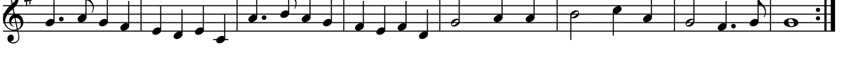
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ

וְדֹרְשֵׁי יי לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב:

Eit bergingstårn
er han
for kongen sin
og ein godgjerar
til sin utvalde,
til Davíd og
slekta hans i æva.

«Løvekvalpane
er trengjande
og svoltne, men
.A.s søkjarar
skal ikkje vante
noko godt.»

Amsterdam, London, New York

Det vi åt
skal mette oss
og det vi drakk
skal vera til
signing –
som det er skrive:

«Og han sette det
for åsynet deiras,
og dei åt
og leivde att
etter .A.s ord.»

«Vere de signa
til .A., makar av
himlar og jord.»

«Signa den
mannen som lit på
.A.; vere .A. hans
pålitelege.»

«.A. gjeve kraft til
folket Sitt; .A.
signe folket sitt
med fred.»

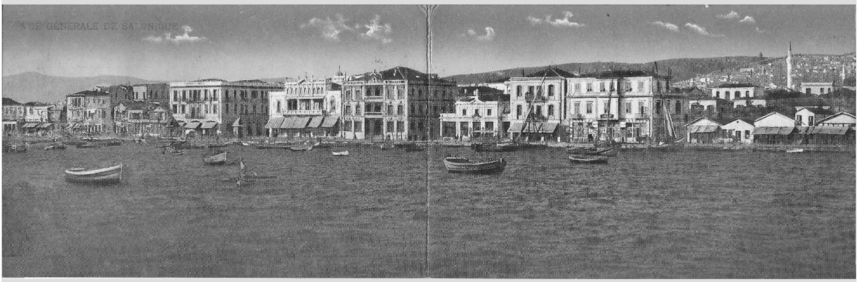
מַה־שֶּׁאָכַלְנוּ יִהְיֶה לְשָׂבְעָה.
וּמַה־שֶּׁשָּׁתִינוּ יִהְיֶה לִרְפוּאָה.
וּמַה־שֶּׁהוֹתַרְנוּ יִהְיֶה לִבְרָכָה.
כְּדִכְתִיב. וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם
וַיֹּאכְלוּ וַיּוֹתִרוּ
כִּדְבַר יְיָ:
בְּרוּכִים אַתֶּם לַייָ
עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:
בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּייָ
וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ:
יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן
יְיָ | יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

Ya komimos

Osmanske sefardím syng tradisjonelt «Ya komimos»
etter Birkàt hammazón:

Ya komimos i bevimos,
i al Dio santo Barúh Hu ubarúh Shemó bendeshimos;
ke mos dió i mos dará
pan para komer i panyos para vestir
i anyos munchos i buenos para bivir.

El Padre el grande ke mande al chiko
asegún tenemos de menester
para muestras kazas i para muestros fijos.
El Dio mos oíga i mos aresponda
i mos apiade por su nombre el grande,
ke somos almikas sin pekado.
Hodú lAdonáy ki tov ki leʕolám ḥasdó.
Hodú lAdonáy ki tov ki leʕolám ḥasdó.
Siempre mejor, nunka peor,
nunka mos manke en la meza de Kriador.
Amén.

Panoramabilde av Salonica frå 1917.

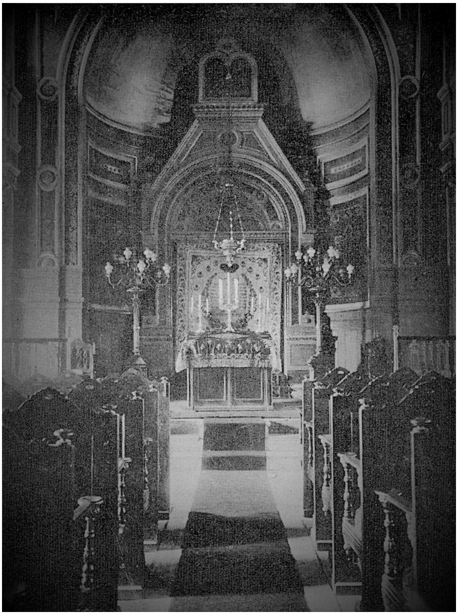
Vi seier beraẖáen over det tredje begeret:

סַבְרִי מָרָנָן. (חַיִּים) בָּרוּךְ אַתָּה יי.
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן: (אָמֵן)

Signa er Du, .A. vår *Elohím*,
herskar over verda,
skapar av frukta frå vinranka.

Con licencio de los señores. (Vida!)
Bendito tu .A. nuestro Dio Rey del mundo, crían fruto de la vid.

Vi lener oss til venstre og drikk det tredje begeret.

Cahal Grande, Bucuresti bygd i 1818 og ombygd i 1890. Øydelagt i 1941 men oppattbygd etter krigen. Riven av Ceaucescu i 1985 for å gje plass til paradegata Bulevardul Unirii. (anon., 1900)

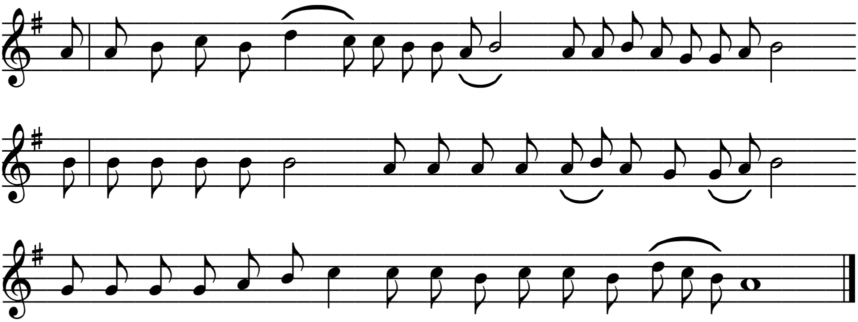
Hallél nirṣá

Vi avsluttar haggadáen med å synge resten av Hallél.

Vi fyller det fjerde begeret.

Sjefóḫ

Tyrkia

שְׁפוֹךְ חֲמָתְךָ עַל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ
וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ:
כִּי אָכַל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ:

Utaus vreiden din over dei nasjonane
som ikkje vil vedkjennast Deg,
og over dei kongedømma
som ikkje vil uttala namnet Ditt;
dei som åt Yaʕakób
og la bustaden hans i ruinar.

Vierte tu saña sobre las gentes
que no te conocieron,
y sobre los reinos
que en tu nombre no llamaron.
Que consumió a Iahacob,
y a su morada dessolaron.

Vi lukkar døra, som har vore open
sidan Há laḥmá ʕanyá.

Tehillím 115

Lo lánu

No por nos .A. no por nos, mas a tu nombre da honra, por tu merced y por tu verdad.

Por que dirán las gentes, adó agora su Dio? y nuestro Dio en los cielos: todo lo que envoluntó, hizo. Sus ídolos, plata y oro: obra de manos de hombre. Boca a ellos y no hablan, ojos a ellos y no veen.

Ikkje til oss, .A., ikkje til oss, men til ditt namn gjev du ære for di godheit, for di sanning!

Kvifor seier folka: «Kvar er no guden deiras?» For vår *Elohím* er i himmelen; alt det han vil, gjer han. Gudane deiras er sølv og gull, eit verk av menneskehender. Munn har dei, men talar ikkje; augo har dei, men ser ikkje;

לֹא לָנוּ יי לֹא־לָנוּ
כִּי־לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד
עַל־חַסְדְּךָ עַל־אֲמִתֶּךָ׃
לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם
אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם׃
וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמָיִם
כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ עָשָׂה׃
עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב
מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃
פֶּה־לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ
עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ׃

Orejas a ellos y no oyen, nariz a ellos y no huelen. Manos a ellos y no palpan: pies a ellos y no andan: no hablan en su garganta. Como ellos sean sus hazientes, todo el que se enfiuzia en ellos.

Israel confia en .A.:
su ayuda y su amparo el.
Casa de Aharón
confiad en .A.:
su ayuda y su amparo el.
Temientes de .A.
confiad en .A.:
su ayuda y su amparo el.

אָזְנַ֣יִם לָ֭הֶם וְלֹ֣א יִשְׁמָ֑עוּ
אַ֥ף לָ֝הֶ֗ם וְלֹ֣א יְרִיחֽוּן׃
יְדֵיהֶ֤ם ׀ וְלֹ֬א יְמִישׁ֗וּן
רַ֭גְלֵיהֶם וְלֹ֣א יְהַלֵּ֑כוּ
לֹא־יֶ֝הְגּ֗וּ בִּגְרוֹנָֽם׃
כְּ֭מוֹהֶם יִהְי֣וּ עֹשֵׂיהֶ֑ם
כֹּ֖ל אֲשֶׁר־בֹּטֵ֣חַ בָּהֶֽם׃
יִ֭שְׂרָאֵל בְּטַ֣ח בַּיְיָ֑
עֶזְרָ֖ם וּמָגִנָּ֣ם הֽוּא׃
בֵּ֣ית אַ֭הֲרֹן בִּטְח֣וּ בַיְיָ֑
עֶזְרָ֖ם וּמָגִנָּ֣ם הֽוּא׃
יִרְאֵ֣י יְ֭יָ בִּטְח֣וּ בַיְיָ֑
עֶזְרָ֖ם וּמָגִנָּ֣ם הֽוּא׃

øyro har dei, men høyrer ikkje; nase har dei, men luktar ikkje. Med hendene sine grip dei ikkje, med føtene sine går dei ikkje; ikkje har dei mål i strupen. Som desse er, blir dei som lagar dei, alle som lit på dei.

Israel, lit på .A.!
Hjelpa og skjoldet deiras
(er) han.
Aharóns hus, lit på .A.!
Hjelpa og skjoldet deiras
(er) han.
Dei som fryktar .A., lit på .A.!
Hjelpa og skjoldet deiras
(er) han.

.A. zeẖaránu, yebaréẖ

.A. se membró de nos, bendezira, bendezira a casa de Israel, bendezira a casa de Aharón. Bendezira temientes a .A.: los pequeños con los grandes. Añadirá .A. sobre vos: sobre vos, y sobre vuestros hijos. Benditos vos de .A.: hazedor de cielos y tierra.

Los cielos, cielos de .A.: y la tierra dió a hijos de hombre. No los muertos alabaran a Yah: y no todos descendientes a fuessa. Y nos bendeziremos a Yah, de agora y hasta siempre, Haleluyah.

.A. hugsa oss og skal signe; han skal signe Israels hus, han skal signe Aharóns hus, han skal signe dei som fryktar .A., dei småe med dei store. .A. late dokker auke, dokker og borna dokkar! Signa er de av .A., skaparen av himmel og jord.

Himmelen er himmel for .A., men jorda gav han til menneskeborna. Dei daude hyllar ikkje *Yah*, og ikkje alle som stig ned i stilla. Men vi skal signe *Yah* frå no og til æveleg tid. *Halelu-Yah*!

יי זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ
יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל
יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית אַהֲרֹן׃
יְבָרֵךְ יִרְאֵי יי
הַקְּטַנִּים עִם־הַגְּדֹלִים׃
יֹסֵף יי עֲלֵיכֶם
עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם׃
בְּרוּכִים אַתֶּם לַיי
עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃
הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיי
וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם׃
לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ־יָהּ
וְלֹא כָּל־יֹרְדֵי דוּמָה׃
וַאֲנַחְנוּ | נְבָרֵךְ יָהּ
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם
הַלְלוּ־יָהּ׃

Tehillím 116

*Ahá*ḇ*ti ki-yisjmaʕ .A.*

Amé que oirá .A. a boz de mis rogativas. Por que acostó su oreja a mi, y en mis días llamaré. Arrodeáronme dolores de muerte, y angustias de infierno me hallaron: angustia y ansia hallé: y en nombre de .A. llamaré. Ruego .A. escapa mi alma, gracioso .A. y justo, y nuestro Dio apiadador. Guarda simples .A.: fuy enflaquecido, y a mi salvará.

Eg elska, for .A. høyrde røysta mi, bønene mine. For han har bøygt øyra si til meg, og i dagane mine vil eg kalle. Kring meg vart lagt dødsens smerte, Skygge-trengselen hadde funne meg; uro og sorg fann eg. Og på .A.s namn ropa eg: «Å Herre, berga mi sjel!» Nådig er .A. og rettvis, og vår *Elohím* er miskunnsam. Vaktar dei enkle gjer .A., eg var fattig, og han berga meg.

אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע ׀ יְיָ
אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי׃
כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי
וּבְיָמַי אֶקְרָא׃
אֲפָפוּנִי ׀ חֶבְלֵי־מָוֶת
וּמְצָרֵי שְׁאוֹל מְצָאוּנִי
צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא׃
וּבְשֵׁם־יְיָ אֶקְרָא
אָנָּה יְיָ מַלְּטָה נַפְשִׁי׃
חַנּוּן יְיָ וְצַדִּיק
וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם׃
שֹׁמֵר פְּתָאיִם יְיָ
דַּלֹּתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ׃

Torna mi alma
a su holgança: por que .A.
gualardonó sobre ti.
Por que escapaste
mi alma de muerte,
a mi ojo de lagrima,
a mi pie de empuxamiento.
Andaré delante .A.
en tierra de los bivos.
Creí cuando hablé:
yo me afligí mucho.
Yo dixe
en mi apressuramiento,
todo hombre mentiroso.

Kom att, sjela mi, til roa di, for .A. har gjort vel mot deg. For du fridde sjela mi frå døden, auga mitt frå tårer, foten min frå fall. Eg skal vandra frammed .A. i landa til dei som lever. Eg trudde medan eg tala – eg plagdest mykje – ; eg sa i hastverket mitt: «Kvar ein mann han lyg!»

שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי
כִּי־יי גָּמַל עָלָיְכִי׃
כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת
אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה
אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי׃
אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יי
בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים׃
הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר
אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד׃
אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי
כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב׃

Ma-asjíb lA.

מָֽה־אָשִׁ֥יב לַיְיָ֑
כָּֽל־תַּגְמוּל֥וֹהִי עָלָֽי׃
כּוֹס־יְשׁוּע֥וֹת אֶשָּׂ֑א
וּבְשֵׁ֖ם יְיָ֣ אֶקְרָֽא׃
נְ֭דָרַי לַיְיָ֣ אֲשַׁלֵּ֑ם
נֶגְדָה־נָּ֝֗א לְכָל־עַמּֽוֹ׃
יָ֭קָר בְּעֵינֵ֣י יְיָ֑
הַ֝מָּ֗וְתָה לַחֲסִידָֽיו׃
אָנָּ֣ה יְיָ֮ כִּֽי־אֲנִ֪י עַ֫בְדֶּ֥ךָ
אֲנִֽי־עַ֭בְדְּךָ בֶּן־אֲמָתֶ֑ךָ
פִּ֝תַּ֗חְתָּ לְמוֹסֵרָֽי׃

Que tornaré a .A. (por) todos sus gualardones sobre mi? Vaso de salvaciones alçaré, y en nombre de .A. llamaré. Mis promessas a .A. pagare, delante agora a todo su pueblo. Preciosa en ojos de .A. la muerte a sus buenos. Ruego .A. que yo tu siervo: yo tu siervo hijo de tu sierva, soltaste a mis ataduras.

Kva skal eg gje att til .A. for alt han har gjort for meg? Bergingsbegeret vil eg løfte, og med .A.s namn kalle ut. Mine lovnader til .A. vil eg halde, for augo på alt folket hans. Dyr er i .A.s augo hans gode menns død. Eg bed, .A., eg er jo tenaren din, eg er tenaren din, son av di tenestetaus, løyst har du mine band.

A ti sacrificaré
sacrificio de manifestación,
y en nombre de .A. llamaré.
Mis promessas a .A. pagaré:
delante agora
a todo su pueblo.
En cortes de casa de .A.
entre ti Ierusalaim,
Haleluyah.

Til deg vil eg ofre takkoffer,
og med .A.s namn kalle ut.
Mine lovnader til .A.
vil eg halde,
for augo på alt folket hans
i gårdsromma til .A.s hus,
i deg, Jerusalem.
Hàlelu-Yáh!

לְֽךָ־אֶ֭זְבַּח זֶ֣בַח תּוֹדָ֑ה
וּבְשֵׁ֖ם יי֣ אֶקְרָֽא׃
נְֽ֭דָרַי לַֽיי֣ אֲשַׁלֵּ֑ם
נֶגְדָה־נָּ֝֗א לְכׇל־עַמּֽוֹ׃
בְּחַצְר֤וֹת ׀ בֵּ֤ית יי֗
בְּֽתוֹכֵ֥כִי יְֽרוּשָׁלָ֗ם
הַֽלְלוּ־יָֽהּ׃

Tehillím 117

Alabad a .A. todas gentes : load-lo todas las naciones. Por que se mayorgó sobre nos su merced, y verdad de .A. para siempre, Haleluyah.

Hyll .A., alle folk, pris honom, alle nasjonar! For mektig over oss er hans miskunn, og .A.s sanning varer i æva. Hàlelu-Yáh!

הַֽלְל֣וּ אֶת־יי֭ כָּֽל־גּוֹיִ֑ם
שַׁ֝בְּח֗וּהוּ כָּל־הָֽאֻמִּֽים׃
כִּ֥י גָ֘בַ֤ר עָלֵ֨ינוּ ׀ חַסְדּ֗וֹ
וֶֽאֱמֶת־יי֭ לְעוֹלָ֗ם הַֽלְלוּ־
יָֽהּ׃

Tehillím 118

Load a .A. que bueno, que para siempre su merced. Digan agora Israel, que para siempre su merced. Digan agora casa de Aharón, que para siempre su merced. Digan agora temientes de .A. que para siempre su merced.

Pris .A., som er god, for evig varer Guds miskunn! Israel seier: «Evig varer Guds miskunn!» Aharóns hus seier: «Evig varer Guds miskunn!» Dei som fryktar .A. seier: «Evig varer Guds miskunn!»

הוֹד֣וּ לַֽיי֣ כִּי־ט֑וֹב
כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
יֹֽאמַר־נָ֥א יִשְׂרָאֵ֑ל
כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
יֹֽאמְרוּ־נָ֥א בֵֽית־אַהֲרֹ֑ן
כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
יֹֽאמְרוּ־נָ֥א יִרְאֵ֣י יי֑
כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃

Min-hammeṣár

מִן־הַמֵּצַר קָרָאתִי יָּהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ׃
יי לִי לֹא אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם׃
יי לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי׃
טוֹב לַחֲסוֹת יי מִבְּטֹחַ בָּאָדָם׃
טוֹב לַחֲסוֹת יי מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים׃
כָּל־גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילַם׃
סַבּוּנִי גַם־סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילַם׃
סַבּוּנִי כִדְבוֹרִים דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים
בְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילַם׃

Frå trengsla ropa eg på .A.,
Yah svara meg frå sletta.
.A. er med meg, eg er ikkje redd:
Kva kan menneske gjera mot meg,
.A. er med meg med hjelparan’ mine,
og eg skal sjå (rettferd mot)
dei som hatar meg.
Det er betre å søkje ly hos .A.
enn å setje si lit til menneskje.
Det er betre å søkje ly hos .A.
enn å setje si lit til leiarar.
Alle folka omringar meg;
i .A. namn skal eg ta dei ned.
Dei omringar, ja kringset meg;
i .A. namn skal eg ta dei ned.
Dei omringar meg som bier;
dei sloknar som eld i klungerkjerr,
i .A. namn skal eg ta dei ned.

De la angustia llamé a .A.:
respondió-me en anchura YAH.
.A. por mi, no temeré :
que hará a mi hombre?
.A. por mi con mis ayudantes:
y yo veré (vengançasl)
en mis aborrecientes.
Mejor para esperar en .A.
mas que confiar en hombre.
Mejor para esperar en .A.
mas que confiar en príncipes.
Todas gentes me cercaron :
en nombre de .A. que los tajaré.
Cercaron-me también me arrondearon :
en nombre de .A. que los tajaré.
Cercaron-me como abejas,
fueron amatados como fuego de espinos :
en nombre de .A. que los tajaré.

דַּחֹה דְחִיתַנִי לִנְפֹּל   יְיָ עֲזָרָנִי:

עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ   וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה:

קוֹל | רִנָּה וִישׁוּעָה   בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים

יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל:

יְמִין יְיָ רוֹמֵמָה   יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל:

לֹא־אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה   וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ:

יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָּהּ   וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי:
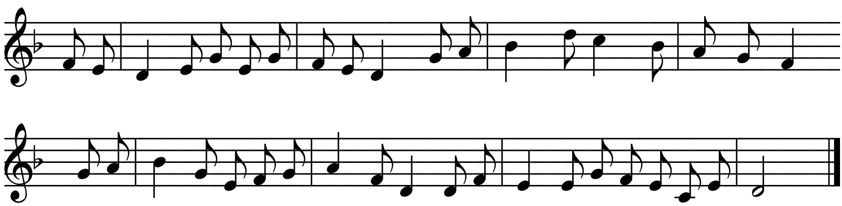
פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק   אָבֹא־בָם אוֹדֶה יָהּ:

זֶה־הַשַּׁעַר לַייָ   צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ:

Skubbande skubba du meg så eg skulle
falle; men .A. hjelpte meg.
Min styrke og lovsong er *Yah*,
som vart meg til berging.
Rop av fryd og berging
er i telta til dei rettvise;
Høgrehanda til .A. gjer storverk.
Høgrehanda til .A. løfter opp,
Høgrehanda til .A. gjer storverk.
Eg skal ikkje døy, men leva
og fortelje om verka til *Yah*.
Tuktande tukta meg *Yah*,
men til dauden gav han meg ikkje.
Opne for meg rettferdsportane!
Eg vil gå inn dei (og) prise *Yah*.
Dette er porten til .A.,
rettferdige skal gå inn der.

Empuxando me empuxaste para caer :
y .A. me ayudó.
Mi fortaleza y loor YAH :
y fue a mi por salvación.
Voz de cántico y salvación
en tiendas de justos :
derecha de .A. hazien fonsado.
Derecha de .A. enxalçada :
derecha de .A. hazien fonsado.
No moriré, salvo biviré:
y recontaré obras de YAH.
Castigando me castigó YAH:
y a la muerte no me entregó.
Abrid a mi puertas de justedad:
entraré por ellas, loaré a YAH.
Esta la puerta de .A.
justos entraran por ella.

Ódeẖá
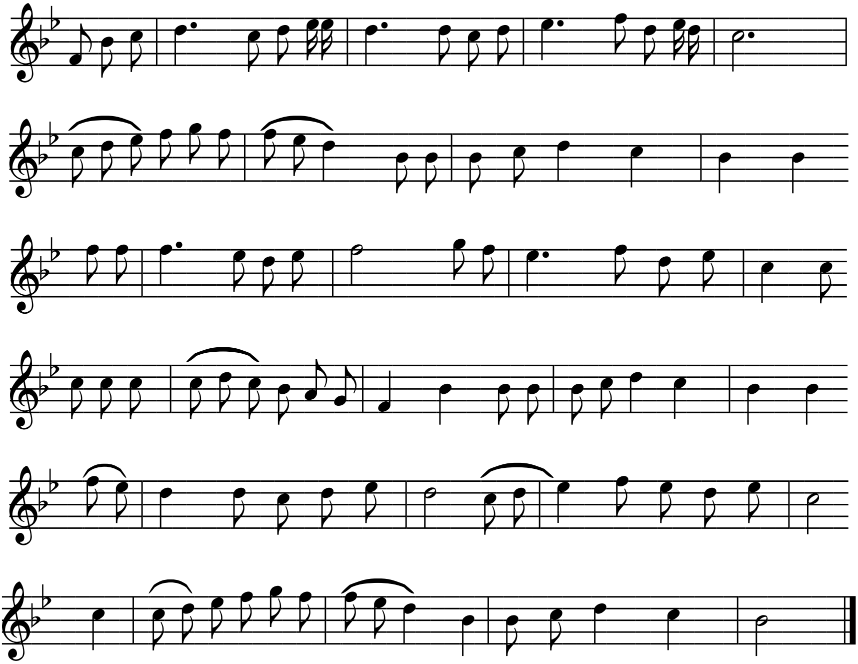

אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה׃
אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה׃
מֵאֵת יי הָיְתָה זֹּאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ׃
זֶה־הַיּוֹם עָשָׂה יי נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ׃
אָנָּא יי הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּא יי הוֹשִׁיעָה נָּא
אָנָּא יי הַצְלִיחָה נָּא׃ אָנָּא יי הַצְלִיחָה נָּא׃

Eg takkar deg for du svara meg
og vart meg til berging.
Steinen dei skrota, byggjarane,
vart til hjørnestein.
Frå .A. er det komme, dette,
det er underleg i våre augo.
Denne dagen har .A. gjort,
lat oss fryde og gleda oss no!
Eg bed .A., berg no!
Eg bed .A., berg no!
Eg bed .A., lat det gå vel no!
Eg bed .A., lat det gå vel no!

Loartehe que me respondiste,
y fuiste a mi por salvación.
Piedra que desecharon los fraguadores,
fue por cabeça de rincón.
De con .A. fue esta:
ella maravillosa en nuestros ojos.
Este el día que hizo .A.
agozarnoshemos y alegrarnoshemos enel.
Ruego .A. salva agora.
Ruego .A. salva agora.
Ruego .A. prospera agora.
Ruego .A. prospera agora.

Barúẖ habbá

Amsterdam/London

בָּר֣וּךְ הַ֭בָּא בְּשֵׁ֣ם יְ֑י בֵּ֝רַֽכְנוּכֶ֗ם מִבֵּ֥ית יְיָ׃
אֵ֤ל ׀ יְיָ֮ וַיָּ֪אֶר־לָ֫נוּ
אִסְרוּ־חַ֥ג בַּעֲבֹתִ֑ים עַד־קַ֝רְנ֗וֹת הַמִּזְבֵּֽחַ׃
אֵלִ֣י אַתָּ֣ה וְאוֹדֶ֑ךָּ אֱ֝לֹהַ֗י אֲרוֹמְמֶֽךָּ׃
הוֹד֣וּ לַיְיָ֣ כִּי־ט֑וֹב כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
הוֹד֣וּ לַיְיָ֣ כִּי־ט֑וֹב כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃

Signa den vere som kjem i namnet til .A.!
Vi signar dokker frå huset til .A.
Él er .A. som gjer det lyst for oss.
Bitt *ḥag* med reip
til altarhorna!
Min *Él* er du, og eg vil prise deg,
min *Elohím*, eg vil opphøge deg.
Pris .A., som er god,
for evig varer Guds miskunn!
Pris .A., som er god,
for evig varer Guds miskunn!

Bendito el vinien en nombre de .A.
benditos vos de casa de .A.
Dio .A. y alumbró a nos:
atad carnero con cuerdas
hasta cornejales de la ara.
Mi Dio tu y loartehe:
mi Dio enxalçartehe.
Load a .A. que bueno,
que para siempre su merced.
Load a .A. que bueno,
que para siempre su merced.

Etter eldre portugisarjødisk skikk
går ein rett til Yehallelúḫa på s. 134.
Dei fleste andre sefardím
fortset med Hallél haggadól og Nisjmàt kol ḫai.

(Tehillím 136: Hallél haggadól)

Mange syng òg «Hallél haggadól» her.
Dette inkluderer ikkje eldre portugisarjødisk skikk.

הוֹד֣וּ לַיְ֣יָ כִּי־ט֑וֹב כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
ה֭וֹדוּ לֵאלֹהֵ֣י הָאֱלֹהִ֑ים כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
ה֭וֹדוּ לַאֲדֹנֵ֣י הָאֲדֹנִ֑ים כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
לְעֹ֘שֵׂ֤ה נִפְלָא֣וֹת גְּדֹל֣וֹת לְבַדּ֑וֹ כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
לְעֹשֵׂ֣ה הַ֭שָּׁמַיִם בִּתְבוּנָ֑ה כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
לְרֹקַ֣ע הָ֭אָרֶץ עַל־הַמָּ֑יִם כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
ל֭עֹשֵׂה אוֹרִ֣ים גְּדֹלִ֑ים כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
אֶת־הַ֭שֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁ֣לֶת בַּיּ֑וֹם כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
אֶת־הַיָּרֵ֣חַ וְ֭כוֹכָבִים לְמֶמְשְׁל֣וֹת בַּלָּ֑יְלָה כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
לְמַכֵּ֣ה מִ֭צְרַיִם בִּבְכוֹרֵיהֶ֑ם כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
וַיּוֹצֵ֣א יִ֭שְׂרָאֵל מִתּוֹכָ֑ם כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
בְּיָ֣ד חֲ֭זָקָה וּבִזְר֣וֹעַ נְטוּיָ֑ה כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
לְגֹזֵ֣ר יַם־ס֭וּף לִגְזָרִ֑ים כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
וְהֶעֱבִ֣יר יִשְׂרָאֵ֣ל בְּתוֹכ֑וֹ כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
וְנִ֘עֵ֤ר פַּרְעֹ֣ה וְחֵיל֣וֹ בְיַם־ס֑וּף כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
לְמוֹלִ֣יךְ עַ֭מּוֹ בַּמִּדְבָּ֑ר כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
לְ֭מַכֵּה מְלָכִ֣ים גְּדֹלִ֑ים כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
וַֽ֭יַּהֲרֹג מְלָכִ֣ים אַדִּירִ֑ים כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
לְ֭סִיחוֹן מֶ֣לֶךְ הָאֱמֹרִ֑י כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
וּ֭לְעוֹג מֶ֣לֶךְ הַבָּשָׁ֑ן כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃
וְנָתַ֣ן אַרְצָ֣ם לְנַחֲלָ֑ה כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ׃

נַֽחֲלָה לְיִשְׂרָאֵ֑ל עַבְדּ֑וֹ	כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ:
שֶׁ֭בְּשִׁפְלֵנוּ זָ֣כַר לָ֑נוּ	כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ:
כוַיִּפְרְקֵ֥נוּ מִצָּרֵ֑ינוּ	כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ:
נֹתֵ֣ן לֶ֭חֶם לְכָל־בָּשָׂ֑ר	כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ:
הֽ֭וֹדוּ לְאֵ֣ל הַשָּׁמָ֑יִם	כִּ֖י לְעוֹלָ֣ם חַסְדּֽוֹ:

(Nisjmàt kol-ḥài)

Mange les òg «Nisjmàt kol-ḥài» (frå sjàḥarít (morgonbøna)) her.
Dette inkluderer ikkje eldre portugisarjødisk skikk.

נִשְׁמַת כָּל־חַי תְּבָרֵךְ אֶת שִׁמְךָ יי אֱלֹהֵינוּ. וְרוּחַ כָּל־בָּשָׂר תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם זִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד: מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אַתָּה אֵל. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ. פּוֹדֶה וּמַצִּיל. וְעוֹנֶה וּמְרַחֵם בְּכָל־עֵת צָרָה וְצוּקָה. אֵין לָנוּ מֶלֶךְ עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ אֶלָּא אָתָּה:

אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים. אֱלוֹהַּ כָּל־בְּרִיּוֹת. אֲדוֹן כָּל־תּוֹלָדוֹת. הַמְּהֻלָּל בְּרֹב הַתִּשְׁבָּחוֹת. הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים: וַייָ עֵר. לֹא־יָנוּם וְלֹא יִישָׁן. הַמְעוֹרֵר יְשֵׁנִים וְהַמֵּקִיץ נִרְדָּמִים. מְחַיֶּה מֵתִים וְרוֹפֵא חוֹלִים. פּוֹקֵחַ עִוְרִים וְזוֹקֵף כְּפוּפִים. וְהַמֵּשִׂיחַ אִלְּמִים. וְהַמְפַעְנֵחַ נֶעֱלָמִים. וּלְךָ לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים:

וְאִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם. וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כַּהֲמוֹן גַּלָּיו. וְשִׂפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ. וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ. וְיָדֵינוּ פְרוּשׂוֹת כְּנִשְׁרֵי שָׁמָיִם. וְרַגְלֵינוּ קַלּוֹת כָּאַיָּלוֹת: אֵין אֲנוּ מַסְפִּיקִין לְהוֹדוֹת לְךָ. יְיָ אֱלֹהֵינוּ. וּלְבָרֵךְ אֶת־שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ. עַל אַחַת מֵאֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים וְרוֹב רִבֵּי רְבָבוֹת פְּעָמִים. הַטּוֹבוֹת נִסִּים וְנִפְלָאוֹת. שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּנוּ וְעִם אֲבוֹתֵינוּ:

מִלְּפָנִים מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ. מִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ בְּרָעָב זַנְתָּנוּ. וּבַשָּׂבָע כִּלְכַּלְתָּנוּ. מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ. מִדֶּבֶר מִלַּטְתָּנוּ. וּמֵחֳלָיִם רָעִים וְרַבִּים דִּלִּיתָנוּ:

עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ. וְלֹא עֲזָבוּנוּ חֲסָדֶיךָ. עַל כֵּן אֵבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ בָּנוּ. וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנָּפַחְתָּ בְּאַפֵּינוּ. וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר שַׂמְתָּ בְּפִינוּ. הֵן הֵם יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ וִישׁוֹרְרוּ אֶת־שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד: כִּי כָל־פֶּה לְךָ יוֹדֶה. וְכָל־לָשׁוֹן לְךָ תְשַׁבֵּחַ. וְכָל־עַיִן לְךָ תְצַפֶּה. וְכָל־בֶּרֶךְ לְךָ תִכְרַע. וְכָל־קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִשְׁתַּחֲוֶה: וְהַלְּבָבוֹת יִירָאוּךָ. וְכָל־קֶרֶב וּכְלָיוֹת יְזַמְּרוּ לִשְׁמֶךָ. כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר. כָּל־עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה. יְיָ מִי כָמוֹךָ:

מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ. וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ: **שַׁוְעַת** עֲנִיִּים אַתָּה תִשְׁמַע. צַעֲקַת הַדַּל תַּקְשִׁיב וְתוֹשִׁיעַ. וְכָתוּב. רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּייָ. לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְרוֹמָם.
וּבְשִׂפְתֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ.
וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדָּשׁ.
וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלָּל:

בְּמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ. יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר וּלְנַצֵּחַ. עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ. וּבְכֵן

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ. הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. שִׁיר וּשְׁבָחָה. הַלֵּל וְזִמְרָה. עֹז וּמֶמְשָׁלָה. נֶצַח גְּדוּלָּה וּגְבוּרָה. תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת. קְדוּשָּׁה וּמַלְכוּת. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת. לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ. וּמֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל.

Yehallelúẖa

יְהַלְלוּךָ יי אֱלֹהֵינוּ כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶךָ
וְצַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנֶךָ וְעַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם
בְּרִנָּה יודו וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ אֶת שֵׁם
כְּבוֹדֶךָ כִּי לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשִׁמְךָ נָעִים לְזַמֵּר
וּמֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל: בָּרוּךְ אַתָּה יי.
מֶלֶךְ מְהוּלָּל בַּתּוּשְׁבָּחוֹת:

Vi hyllar deg .A. vår Elohím
for alle verka og godheitene,
og dei rettvise som gjorde
etter viljen din,
og folket ditt Israels hus,
alle av dei syng med fryd
og signar og lovpriser
og stadfestar
æresnamnet ditt,
for deg er det bra å prise,
og til namnet ditt
er det vakkert å synge,
og frå æva til æva
er du *Él*.

Signa er du .A., regent
som blir hylla med lovsong.

Loartehan .A. nuestro Dio
todas tus obras, y tus buenos,
y justos hazientes
tu voluntad,
y tu pueblo casa de Israel
todos ellos con cántico loaran,
y bendeziran, y alabaran,
y afermosiguaran
a nombre de ti honra,
que a ti bueno para loar,
y a tu nombre,
hermoso para psalmear,
y de siempre, y hasta siempre
tu Dio.

Bendito tu .A. Rey
loado con alabamientos.

(Asjkenazím seier בורא פרי הגפן her.)
Vi lener oss til venstre og drikk det fjerde begeret.

Sei beraẖáen etter vinen:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן. (וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה.) וְעַל אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה וּרְחָבָה. שֶׁרָצִיתָ וְהִנְחַלְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ. לֶאֱכוֹל מִפִּרְיָהּ וְלִשְׂבּוֹעַ מִטּוּבָהּ: רַחֵם עַל עַמָּךְ. וְעַל עִירָךְ. וְעַל הֵיכָלָךְ. וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדָךְ. וְנַחֲמֵנוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה. וְשַׂמְּחֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה. כִּי אַתָּה טוֹב וּמֵטִיב לַכֹּל: בָּרוּךְ אַתָּה יי. עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן:

Signa er du .A. vår *Elohím*, herskar over universet, for vinranka og for frukta av vinranka, (og for avlinga frå marka) og for det attråverdige, gode og vide landet som du valde og gjorde til arv for foreldra våre for å eta av fruktene og nyte goda til.

Bendito tu .A. nuestro Dio Rey del mundo, sobre la vid, y sobre fruto de la vid, (y sobre renuevo del campo,) *y sobre tierra cobdiciable buena y ancha, que envoluntaste y hiziste heredar a nuestros padres, para comer de su fruto, y para hartarse de su bien:*

Ha miskunn med folket ditt, med byen din, over tempelet ditt, og over Ṣiyyón, tilhaldsstaden for æra di.

apiada sobre tu pueblo, y sobre ti ciudad, y sobre tu palacio, y sobre Zion morada de tu honra.

Og trøyst oss på denne sjabbát-dagen.

Y consuela-nos en dia del Sabat este.

Og gled oss, .A. vår *Elohím*, på denne dagen av maṣṣáhøgtida, for du er god og gjer godt til alle. Signa er du .A. for landet og for frukta av vinranka.

Y alegranos .A. nuestro Dio, en día de pascua de las cenceñas este, que tu bueno y benefician a todos. Bendito tu .A. sobre la tierra y sobre fruto de la vid.

Haggadáen sluttar her etter eldre sefardisk skikk,[59] *anna enn at ein tel ʕómer andre kvelden (sjå neste side), og ein et eller drikk ikkje noko anna enn vatn resten av kvelden. Mange har skikken å fortsette med ymse songar – sjå dei neste sidene.*

59 Amsterdam 1634 o.a.

Andre kveld: Sefiràt ʕómer begynner

Frå og med andre kvelden av pesaḥ tel vi ʕómer kvar kveld etter solnedgang fram til sju veker har gått. Vi begynner å telje her.

Byggåker. (Foto: O. Utne)

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וְצִוָּנוּ עַל סְפִירַת הָעוֹמֶר: (אָמֵן)

Signa er du .A vår Elohím herskar over universet, som signa oss med boda sine og baud oss om teljing av ʕómer.

Bendito tu .A. nuestro Dio rey del mundo, que nos santificó en sus encomendanças y nos encomendó cuento del Homer.

הַיּוֹם אֶחָד לָעוֹמֶר: הָרַחֲמָן יַחֲזִיר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לִמְקוֹמָהּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

I dag er dag ein av ʕómer. Den Miskunnsame late det heilage Huset komma att til staden sin snart og i dagane våre.

Hoy día uno del Homer. El piadoso haga tornar la casa santa a su lugar aína en nuestros días.

Tehillím 67

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר שִׁיר׃ אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ
יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה׃ לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ
בְּכָל־גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ׃ יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים
יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃ יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים
כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִישֹׁר
וּלְאֻמִּים | בָּאָרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה׃ יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים
יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃ אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ
יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ׃ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים
וְיִירְאוּ אוֹתוֹ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ׃

For leiaren, med strengeinstrument.
Salme, ein song.
Elohím vere oss nådig og signe oss —
lyse andletet Hans på oss, *sela*,
for å kunngjera på jorda vegen Din,
for alle folkeslaga frelsa Di.
Prise Deg skal folka, *Elohím* —
prise Deg skal alle folka.
Gledast og juble skal nasjonane,
for du dømmer folka jamt,
og på jorda leier du dem, *sela*.
Prise Deg skal folka, *Elohím* —
prise Deg skal alle folka.
Landet gav grøda si,
signe oss *Elohím*, vår *Elohím*.
Signe oss *Elohím*,
og frykte Honom, alle Jordas endar.

Al vancedor en tañeres
Psalmo de cántico.
El Dio nos apiade y nos bendiga,
alumbre sus fazes con nos Selah.
Para saber en la tierra tu carrera:
en todas gentes tu salvación.
Loartehan pueblos Dio;
loartehan pueblos todos ellos.
Alegrarsehan, y cantaran naciones:
por que juzgaras pueblos con dereche-
dad, y naciones en la tierra los guiarás,
Selah. Loartehan pueblos Dio,
loartehan pueblos todos ellos.
Tierra dará su hermollo:
bendezirnosha el D. nuestro Dio.
Bendezirnosha el D.
y temerán del todos fines de tierra.

SONGAR

Etter haggadáen

Ki lo naè

כִּי לוֹ נָאֶה. כִּי לוֹ יָאֶה:

אַדִּיר בִּמְלוּכָה. בָּחוּר כַּהֲלָכָה. גְּדוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לְךָ וּלְךָ. לְךָ כִּי לְךָ. לְךָ אַף לְךָ. לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה.
כִּי לוֹ נָאֶה. כִּי לוֹ יָאֶה:

דָּגוּל בִּמְלוּכָה. הָדוּר כַּהֲלָכָה. וָתִיקָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לְךָ וּלְךָ. לְךָ כִּי לְךָ. לְךָ אַף לְךָ. לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה.
כִּי לוֹ נָאֶה. כִּי לוֹ יָאֶה:

זַכַּאי בִּמְלוּכָה. חָסִין כַּהֲלָכָה. טַפְסְרָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לְךָ וּלְךָ. לְךָ כִּי לְךָ. לְךָ אַף לְךָ. לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה.
כִּי לוֹ נָאֶה. כִּי לוֹ יָאֶה:

יָחִיד בִּמְלוּכָה. כַּבִּיר כַּהֲלָכָה. לִמּוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לְךָ וּלְךָ. לְךָ כִּי לְךָ. לְךָ אַף לְךָ. לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה.
כִּי לוֹ נָאֶה. כִּי לוֹ יָאֶה:

מָרוֹם בִּמְלוּכָה. נוֹרָא כַּהֲלָכָה. סְבִיבָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לְךָ וּלְךָ. לְךָ כִּי לְךָ. לְךָ אַף לְךָ. לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה.
כִּי לוֹ נָאֶה. כִּי לוֹ יָאֶה:

עָנָיו בִּמְלוּכָה. פּוֹדֶה כַּהֲלָכָה. צַדִּיקָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לְךָ וּלְךָ. לְךָ כִּי לְךָ. לְךָ אַף לְךָ. לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה.
כִּי לוֹ נָאֶה. כִּי לוֹ יָאֶה:

קָדוֹשׁ בִּמְלוּכָה. רַחוּם כַּהֲלָכָה. שִׁנְאַנָּיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לְךָ וּלְךָ. לְךָ כִּי לְךָ. לְךָ אַף לְךָ. לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה.
כִּי לוֹ נָאֶה. כִּי לוֹ יָאֶה:

תַּקִּיף בִּמְלוּכָה. תּוֹמֵךְ כַּהֲלָכָה. תְּמִימָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לְךָ וּלְךָ. לְךָ כִּי לְךָ. לְךָ אַף לְךָ. לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה.
כִּי לוֹ נָאֶה. כִּי לוֹ יָאֶה:

Addír Hu

אַדִּיר הוּא יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.
בִּמְהֵרָה. בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.
אֵל בְּנֵה. אֵל בְּנֵה. בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

בָּחוּר הוּא. גָּדוֹל הוּא. דָּגוּל הוּא הָדוּר הוּא. וָתִיק הוּא. זַכַּאי הוּא
חָסִיד הוּא. טָהוֹר הוּא. יָחִיד הוּא. כַּבִּיר הוּא. לָמוּד הוּא. מֶלֶךְ הוּא.
נוֹרָא הוּא. סַגִּיב הוּא. עִזּוּז הוּא. פּוֹדֶה הוּא. צַדִּיק הוּא. קָדוֹשׁ הוּא.
רַחוּם הוּא. שַׁדַּי הוּא. תַּקִּיף הוּא.

יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב. בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.
אֵל בְּנֵה. אֵל בְּנֵה. בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב:

Eḥád mi yodéaʕ

1 אֶחָד מִי יוֹדֵעַ. אֶחָד אֲנִי יוֹדֵעַ.
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

2 שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ. שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ.
שְׁנֵי לוּחוֹת הַבְּרִית.
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

3 שְׁלוֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ. שְׁלוֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ.
שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוּחוֹת הַבְּרִית.
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

4 אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ. אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ.
אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת.
שְׁנֵי לוּחוֹת הַבְּרִית.
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

5 חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ. חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ.
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה.
אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוּחוֹת
הַבְּרִית.
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

6 שִׁשָּׁה מִי יוֹדֵעַ. שִׁשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ.
שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה.
אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוּחוֹת
הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

7 שִׁבְעָה מִי יוֹדֵעַ. שִׁבְעָה אֲנִי יוֹדֵעַ.
שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבַּתָּא.
שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה.
אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוּחוֹת
הַבְּרִית.
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

8 שְׁמוֹנָה מִי יוֹדֵעַ. שְׁמוֹנָה אֲנִי יוֹדֵעַ.
שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבַּתָּא.
שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה.
אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוּחוֹת
הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

9 תִּשְׁעָה מִי יוֹדֵעַ. תִּשְׁעָה אֲנִי יוֹדֵעַ.
תִּשְׁעָה יַרְחֵי לֵידָה.
שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבַּתָּא.
שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה.
אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוּחוֹת
הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

10 עֲשָׂרָה מִי יוֹדֵעַ. עֲשָׂרָה אֲנִי יוֹדֵעַ.
עֲשָׂרָה דִבְּרַיָּא. תִּשְׁעָה יַרְחֵי לֵידָה.
שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבַּתָּא.

שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה.
אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוּחוֹת הַבְּרִית.
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

11 אַחַד עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ. אַחַד עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ.
אַחַד עָשָׂר כּוֹכְבַיָּא.
עֲשָׂרָה דִבְּרַיָּא. תִּשְׁעָה יַרְחֵי לֵידָה.
שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבַּתָּא.
שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה.
אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוּחוֹת הַבְּרִית.
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

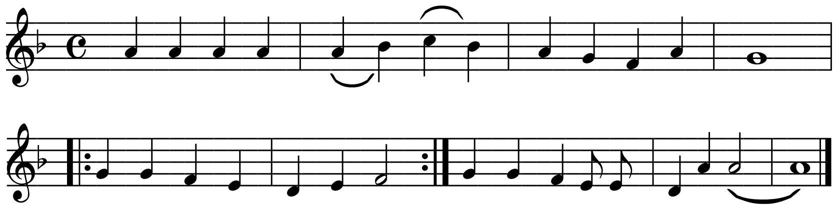
12 שְׁנֵים עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ. שְׁנֵים עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ.
שְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטַיָּא. אַחַד עָשָׂר כּוֹכְבַיָּא.
עֲשָׂרָה דִבְּרַיָּא. תִּשְׁעָה יַרְחֵי לֵידָה.
שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבַּתָּא.
שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה.
אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוּחוֹת הַבְּרִית.
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

13 שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ. שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ.
שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר מִדַּיָּא.
שְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטַיָּא. אַחַד עָשָׂר כּוֹכְבַיָּא.

עֲשָׂרָה דִבְּרַיָּא. תִּשְׁעָה יַרְחֵי לֵידָה.
שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבַּתָּא.
שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה.
אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוּחוֹת הַבְּרִית.
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

Uno ken lo save

«Eḥád mi yodéaʕ» komo lo kantavan en la sivdad de Ismirna en Turkiya
(«Kven veit ein» som han blir sungen i byen Izmir i Tyrkia)[60]

1 – Uno ken lo save, uno yo lo se,
uno es el Kriador
– baruẖ Hú ubaruẖ Shemó.

2 – Dos ken lo save, dos yo lo se,
dos Moshe i Arón, uno es el Kriador
– baruẖ Hú ubaruẖ Shemó.

3 – Tres ken lo save, tres yo lo se,
tres muestros padres son, dos Moshe i Arón, uno es el Kriador
– baruẖ Hú ubaruẖ Shemó.

4 – Kuatro ken lo save, kuatro yo lo se,
kuatro madres de Yisrael,
tres muestros padres son, dos Moshe i Arón, uno es el Kriador
– baruẖ Hú ubaruẖ Shemó.

60 Etter ḥazán Rafael (Rafi) Kalaora, f. i Istanbul, ḥazán i Mexico. https://www.youtube.com/watch?v=TbmcJ0R_PNo

5 – Sinko ken lo save, sinko yo lo se,
sinko libros de la Ley, kuatro madres de Yisrael,
tres muestros padres son, dos Moshe i Arón, uno es el Kriador
– baruẖ Hú ubaruẖ Shemó.

6 – Sesh ken lo save, sesh yo lo se,
sesh libros de la Mishná,
sinko libros de la Ley, kuatro madres de Yisrael,
tres muestros padres son, dos Moshe i Arón, uno es el Kriador
– baruẖ Hú ubaruẖ Shemó.

7 – Siete ken lo save, siete yo lo se,
siete dias de la semana, sesh libros de la Mishná,
sinko libros de la Ley, kuatro madres de Yisrael,
tres muestros padres son, dos Moshe i Arón, uno es el Kriador
– baruẖ Hú ubaruẖ Shemó.

8 – Ocho ken lo save, ocho yo lo se,
ocho dias de la milá,
siete dias de la semana, sesh libros de la Mishná,
sinko libros de la Ley, kuatro madres de Yisrael,
tres muestros padres son, dos Moshe i Arón, uno es el Kriador
– baruẖ Hú ubaruẖ Shemó.

9 – Mueve ken lo save, mueve yo lo se,
mueve mezes de la prenyada, ocho dias de la milá,
siete dias de la semana, sesh libros de la Mishná,
sinko libros de la Ley, kuatro madres de Yisrael,
tres muestros padres son, dos Moshe i Arón, uno es el Kriador
– baruẖ Hú ubaruẖ Shemó.

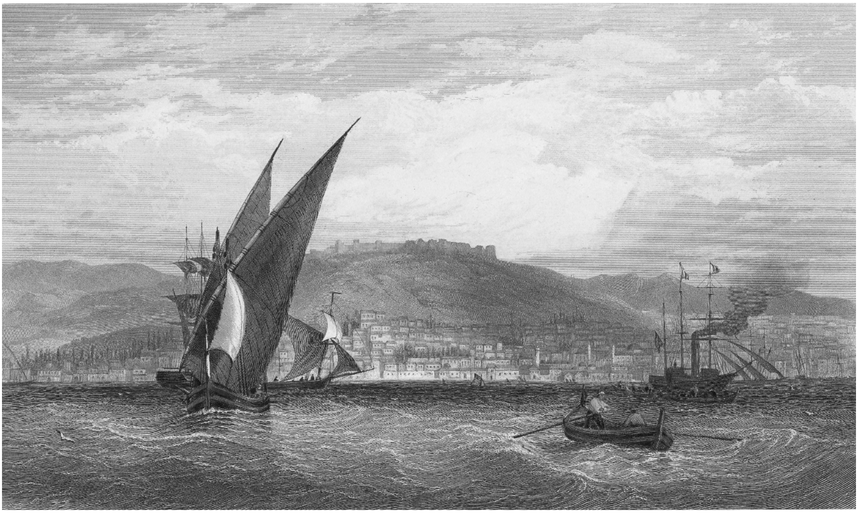
10 – Diez ken lo save, diez yo lo se,
diez mandamientos de la Ley,
mueve mezes de la prenyada, ocho dias de la milá,
siete dias de la semana, sesh libros de la Mishná,
sinko libros de la Ley, kuatro madres de Yisrael,
tres muestros padres son, dos Moshe i Arón, uno es el Kriador
– baruẖ Hú ubaruẖ Shemó.

11 – Onze ken lo save, onze yo lo se,
onze ermanos sin Yoséf, diez mandamientos de la Ley,
mueve mezes de la prenyada, ocho dias de la milá,
siete dias de la semana, sesh libros de la Mishná,

sinko libros de la Ley, kuatro madres de Yisrael,
tres muestros padres son, dos Moshe i Arón, uno es el Kriador
– baruẖ Hú ubaruẖ Shemó.

12 – Doje ken lo save, doje yo lo se,
doje trivos de Yisrael,
onze ermanos sin Yoséf, diez mandamientos de la Ley,
mueve mezes de la prenyada, ocho dias de la milá,
siete dias de la semana, sesh libros de la Mishná,
sinko libros de la Ley, kuatro madres de Yisrael,
tres muestros padres son, dos Moshe i Arón, uno es el Kriador
– baruẖ Hú ubaruẖ Shemó.

13 – Treje ken lo save, treje yo lo se,
treje son los ʕikkarim, doje trivos de Yisrael,
onze ermanos sin Yoséf, diez mandamientos de la Ley,
mueve mezes de la prenyada, ocho dias de la milá,
siete dias de la semana, sesh libros de la Mishná,
sinko libros de la Ley, kuatro madres de Yisrael,
tres muestros padres son, dos Moshe i Arón, uno es el Kriador
– baruẖ Hú ubaruẖ Shemó.

«Smyrna from the North West» (1855; ‘Ezmirna/İzmir frå nordvest’) Gravert av A. Willmore etter ei teikning av E. Duncan.

Ken supiense

1 Ken supiense i entendiense, alavar al Dio kreense –
Kualo es el uno, kualo es el uno?
Uno es el Kriador, baruḫ Hu ubaruḫ Shemó!

2 Ken supiense i entendiense, alavar al Dio kreense –
Kualo son los dos, kualo son los dos?
Dos Moshe i Arón;
Uno es el Kriador, baruḫ Hu ubaruḫ Shemó!

3 Ken supiense i entendiense, alavar al Dio kreense –
Kualo son los tres, kualo son los tres?
Tres muestros padres son, Dos Moshe i Arón;
Uno es el Kriador, baruḫ Hu ubaruḫ Shemó!

4 Ken supiense i entendiense, alavar al Dio kreense –
Kualo son los kuatro, kualo son los kuatro?
Kuatro madres de Yisrael,

Tres muestros padres son, Dos Moshe i Arón;
Uno es el Kriador, baruḫ Hu ubaruḫ Shemó!

5 Ken supiense i entendiense, alavar al Dio kreense –
Kualo son los sinko, kualo son los sinko?
Sinko livros de la Ley, Kuatro madres de Yisrael,
Tres muestros padres son, Dos Moshe i Arón;
Uno es el Kriador, baruḫ Hu ubaruḫ Shemó!

6 Ken supiense i entendiense, alavar al Dio kreense –
Kualo son los sesh, kualo son los sesh?
Sesh livros de la Mishná,
Sinko livros de la Ley, Kuatro madres de Yisrael,
Tres muestros padres son, Dos Moshe i Arón;
Uno es el Kriador, baruḫ Hu ubaruḫ Shemó!

7 Ken supiense i entendiense, alavar al Dio kreense –
Kualo son los siete, kualo son los siete?
Siete dias kon el Shabbá, Sesh livros de la Mishná,
Sinko livros de la Ley, Kuatro madres de Yisrael,
Tres muestros padres son, Dos Moshe i Arón;
Uno es el Kriador, baruḫ Hu ubaruḫ Shemó!

8 Ken supiense i entendiense, alavar al Dio kreense –
Kualo son los ocho, kualo son los ocho?
Ocho dias de la milá,
Siete dias kon el Shabbá, Sesh livros de la Mishná,
Sinko livros de la Ley, Kuatro madres de Yisrael,
Tres muestros padres son, Dos Moshe i Arón;
Uno es el Kriador, baruḫ Hu ubaruḫ Shemó!

9 Ken supiense i entendiense, alavar al Dio kreense –
Kualo son los mueve, kualo son los mueve?
Mueve mezes de la prenyada, Ocho dias de la milá,
Siete dias kon el Shabbá, Sesh livros de la Mishná,
Sinko livros de la Ley, Kuatro madres de Yisrael,
Tres muestros padres son, Dos Moshe i Arón;
Uno es el Kriador, baruḫ Hu ubaruḫ Shemó!

10 Ken supiense i entendiense, alavar al Dio kreense –
Kualo son los diez, kualo son los diez?
Diez mandamientos de la Ley,

Mueve mezes de la prenyada, Ocho dias de la milá,
Siete dias kon el Shabbá, Sesh livros de la Mishná,
Sinko livros de la Ley, Kuatro madres de Yisrael,
Tres muestros padres son, Dos Moshe i Arón;
Uno es el Kriador, baruḫ Hu ubaruḫ Shemó!

11 Ken supiense i entendiense, alavar al Dio kreense –
Kualo son los onze, kualo son los onze?
Onze estreyas en los sielos, Diez mandamientos de la Ley,
Mueve mezes de la prenyada, Ocho dias de la milá,
Siete dias kon el Shabbá, Sesh livros de la Mishná,
Sinko livros de la Ley, Kuatro madres de Yisrael,
Tres muestros padres son, Dos Moshe i Arón;
Uno es el Kriador, baruḫ Hu ubaruḫ Shemó!

12 Ken supiense i entendiense, alavar al Dio kreense –
Kualo son los doje, kualo son los doje?
Doje tribus de Yisrael,
Onze estreyas en los sielos, Diez mandamientos de la Ley,
Mueve mezes de la prenyada, Ocho dias de la milá,
Siete dias kon el Shabbá, Sesh livros de la Mishná,
Sinko livros de la Ley, Kuatro madres de Yisrael,
Tres muestros padres son, Dos Moshe i Arón;
Uno es el Kriador, baruḫ Hu ubaruḫ Shemó!

13 Ken supiense i entendiense, alavar al Dio kreense –
Kualo son los treje, kualo son los treje?
Treje son los ʕikkarim, Doje tribus de Yisrael,
Onze estreyas en los sielos, Diez mandamientos de la Ley,
Mueve mezes de la prenyada, Ocho dias de la milá,
Siete dias kon el Shabbá, Sesh livros de la Mishná,
Sinko livros de la Ley, Kuatro madres de Yisrael,
Tres muestros padres son, Dos Moshe i Arón;
Uno es el Kriador, baruḫ Hu ubaruḫ Shemó!

Ḥad gadyá

1 חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא.
דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא.

2 וְאֲתָא שׁוּנְרָא וְאָכְלָא לְגַדְיָא.
דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

3 וְאֲתָא כַלְבָּא וְנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא.
דְּאָכְלָא לְגַדְיָא.
דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

4 וַאֲתָא חוּטְרָא וְהִכָּה לְכַלְבָּא.
דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא. דְּאָכְלָא לְגַדְיָא.
דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

5 וְאֲתָא נוּרָא וְשָׂרַף לְחוּטְרָא.
דְּהִכָּה לְכַלְבָּא.
דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא. דְּאָכְלָא לְגַדְיָא.
דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

6 וְאֲתָא מַיָּא וְכָבָא לְנוּרָא.
דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא. דְּהִכָּה לְכַלְבָּא.

דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא. דְּאָכְלָא לְגַדְיָא.
דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

7 וְאָתָא תוֹרָא וְשָׁתָה לְמַיָּא.
דְּכָבָא לְנוּרָא.
דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא. דְּהִכָּה לְכַלְבָּא.
דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא. דְּאָכְלָא לְגַדְיָא.
דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

8 וְאָתָא שׁוֹחֵט וְשָׁחַט לְתוֹרָא.
דְּשָׁתָה לְמַיָּא. דְּכָבָא לְנוּרָא.
דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא. דְּהִכָּה לְכַלְבָּא.
דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא. דְּאָכְלָא לְגַדְיָא.
דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

9 וְאָתָא מַלְאַךְ הַמָּוֶת וְשָׁחַט לְשׁוֹחֵט.
דְּשָׁחַט לְתוֹרָא.
דְּשָׁתָה לְמַיָּא. דְּכָבָא לְנוּרָא.
דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא. דְּהִכָּה לְכַלְבָּא.
דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא. דְּאָכְלָא לְגַדְיָא.
דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי, חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא:

10 וְאֲתָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְשָׁחַט לְמַלְאָךְ הַמָּוֶת.
דְּשָׁחַט לְשׁוֹחֵט. דְּשָׁחַט לְתוֹרָא.
דְּשָׁתָה לְמַיָּא. דְּכָבָא לְנוּרָא.
דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא. דְּהִכָּה לְכַלְבָּא.
דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא. דְּאָכְלָא לְגַדְיָא.
דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

Un kavritiko

Un kavritiko, un kavritiko,
ke lo merkó mi padre – *por dos levaním, por dos levaním.*

Vino el gato i komio al kavritiko
ke lo merkó mi padre – *por dos levaním, por dos levaním.*

I vino el perro i modrio al gato ke komio al kavritiko
ke lo merkó mi padre – *por dos levaním, por dos levaním.*

I vino el palo i aharvo al perro
ke modrio al gato ke komio al kavritiko
ke lo merkó mi padre – *por dos levaním, por dos levaním.*

I vino el fuego i kemo al palo
ke aharvo al perro ke modrio al gato ke komio al kavritiko
ke lo merkó mi padre – *por dos levaním, por dos levaním*.

I vino la agua i amato el fuego ke kemo al palo
ke aharvo al perro ke modrio al gato ke komio al kavritiko
ke lo merkó mi padre – *por dos levaním, por dos levaním*.

I vino el buey i se bevio la agua ke amato el fuego ke kemo al palo
ke aharvo al perro ke modrio al gato ke komio al kavritiko
ke lo merkó mi padre – *por dos levaním, por dos levaním*.

I vino el shohét i mato al buey
ke se bevio la agua ke amato el fuego ke kemo al palo
ke aharvo al perro ke modrio al gato ke komio al kavritiko
ke lo merkó mi padre – *por dos levaním, por dos levaním*.

I vino el maláh amávet i se yevo al shohét ke mato al buey
ke se bevio la agua ke amato el fuego ke kemo al palo
ke aharvo al perro ke modrio al gato ke komio al kavritiko
ke lo merkó mi padre – *por dos levaním, por dos levaním*.

I vino el Santo Bendicho El
y mato al maláh amávet ke se yevo al shohét ke mato al buey
ke se bevio la agua ke amato el fuego ke kemo al palo
ke aharvo al perro ke modrio al gato ke komio al kavritiko
ke lo merkó mi padre – *por dos levaním, por dos levaním*.

Andre pesaḥsongar

Mossé salió de Miṣráyim

Mossé salió de Miṣráyim, · huyendo del rey ParʕÓ;
fuese derecho a Midián, · encontróse con Yitró.

Dio le assí por a su hija, · porqu'erá temiente de Dio;
Hodú lAdonáy ki-tóḇ · kí leʕolám ḥasdó.

Alabado sea su nombre · por que siempre bien nos dio.
En los cielos y en la tierra · su merced nunca faltó.

Mossé passeaba el ganado, · qu'en su suegro le entregó.
Y al passeando su ganado, · al monte Ḥoreb llegó;

Viera ardía una zarza, · el zarza no se quemó.
Oyó una voz de desea: · «Mossé, Mossé, mi siervo,

descalza de tus zapatos, · qu'en lugar santo estas tu.»
Mossé se cubrió sus ojos, · temiendo ver a Dio.

«Vete derecho a Miṣrayim · dile al rey Parʕó
que te entregue los llaves · a mi pueblo hebreo.

Y si no te los entregaré: · castigarlos quiero Yo
con diez plagas que le mandé · pa'que sepa quien soy Yo.»

Mossé, Mossé

Mossé, Mossé, Mossé, Mossé, · nuestro rabbénu Mossé.

Voy a contar un maʕassé · de nuestro rabbénu Mossé.

Y Meriám la nebiá, · la que mucho sabía,

mandó hazer un arca · y a las mil maravillas,

para meter a Mossé · para echarle a la mar.

La hija de Parʕó · viniera se abañar;

y de zehút de Mossé · se la quitó la macá.

Generelle songar for sjabbát og yom tób

Šalóm Ƨalekhèm | שלום עליכם

Anon., Ṣefàt, 1500s.

שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן.
מִמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:

בּוֹאֲכֶם לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן.
מִמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:

בָּרְכוּנִי לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן.
מִמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:

(בְּשִׁבְתְּכֶם לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן.
מִמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:)

בְּצֵאתְכֶם לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן.
מִמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:

(כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ
יי יִשְׁמָר־צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:)

Én kÉlohénu

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ. אֵין כַּאֲדוֹנֵינוּ.
אֵין כְּמַלְכֵּנוּ. אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ:

מִי כֵאלֹהֵינוּ. מִי כַאֲדוֹנֵינוּ.
מִי כְמַלְכֵּנוּ. מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ:

נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ. נוֹדֶה לַאֲדוֹנֵינוּ.
נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ. נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ:

בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ. בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ.
בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ. בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ:

אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ. אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ.
אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ. אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ:

אַתָּה תוֹשִׁיעֵנוּ. אַתָּה תָקוּם
תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי־עֵת לְחֶנְנָהּ
כִּי־בָא מוֹעֵד:

No como nuestro Dio,
no como nuestro Señor,
no como nuestro Rey,
no como nuestro Saluador.

Quien como nuestro Dio,
quien como nuestro Señor,
quien como nuestro Rey,
quien como nuestro Saluador?

Loemos a nuestro Dio,
loemos a nuestro Señor,
loemos a nuestro Rey,
loemos a nuestro Saluador.

Bendito nuestro Dio,
bendito nuestro Señor,
bendito nuestro Rey,
bendito nuestro Saluador.

Tu el nuestro Dio,
tu el nuestro Señor,
tu el nuestro Rey,
tu el nuestro Saluador.

Tu nos saluaras,
tu te leuantaras,
apiadaras a Cyon,
que hora de apiadar,
que vino plazo.

Non komo muestro Dio,
non komo muestro Senyor,
non komo muestro Rey,
non komo muestro Salvador.

Ken komo muestro Dio,
ken komo muestro Senyor,
ken komo muestro Rey,
ken komo muestro Salvador.

Loaremos a muestro Dyo,
loaremos a muestro Senyor,
loaremos a muestro Rey,
loaremos a muestro Salvador.

Bendicho muestro Dio,
bendicho muestro Senyor,
bendicho muestro Rey,
bendicho muestro Salvador.

Tu sos muestro Dyo,
tu sos muestro Senyor.
tu sos muestro Rey,
tu sos muestro Salvador.

ANDRE DAGAR

Kiddúsj

Morgon-kiddúsj

På sjabbát seier vi Vesjámerú:

וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת
לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת
הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יי אֶת־הַשָּׁמַיִם
וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ: עַל־כֵּן
בֵּרַךְ יי אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ:

På yom tob seier vi Élle móʕadé:

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יי מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ
אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:

Alle dagar seier vi:

סַבְרִי { מָרָנָן | חֲבֵרַי }. (חַיִּים) בָּרוּךְ אַתָּה יי.
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן: (אָמֵן)

Con licencia de los señores: (Vida!)
Bendito tu .A. nuestro Dio Rey del mundo, crían fruto de la vid.

Fredag kveld – medianos

(Austlege sefardím syng Sjalóm ʕalēkhèm (s. 156) først.) Deretter:

(יוֹם הַשִּׁשִּׁי׃) וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם׃
וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה
וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר
עָשָׂה׃ וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ
אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא
אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת׃ ✡ סַבְרִי {מָרָנָן | חֲבֵרַי}. (חַיִּים!)
בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. בּוֹרֵא פְּרִי
הַגֶּפֶן׃ (אָמֵן!) ✡ בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְרָצָה בָנוּ.
וְשַׁבָּת קָדְשׁוֹ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחִילָנוּ. זִכָּרוֹן
לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃ (כִּי הוּא יוֹם) תְּחִלָּה לְמִקְרָאֵי
קֹדֶשׁ. זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃ (כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ. וְאוֹתָנוּ
קִדַּשְׁתָּ מִכָּל־הָעַמִּים.) וְשַׁבָּת קָדְשְׁךָ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן
הִנְחַלְתָּנוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יי. מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת׃ (אָמֵן!)

Kveld 7 og 8

Berre fredag kveld:

וַיְכֻלּ֛וּ הַשָּׁמַ֥יִם וְהָאָ֖רֶץ וְכׇל־צְבָאָֽם׃ וַיְכַ֤ל אֱלֹהִים֙ בַּיּ֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֔י מְלַאכְתּ֖וֹ אֲשֶׁ֣ר עָשָׂ֑ה וַיִּשְׁבֹּת֙ בַּיּ֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֔י מִכׇּל־מְלַאכְתּ֖וֹ אֲשֶׁ֥ר עָשָֽׂה׃ וַיְבָ֤רֶךְ אֱלֹהִים֙ אֶת־י֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֔י וַיְקַדֵּ֖שׁ אֹת֑וֹ כִּ֣י ב֤וֹ שָׁבַת֙ מִכׇּל־מְלַאכְתּ֔וֹ אֲשֶׁר־בָּרָ֥א אֱלֹהִ֖ים לַעֲשֽׂוֹת׃

Y acabaronse los cielos y la tierra, y todo su fonsado. Y acabó el Dio en el día el seteno su obra que hizo, y holgó en el día el seteno de toda su obra que hizo. Y bendixo el Dio a día el seteno y santificó a el, que en el holgó de toda su obra, que crió el Dio para hazer.

Alle kveldar:

I somme maghrebiske og osmansk-sefardiske tradisjonar blir Élle moʕadé sunge:

אֵ֚לֶּה מוֹעֲדֵ֣י יי מִקְרָאֵ֖י קֹ֑דֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְא֥וּ אֹתָ֖ם בְּמוֹעֲדָֽם׃

Estos plazos de .A. llamamientos de santidad que llamaredes a ellos en sus plazos.

סַבְרִי מָֽרָנָן. (חַיִּים!) בָּרוּךְ אַתָּה יי.
אֱלֹהֵֽינוּ מֶֽלֶךְ הָֽעוֹלָם. בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּֽפֶן: (אָמֵן!)

Con licencia de los señores: Bendito tu .A. nuestro Dio Rey del mundo, crían fruto de la vid.

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ
(מִכָּל־עַם) וְרוֹמְמָנוּ (מִכָּל־לָשׁוֹן) וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וַתִּתֶּן
לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה. שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וּמוֹעֲדִים
לְשִׂמְחָה. חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן. אֶת יוֹם הַמָּנוֹחַ הַזֶּה וְאֶת
יוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה. יוֹם טוֹב מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. זְמַן
חֵירוּתֵינוּ בְּאַהֲבָה. מִקְרָא קֹדֶשׁ. זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם.
כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל־הָעַמִּים. וְשַׁבָּתוֹת
וּמוֹעֲדֵי קָדְשְׁךָ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן הִנְחַלְתָּנוּ: בָּרוּךְ
אַתָּה יי. מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים: (אָמֵן!)

Bendito tu .A. nuestro Dio Rey del mundo, que escogió en nos (mas que todo pueblo), *y nos enalteció* (mas que toda lenguaje), *y nos santificó en sus encomendanças. Y diste a nos .A. nuestro Dio con amor,* Sabatot para holgança, y *plazos para alegría, pascuas y tiempos para gozo,* a dia de la holgança este, y *a dia de Pascua de las cenceñas este, día bueno llamadura de santidad este, tiempo de nuestra alforría, con amor llamamiento de santidad, memoria a salida de Egypto. Que en nos escogiste, y a nos santificaste mas que todos los pueblos,* y Sabatot *y plazos de tu santidad con alegría y con gozo nos hiziste heredar. Bendito tu .A. santifican* el Sabat y *Israel, y los tiempos.*

*Berre på laurdag kveld **etter solnedgang**, sei:*

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ:

Bendito tu .A. nuestro Dio Rey del mundo, crían luminarias de fuego.

*Laurdag kveld **føre eller etter solnedgang**, fortsett:*

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל. וּבֵין אוֹר לְחֹשֶׁךְ. וּבֵין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים. וּבֵין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. בֵּין קְדוּשַּׁת שַׁבָּת לִקְדוּשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ. (וְאֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה הִקְדַּשְׁתָּ. וְהִבְדַּלְתָּ וְהִקְדַּשְׁתָּ. אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ.)

Bendito tu .A. nuestro Dio rey del mundo, el apartan entre santidad a cutio, y entre luz a escuridad, y entre Israel a los pueblos, y entre día el seteno a seis días de la obra, entre santidad de Sabat a santidad de día bueno hiziste apartar, (y a día el seteno, de seis días de la obra santificaste, y hiziste apartar, y santificaste a tu pueblo Israel con tu santidad.)

בָּרוּךְ אַתָּה יי · הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ: (אָמֵן!)

Bendito tu A. el apartan entre santidad a santidad.

(Dei siste kveldane av pesaḥ seier vi ikkje sjeheḥeyánu.)

Drikk vinen eller jusen.

Haḇdalá

Ved utgangen av 2. dag pesaḥ og 8. dag pesaḥ (i Israel: utgangen av 1. og 7. dag pesaḥ) gjer vi haḇdalá.

Vattitpallél Ḥanná

וַתִּתְפַּלֵּ֤ל חַנָּה֙ וַתֹּאמַ֔ר עָלַ֤ץ לִבִּי֙ בַּיי֔ רָ֥מָה קַרְנִ֖י בַּיי֑
רָ֤חַב פִּי֙ עַל־א֣וֹיְבַ֔י כִּ֥י שָׂמַ֖חְתִּי בִּשׁוּעָתֶֽךָ׃ אֵין־קָד֥וֹשׁ כַּיי֖
כִּי־אֵ֣ין בִּלְתֶּ֑ךָ וְאֵ֥ין צ֖וּר כֵּאלֹהֵֽינוּ׃ אַל־תַּרְבּ֤וּ תְדַבְּרוּ֙
גְּבֹהָ֣ה גְבֹהָ֔ה יֵצֵ֥א עָתָ֖ק מִפִּיכֶ֑ם כִּ֣י אֵ֤ל דֵּעוֹת֙ יי֔ וְל֥וֹ
נִתְכְּנ֖וּ עֲלִילֽוֹת׃ קֶ֥שֶׁת גִּבֹּרִ֖ים חַתִּ֑ים וְנִכְשָׁלִ֖ים אָ֥זְרוּ
חָֽיִל׃ שְׂבֵעִ֤ים בַּלֶּ֙חֶם֙ נִשְׂכָּ֔רוּ וּרְעֵבִ֖ים חָדֵ֑לּוּ עַד־עֲקָרָה֙
יָלְדָ֣ה שִׁבְעָ֔ה וְרַבַּ֥ת בָּנִ֖ים אֻמְלָֽלָה׃

יי֖ מֵמִ֣ית וּמְחַיֶּ֑ה מוֹרִ֥יד שְׁא֖וֹל וַיָּֽעַל׃ יי֖ מוֹרִ֣ישׁ וּמַעֲשִׁ֑יר
מַשְׁפִּ֖יל אַף־מְרוֹמֵֽם׃ מֵקִ֨ים מֵעָפָ֜ר דָּ֗ל מֵֽאַשְׁפֹּת֙ יָרִ֣ים
אֶבְי֔וֹן לְהוֹשִׁיב֙ עִם־נְדִיבִ֔ים וְכִסֵּ֥א כָב֖וֹד יַנְחִלֵ֑ם כִּ֤י לַיי֙
מְצֻ֣קֵי אֶ֔רֶץ וַיָּ֥שֶׁת עֲלֵיהֶ֖ם תֵּבֵֽל׃ רַגְלֵ֤י חֲסִידָו֙ יִשְׁמֹ֔ר
וּרְשָׁעִ֖ים בַּחֹ֣שֶׁךְ יִדָּ֑מּוּ כִּֽי־לֹ֥א בְכֹ֖חַ יִגְבַּר־אִֽישׁ׃ יי֞ יֵחַ֣תּוּ
מְרִיבָ֗ו עָלָו֙ בַּשָּׁמַ֣יִם יַרְעֵ֔ם יי֖ יָדִ֣ין אַפְסֵי־אָ֑רֶץ וְיִתֶּן־עֹ֣ז
לְמַלְכּ֔וֹ וְיָרֵ֖ם קֶ֥רֶן מְשִׁיחֽוֹ׃

Haḇdalá

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא. אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא. אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא.
בִּמְהֵרָה יָבוֹא אֵלֵינוּ עִם מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד. כַּכָּתוּב.
הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי
בּוֹא יוֹם יי הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: וְהֵשִׁיב לֵב־אָבוֹת
עַל־בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל־אֲבוֹתָם.

אֱלֹהֵינוּ ואֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. בְּסִימָן טוֹב הָחֵל עָלֵינוּ
אֶת־(שֵׁשֶׁת) יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ
לְשָׁלוֹם: רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְלִירוּשָׁלַםִ
מְבַשֵּׂר אֶתֵּן:

Eliyahu el profeta, Eliyahu el profeta, Eliyahu el profeta, aína venga a nos con ungido hijo de David. Como está escrito: He yo embien a vos a Eliyahu el profeta antes de venir día de .A. el grande y el temeroso, y hará tornar coraçón de padres sobre hijos, y coraçón de hijos sobre sus padres.

Nuestro D. y D. de nuestros padres, con señal bueno haz principiar sobre nos a (seis) días de la obra, los vinientes a nuestro encuentro para paz. Primero (que verna) a Zion (oirá) he ellos y a Yerusalaim albriciador daré.

Sei signinga over vinen:

סַבְרִי { מָרָנָן | חֲבֵרַי }. (חַיִּים) בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן: (אָמֵן)

Signa er du .A. vår *Elohím*, herskar over universet, skapar av frukta frå vinranka.

Bendito tu .A. nuestro Dio Rey del mundo, crían fruto de la vid.

Somme har tradisjonen å sjå ned i vinen etter spegelbildet sitt og smile eller le når dei ser det.

Vi drikk ikkje enno.

Berre på mósạ'é sjabbát (laurdag kveld):
Lukt på krydderet eller urtene. Sei:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם.

בּוֹרֵא מִינֵי בְּשָׂמִים: (אָמֵן)

Signa er du .A. vår *Elohím*,
herskar over universet,
skapar av krydderslaga.

Bendito tu .A. nuestro Dio
Rey del mundo,
crían modos de especias.

Berre på mósạ'é sjabbát (laurdag kveld):
Hold hendene som ein kopp kring flammen på lyset så du kjenner varmen. Sei:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם.

בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ: (אָמֵן)

Signa er du .A. vår *Elohím*,
herskar over universet,
skapar av eldslyset.

Bendito tu .A. nuestro Dio
Rey del mundo,
crían luminarias de fuego.

Tak opp begeret igjen. Sei:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל. וּבֵין אוֹר לְחֹשֶׁךְ. וּבֵין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים. וּבֵין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה: בָּרוּךְ אַתָּה יי. הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל: (אָמֵן)

Signa er du .A. vår *Elohím*, herskar over universet, som skil mellom helg og kvardag, og mellom lys og mørker, og mellom Israel og folka,[61] og mellom den sjuande dagen og dei seks arbeidsdagane. Signa er du .A. som skil mellom helg og kvardag.

Bendito tu .A. nuestro Dio Rey del mundo, el hazien apartar entre santidad a cotidiano, y entre luz a escuridad, y entre Israel a gentes, y entre día el seteno a seis días de la obra. Bendito tu .A. el hazien apartar entre santidad a cotidiano.

Drikk vinen eller jusen.

61 «Mellom Israel og folka»: ikkje i verdi, men i ansvar for Toráen.

El Dio alto

1) El Dio alto kon su grasya
mos mande muncha ganansya
non veamos mal ni ansya
a nos i a todo Yisrael.

2) Bendicho el Abastado
ken mos dió dia ondrado
kada shabad mejorado
a nos i a todo Yisrael.

3) Rogo al Dio de kontino
ke esté en muestro tino
non mos manke pan ni vino
a nos i a todo Yisrael.

4) Vos ken sosh Padre rahmán
mandadmos el pastor neemán
ke mos sea de buen simán
a nos i a todo Yisrael.

5) Venid todos adjuntemos
a Su nombre bendesiremos
i de El demanderemos
la bendisyón de Yisrael.

6) Rogemos noche i dia
avemos de gozo i alegria
kon toda la kompania
a mos i a todo Yisrael.

7) Dio abre Tu siyero
i damos muncho dinero
siempre de Ti espero
ke eres Santo i Fiel.

8) Damos Senyor Tu bendisión
kon la buena kondisión
amóstramos Tu salvasión
del mikdash Ariel.

9) Ya es bien abastado
lo ke avemos pasado
mandamos al ondrado
Mashiah Rey de Yisrael.

10) Mihael sar Yisrael,
Eliyáu i Gabriel
Vengan juntos kon el goel
a salvar a Yisrael.

Buena semana

Det finst mange versjonar av «Buena semana» med større eller mindre variasjon i melodi og tekst – for eksempel:

1 Buena semana mos dé el Dio,
Buena semana mos dé el Dio,
%% Buena semana mos dé el Dio,
salud i vida. %%

2 Ke mis hijos vengan al Cal,
Ke mis hijas vengan al Cal,
%% Para meldar la Torá,
salud i vida. %%

3 Para meldar kon taletim,
Para meldar kon taletim,
%% Para trayer los tefilín,
salud i vida. %%

1 Buena semana mos dé el Dio,
Buena semana mos dé el Dio,
Buena semana mos dé el Dio,
Alegres y sanos.
Buena semana mos dé el Dio,
Alegres y sanos.

2 Para mis hijos bien decir,
Para mis hijas bien decir,
Que me los deje el Dio bivir,
Alegres y sanos.
Buena semana mos dé el Dio,
Alegres y sanos.

3 Para fadar y cercusir,
Para fadar y cercusir,
Para poner los tefilim,
Buena semana.
Buena semana mos dé el Dio,
Alegres y sanos.

4 A nuestros padres bien hondrar,
Para los novios alegrar,
%% Buena semana mos dé Dio,
Alegres y sanos. %%

5 Nuestra Torá venerar,
Nuestra Torá venerar,
Yerushalaim ensalzar,
Buena semana.
Yerushalaim ensalzar,
Alegres y sanos.

Sefiràt haʕómer

Frå og med andre kvelden av pesaḥ tel vi ʕómer kvar kveld etter solnedgang fram til sju veker har gått:

בָּרוּךְ אַתָּה יי. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וְצִוָּנוּ עַל סְפִירַת הָעְוֹמֶר: (אָמֵן)

הַיּוֹם ...

Dag **1** av ʕómer.	**1**	אֶחָד לָעְוֹמֶר:
Dag **2** av ʕómer.	**2**	שְׁנֵי יָמִים לָעְוֹמֶר:
Dag **3** av ʕómer.	**3**	שְׁלוֹשָׁה יָמִים לָעְוֹמֶר:
Dag **4** av ʕómer.	**4**	אַרְבָּעָה יָמִים לָעְוֹמֶר:
Dag **5** av ʕómer.	**5**	חֲמִישָׁה יָמִים לָעְוֹמֶר:
Dag **6** av ʕómer.	**6**	שִׁשָּׁה יָמִים לָעְוֹמֶר:
Dag **7** av ʕómer, som er 1 veke.	**7**	שִׁבְעָה יָמִים לָעְוֹמֶר. שֶׁהֵם שָׁבְוּעַ אֶחָד:

Alle dagar, sei Haraḥamán:

הָרַחֲמָן יַחֲזִיר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לִמְקוֹמָהּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

Syng så Lamnaṣṣéaḥ binginót på side 178.

Dag **8** av ʕómer,
som er 1 veke
og 1 dag.

8 שְׁמוֹנָה יָמִים לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם שָׁבֽוּעַ אֶחָד וְיוֹם אֶחָד:

Dag **9** av ʕómer,
som er 1 veke
og 2 dagar.

9 תִּשְׁעָה יָמִים לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם שָׁבֽוּעַ אֶחָד וּשְׁנֵי יָמִים:

Dag **10** av ʕómer,
som er 1 veke
og 3 dagar.

10 עֲשָׂרָה יָמִים לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם שָׁבֽוּעַ אֶחָד וּשְׁלֹשָׁה יָמִים:

Dag **11** av ʕómer,
som er 1 veke
og 4 dagar.

11 אַחַד עָשָׂר יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם שָׁבֽוּעַ אֶחָד וְאַרְבָּעָה יָמִים:

Dag **12** av ʕómer,
som er 1 veke
og 5 dagar.

12 שְׁנֵים עָשָׂר יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם שָׁבֽוּעַ אֶחָד וַֽחֲמִשָּׁה יָמִים:

Dag **13** av ʕómer,
som er 1 veke
og 6 dagar.

13 שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם שָׁבֽוּעַ אֶחָד וְשִׁשָּׁה יָמִים:

Dag **14** av ʕómer,
som er 3 veker.

14 אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת:

Alle dagar, sei Haraḥamán:

הָרַחֲמָן יַֽחֲזִיר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לִמְקוֹמָהּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵֽינוּ:

*Syng så Lamnaṣṣéaḥ **binginót** på side 178.*

Dag **15** av ʕómer, som er 2 veker og 1 dag.

15 חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד:

Dag **16** av ʕómer, som er 2 veker og 2 dagar.

16 שִׁשָּׁה עָשָׂר יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים:

Dag **17** av ʕómer, som er 2 veker og 3 dagar.

17 שִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים:

Dag **18** av ʕómer, som er 2 veker og 4 dagar.

18 שְׁמוֹנָה עָשָׂר יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים:

Dag **19** av ʕómer, som er 2 veker og 5 dagar.

19 תִּשְׁעָה עָשָׂר יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים:

Dag **20** av ʕómer, som er 2 veker og 6 dagar.

20 עֶשְׂרִים יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים:

Dag **21** av ʕómer, som er 3 veker.

21 אֶחָד וְעֶשְׂרִים יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שְׁבוּעוֹת:

Alle dagar, sei Haraḥamán:

הָרַחֲמָן יַחֲזִיר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לִמְקוֹמָהּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

Syng så Lamnaṣṣéaḥ binginót på side 178.

Dag **22** av ʕómer, som er 3 veker og 1 dag.

22 שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד:

Dag **23** av ʕómer, som er 3 veker og 2 dagar.

23 שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים:

Dag **24** av ʕómer, som er 3 veker og 3 dagar.

24 אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים:

Dag **25** av ʕómer, som er 3 veker og 4 dagar.

25 חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים:

Dag **26** av ʕómer, som er 3 veker og 5 dagar.

26 שִׁשָּׁה וְעֶשְׂרִים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים:

Dag **27** av ʕómer, som er 3 veker og 6 dagar.

27 שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים:

Dag **28** av ʕómer, som er 4 veker.

28 שְׁמוֹנָה וְעֶשְׂרִים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת:

Alle dagar, sei Haraḥamán:

הָרַחֲמָן יַחֲזִיר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לִמְקוֹמָהּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

Syng så Lamnaṣṣéaḥ binginót på side 178.

Dag **29** av ʕómer, som er 4 veker og 1 dag.

29 תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שְׁהֶם אַרְבָּעָה שְׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד:

Dag **30** av ʕómer, som er 4 veker og 2 dagar.

30 שְׁלֹשִׁים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שְׁהֶם אַרְבָּעָה שְׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים:

Dag **31** av ʕómer, som er 4 veker og 3 dagar.

31 אֶחָד וּשְׁלֹשִׁים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שְׁהֶם אַרְבָּעָה שְׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים:

Dag **32** av ʕómer, som er 4 veker og 4 dagar.

32 שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שְׁהֶם אַרְבָּעָה שְׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים:

Dag **33** av ʕómer, som er 4 veker og 5 dagar.

33 שְׁלֹשָׁה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שְׁהֶם אַרְבָּעָה שְׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים:

Dag **34** av ʕómer, som er 4 veker og 6 dagar.

34 אַרְבָּעָה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שְׁהֶם אַרְבָּעָה שְׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים:

Dag **35** av ʕómer, som er 5 veker.

35 חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שְׁהֶם חֲמִשָּׁה שְׁבוּעוֹת:

Alle dagar, sei Haraḥamán:

הָרַחֲמָן יַחֲזִיר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לִמְקוֹמָהּ בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ:

Syng så Lamnaṣṣéaḥ binginót på side 178.

Dag **36** av ʕómer, som er 5 veker og 1 dag.

36 שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שְׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד:

Dag **37** av ʕómer, som er 5 veker og 2 dagar.

37 שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שְׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים:

Dag **38** av ʕómer, som er 5 veker og 3 dagar.

38 שְׁמוֹנָה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שְׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים:

Dag **39** av ʕómer, som er 5 veker og 4 dagar.

39 תִּשְׁעָה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שְׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים:

Dag **40** av ʕómer, som er 5 veker og 5 dagar.

40 אַרְבָּעִים יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שְׁבוּעוֹת וַֽחֲמִשָּׁה יָמִים:

Dag **41** av ʕómer, som er 5 veker og 6 dagar.

41 אֶחָד וְאַרְבָּעִים יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שְׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים:

Dag **42** av ʕómer, som er 6 veker.

42 שְׁנַֽיִם וְאַרְבָּעִים יוֹם לָעֽוֹמֶר.
שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שְׁבוּעוֹת:

Alle dagar, sei Haraḥamán:

הָֽרַֽחֲמָן יַֽחֲזִיר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לִמְקוֹמָהּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵֽינוּ:

Syng så Lamnaṣṣéaḥ binginót på side 178.

43 שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעִים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שֶׁהֶם שִׁשָּׁה שְׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד:

Dag **43** av ʕómer, som er 6 veker og 1 dag.

44 אַרְבָּעָה וְאַרְבָּעִים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שֶׁהֶם שִׁשָּׁה שְׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים:

Dag **44** av ʕómer, som er 6 veker og 2 dagar.

45 חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שֶׁהֶם שִׁשָּׁה שְׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים:

Dag **45** av ʕómer, som er 6 veker og 3 dagar.

46 שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שֶׁהֶם שִׁשָּׁה שְׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים:

Dag **46** av ʕómer, som er 6 veker og 4 dagar.

47 שִׁבְעָה וְאַרְבָּעִים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שֶׁהֶם שִׁשָּׁה שְׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים:

Dag **47** av ʕómer, som er 6 veker og 5 dagar.

48 שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שֶׁהֶם שִׁשָּׁה שְׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים:

Dag **48** av ʕómer, som er 6 veker og 6 dagar.

49 תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִים יוֹם לָעְוֹמֶר.
שֶׁהֶם שִׁבְעָה שְׁבוּעוֹת:

Dag **49** av ʕómer, som er 7 veker.

Alle dagar, sei Haraḥamán:

הָרַחֲמָן יַחֲזִיר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לִמְקוֹמָהּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

Syng så Lamnaṣṣéaḥ binginót på side 178.

Tehillím 67 (Lamnaṣṣéaḥ binginót)

לַמְנַצֵּ֥חַ בִּנְגִינֹ֗ת מִזְמ֥וֹר שִֽׁיר׃
אֱלֹהִ֗ים יְחָנֵּ֥נוּ וִיבָרְכֵ֑נוּ
יָ֤אֵ֥ר פָּנָ֖יו אִתָּ֣נוּ סֶֽלָה׃ לָדַ֣עַת בָּאָ֣רֶץ דַּרְכֶּ֑ךָ
בְּכָל־גּ֝וֹיִ֗ם יְשׁוּעָתֶֽךָ׃ יוֹד֖וּךָ עַמִּ֥ים ׀ אֱלֹהִ֑ים
י֝וֹד֗וּךָ עַמִּ֥ים כֻּלָּֽם׃ יִ֥שְׂמְח֥וּ וִירַנְּנ֗וּ לְאֻ֫מִּ֥ים
כִּֽי־תִשְׁפֹּ֣ט עַמִּ֣ים מִישֹׁ֑ר
וּלְאֻמִּ֓ים ׀ בָּאָ֖רֶץ תַּנְחֵ֣ם סֶֽלָה׃ יוֹד֖וּךָ עַמִּ֥ים ׀ אֱלֹהִ֑ים
י֝וֹד֗וּךָ עַמִּ֥ים כֻּלָּֽם׃ אֶ֭רֶץ נָתְנָ֣ה יְבוּלָ֑הּ
יְ֝בָרְכֵ֗נוּ אֱלֹהִ֥ים אֱלֹהֵֽינוּ׃ יְבָרְכֵ֥נוּ אֱלֹהִ֑ים
וְיִֽירְא֥וּ א֝וֹת֗וֹ כָּל־אַפְסֵי־אָֽרֶץ׃

For leiaren, med strengeinstrument.
Salme, ein song.
Elohím vere oss nådig og signe oss —
lyse andletet Hans på oss, *sela*,
for å kunngjera på jorda vegen Din,
for alle folkeslaga frelsa Di.
Prise Deg skal folka, *Elohím* —
prise Deg skal alle folka.
Gledast og juble skal nasjonane,
for du dømmer folka jamt,
og på jorda leier du dem, *sela*.
Prise Deg skal folka, *Elohím* —
prise Deg skal alle folka.
Landet gav grøda si,
signe oss *Elohím*, vår *Elohím*.
Signe oss *Elohím*,
og frykte Honom, alle Jordas endar.

Al vancedor en tañeres
Psalmo de cantico.
El Dio nos apiade y nos bendiga,
alumbre sus fazes con nos Selah.
Para saber en la tierra tu carrera:
en todas gentes tu salvacion.
Loartehan pueblos Dio;
loartehan pueblos todos ellos.
Alegrarsehan, y cantaran naciones:
por que juzgaras pueblos con dereche-
dad, y naciones en la tierra los guia-
rás, Selah. Loartehan pueblos Dio,
loartehan pueblos todos ellos.
Tierra darà su hermollo:
bendezirnosha el D. nuestro Dio.
Bendezirnosha el D.
y temeran del todos fines de tierra.

Kjelder

Amsterdam 1634
סדור ברכה. *Orden de bendicion conforme el uso del K.K. de Sepharad. Añadido y acrescentado en muchas cosas a las precedentes imprenciones. Estampado a costa de vn zeloso Hebreo.* [Amsterdam] : Casa de Menasseh ben Israel, 5394 [1634].

Amsterdam 1650
סדור ברכות : Orden de las bendiciones conforme el vso de K.K. de España. Añadido en mejor forma que las precedentes Imprenciones. Amsterdam : Estampa de Semuel ben Israel Soeyro, 5410 [1650].

Angel 2918
הגדה של פסח כמנהג ספרדים = A Sephardic Passover Haggadah : translated with commentary by Rabbi Marc D. Angel. Brooklyn, NY : KTAV, 2018.
ISBN 978-0-88125-145-6.

Curriel 1916
Sarah Curriel: *Fru Curriels kogebog : jødiske opskrifter fra fortid og nutid*. København : Jespersens Forlag, 1916.

De Sola Pool 1983
הגדה של פסח = *The Haggadah of Passover : translated by David and Tamar de Sola Pool*. New York : Union of Sephardic Congregations, 5743–1983.

Grunwald 1929
Max Grunwald: «Aus dem jüdischen Kochbuch», i Mitteilungen zur jüdischen Volkskunde 31/32 (1929), s. 40–49.

Københavnhaggadáen
הגדת קופנהגן. אלטונה־המבורג, תצט (1739) (פקסימילה). תל־אביב : נהר וסטימצקי, 1986.

Misjnè Torá
https://mechon-mamre.org/i/0n.htm

Sinai 1965
ליל שמורים : הגדה של פסח עם תרגום לדינו ועם ציורים ועם כל הדינים בלה״ק ומבוארים בשפת לדינו. Tel-Aviv : SINAI Publishing, 1965.
Sjulḥán ʕarúḫ
https://www.sefaria.org/texts/Halakhah/Shulchan%20Arukh
Yerushalmi 1975
Yosef Hayim Yerushalmi: Haggadah and history : a panorama in facsimile of five centuries of the printed Haggadah from the collections of Harvard University and the Jewish Theological Seminary of America. Philadelphia : JPS, cop. 1975.
ISBN 0-8276-0046-1.